

Picémara Wâdé na é wii wà Mataio Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Mataio, pwi *apostolo. Béaa kêra na é todèe wà Iésu, âna é pwi a *tò mwani wâripû ba kà tèpa *Roma. (Còo 9.9.) Naa na tii kêe, âna é wii pwina é còo na ia é pâra wiâ Iésu, â é popa mwara ê pwina é wii wà Maréko ma pâra jèkutâ goo Iésu na wii.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 65 (wâmwünyabweri 30 naja gée na càuru pai bà kà Iésu).

É wii tât?

Tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso, na rà tèpa *Juif mwara. Munaa rà wâro gòroigé jii ê napô *Judée, â pwiri rà pwa grec, càcaa *hébèru. Ba é ina wà Mataio pâ nee tii gée na *Aamwari Béaa (*l'Ancien Testament*) naa pairà.

Cina é wii?

É wii, ba na é paari pâ wà Iésu Kériso, âna é pwi *Mesia, pwi ukai me gée goo Pwiduée na rà tapacîe tèpa Juif gée na biu. Wâru pâ nee tii na é ina wà Mataio, ba na é paari pâ, nye wà Iésu kaa, na é pacoo pâ auinabéaa kà tèpa *péroféta naa na Aamwari Béaa. É wii ê nee tèpa jojooro Iésu, ba na é paari pâ é pwi gòobàra ukai *Davita, ma wà Abéraama, pwi jojooro diri tèpa Juif.

É pagòo tèpa cèikî naa goo Iésu, ba na rà cimwü wiàna rà pièpàrirà wà pàra tàpé, â na rà picémara é *Picémara Wâdé kêe tà diri tèpa âboro (28.19–20).

É pagòojè ma ina tâjè pâ, o coo dàra gòiri é Mwaciri kà Iésu, na ée mwa wâjué me còwâ (24.30; 25.31).

Dà êre é tii bèeni?

Wà Iésu, âna é pwi ukai, êco na câé caa pwi ukai pwacèwii tèpa ukai naani gòropuu. Mwaciri kêe, âna wâ *napwéretòotù ma naa na pwâranüma tèpa âboro. Jè tò naawê goo é cèikî kâjè naa gooé.

Wà Iésu, âna é tòpi jii Pwiduée diri é pàtâmee, wânidò napwéretòotù ma wâni gòropuu. (Còo 28.18.) Ê tàrù kêe na é pacâmuri tèpa âboro goro é popai kà Pwiduée, âna maina jii nyamanya kà tèpa Juif. É pwa wâru ina pâ muru na pwacèwii ni: «Guwà jèe tère pâ...êco na wâgo, âna go ina tàwà pâ...» (Còo naporomee 5.)

Wâdé tà Mataio na é wii é pâ ârapupûra kà Iésu. Wâru naa na tii kêe jii pàra tii—popai kà Iésu goro é pai wârori âmu wâro kâjè, wàijè tèpa nâiri Mwaciri (còo naporomee 5–7; 18); ma ucina goo é Mwaciri (còo naporomee 13, 20). Jèe wii pâ popai na wâru na patère tèpa pitûâ kâra *Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif na càra caa tòpi Iésu (naporomee 23). Â jèe wii mwara pâ popai kà Iésu, na é mara ina béaa pâ muru na o mwa tèepaa, na é wâjué me còwâ, ba na é bàra pacoo Mwaciri kêe (naporomee 24–25).

Pai pitàgoo tii kà Mataio

Wà Iésu Kériso, âna é pwi Mesia, Pwi Ukai na é tòpò Mwaciri napwéretòotù

Pitèpa Iésu, ma ipwabwàtié târa wakè kêe (1.1–4.11)
 É tapoo wakè kêe (4.12–25)
 É patùra tèpa âboro naa gòrojaa (5.1–7.29)
 Pai wârori wâro kà tèpa naîri Mwaciri
 Paari pàtâma pwi Mesia (8.1–9.34)
 É patùra tèpa câmu kêe â é cùrurà pâ (9.35–11.1)
 Rà tapoo cicaraé tèpa pitûâ (11.2–12.50)
 É pwa ucina tà tèpa âboro (13.1–52)
 É pacâmurirà goro Mwaciri
 É tubanabwé wakè kêe naa Galilée (13.53–17.27)
 Inapàpari pâ é pwi Mesia na ée mwa picâri
 (16.13–17.27)
 Popai kêe goro ipakîri ma ipwanauri èpà (18.1–35)
 É too naa Iéusaléma (19.1–23.39)
 Pwa tàrù kà pwi Mesia naawé (21.1–23.39)
 Popai kêe goro ê pwina o tèpeaa na pwâadèrèè
 (24.1–25.46)
 Pai bà ma wâro còwâ kêe (26.1–28.20)

Tèpa jooro Iésu Kériso

Luka 3.23–28

¹ Wà Iésu *Kériso, âna é té géé goo wà Davita, pwi gòobàra *Abéraama. Â wàilà-ni diri tèpa jooro Iésu:

² Abéraama*
 Isaaka
 Iakobo

1:1 Genèse 22.18; 1 Chroniques 17.11 * **1:2** Abéraama... Grec: Wà Abéraama, âna é caa kà Isaaka. Â wà Isaaka, âna é caa kà Iakobo, etc.

*Juda (ma wà tèpa aéjii kêe)†
³ Pérès (ma wà aéjii kêe Zéra; nyaa kàru, âna wà
 Tamar)
 Hesron
 Ram
⁴ Aminadab
 Nachon
 Salma
⁵ Booz (nyaa kêe, âna wà Rahab)
 Obed (nyaa kêe, âna wà Ruth)
 Jessé
⁶ Davita.

Wà *Davita, âna é pwi ukai [naa *Isaraéla. Â géé na
 càùé, â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

*Solomona (nyaa kêe, âna tô wâdà Urie béaa)
⁷ Roboam
 Abia
 Asa
⁸ Josaphat
 Joram
 Ozias
⁹ Yotam
 Akaz
 Ézékias
¹⁰ Manassé
 Amon
 Josias
¹¹ Yekonia (ma wà tèpa aéjii kêe).

† **1:2** Juda ma wà tèpa aéjii kêe—Tèpa caa kà tèpa 12 wâao Isaraéla.
1:3 Genèse 38.29–30; Ruth 4.18–22 **1:5** Ruth 4.13–17 **1:6** 2
 Samuel 12.24 **1:11** 2 Rois 24.14–15; 2 Chroniques 36.10; Jérémie
 27.20

Â, na pàara-bà, âna pacòobé tèpa Isaraéla gée napô kàra, â rà pâra nau pwa karapuu naa napô *Babulona.

¹² Â gée na càùé, [â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

Chéaltiel
Zorobabel
¹³ Abihou
Éliakim
Azor
¹⁴ Sadok
Akim
Élioud
¹⁵ Éléazar
Matthan
Iakobo
¹⁶ Ioséfa.

Wà tô wâdà Ioséfa, âna wà Maria, tô nyaa kà Iésu, na pitunee tée pâ Kériso.

¹⁷ Wàilà diri pwiri, ê jéù tèpa jojooro Iésu Kériso. Tapoo gée goo Abéraama, tèepaa naa goo Davita, âna po 14 naneeâboro. Â tapoo gée goo Davita, tèepaa naa goro pai còobé kàra ê Ba Isaraéla gée Juda pâ naa Babulona, âna po 14 naneeâboro. Â géewê, â po 14 naneeâboro tèepaa naa goo pai pitèpa wà pwi *Mesia.

Pai pitèpa Iésu

Luka 2.1–7

¹⁸ Wàèni ê jèkutâ goro pai pitèpa wà Iésu Kériso, pwi Mesia: Wà Maria, tô nyaa kêe, âna ru bwaa ipwa câbawâdé† ma wà Ioséfa. Â béaari ê pai piéa

1:12 Esdras 3.2 **1:18** Luka 1.27,35 † **1:18** Ipwa câbawâdé—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima.

kàru, âna é jèe nyarana wà Maria, na é naigé mee ê *Nyuââê Pwicîri. ¹⁹ Â é niimiri wà Ioséfa pâ, na ée panuâ Maria. Êco na é pwi âboro na é pitòimiriê, êkaa na câé caa inapàpari, ba na câé caa kamu wà Maria na ara âboro. ²⁰ É dau pinünüma naa goo, â géewê, â é mwa còo naa na naurune pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é ina têe pâ: «Ioséfa, pwi gòòbàra Davita, gà cibwaa piwâ na gà popa wà Maria. Ba napwa naa goo ê èpo paa na wâgooé, âna é me géee goro ê Nyuââê Pwicîri. ²¹ Â naa mwa pitèpaé, â gà mwa pitunee têe pâ Iésu§. Ba o mwa wàé kaa na upa é Ba kêe géee na tojii*.»

²² Â diri é pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi *péroféta kêe, pâ: ²³ *Ée mwa nyarana wà i tô èpo dopwa. Â ée mwa pitàmari pwi nari âboro èpo paa. Â o pitunee têe pâ Émanuéla, na pai ina wèe pâ, wà Pwiduée, âna é wâjaajè.* *Ésaïe 7.14*

²⁴ Ûna é tàcî wà Ioséfa, â é pacoo ê pwina é ina têe i pwi angela. Â é popa wà Maria ma é wâdèe. ²⁵ Êco na càru caa ipuu, tiagoro na wà Maria, âna é mwa pitàmari i pwi nari èpo. Â wà Ioséfa, âna é nama nee Iésu.

2

Rà ipwamainâé tèpa maagoi

1:21 Luka 1.31, 2.21 § **1:21** Iésu—Pai ina wèe naa na hébéru pâ: Wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. * **1:21** Géee na tojii—Grec: Géee na pâ èpà kêe (= kâra ê Ba). **1:23** Ésaïe 7.14 **1:25** Luka 2.21

¹ Pitèpa Iésu naa Bétéléma wâ *Judée, na pàara kà ukai *Héroda*. Â wà pàra tèpa maagoi—tèpa tàmanga na rà câmu goro îricò—âna rà me géé na é too wê i tòtù. Â rà tèepaa naa *Iérusaléma. ² Â rà pitawèeri tèpa âboro wê pâ: «É wâpà pwi nari èpo na pitèpaé, wà pwina ée mwa pâra nau pwi ukai kà tèpa *Juif? Ba bà côo é îricò kêe, na é tèepaa, câmu kêra pai pitèpaé. Êkaa na bà me nau pipwamainâé, [ma naa tée âraimeai kâbà].»

³ Â wà ukai Héroda, âna é tère é jèkutâ goro pai tèepaa me kà tèpa maagoi ma é pwina rà ina. Â gùmagù é pwâranümee. Â wà diri tàpé Iérusaléma, âna wâgotàra. ⁴ Â é papitiri diri tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò wà Héroda, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà.

Â é tawèerirà pâ: «Pwiri wâpà é ére na o pitèpa naawê i pwi *Mesia [na guwà tapacîê]?»

⁵ Â rà tòpi tée pâ: «Naa Bétéléma, wâ Judée. Ba wàéni é popai kà Pwidueé, na ia é jèe wii wà pwi *péroféta, pâ:

⁶ *Cidòri nyuâa
napô Bétéléma,
napô géé *Juda!
Pwamuru naa googà
jii pàra napô!
Ée còobé géé jaagà
pwi ukai na maina;*

* **2:1** Héroda—Nee ‘Héroda Maina’, wàé pwi apâbéaa kà tèpa Héroda. Côo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

2:2 Nombres 24.17 **2:6** Michée 5.1; Ioane 7.42

*pwi a wéaari
ê Ba Isaraéla,
pwi Ba na Ba kôo.»*

Michée 5.1

⁷ Géewê, â é todà tèpa maagoi wà Héroda. Ûna wàilà co, â é ina tàra pâ: «Guwà ina tóo bwàti i pwi pàara na guwà tapoo còo na i îricò.»

⁸ Ûna rà ina tée, â é panuârà pâ naa Bétéléma, ma ina tàra pâ: «Guwà pâ nau mudàra bwàti i pwi nari èpo. Â wiàna guwà pâmariê, â guwà wâjué me còwâ, nau ina tóo. Ba nümoo mwara dâra pâra, nau ipwamainâe ma naa tée âraimeai kôo.»

⁹ Nabwé, â rà còpòo wà tèpa maagoi. Â rà jèu còo mwara i pwi îricò, â é tòcia tàra ê naigé. Â rà pâra wiâê, â na é tèepaa pâ, naa gòro i pwi wâ na tâa na i pwi nari èpo, â é coo. ¹⁰ Ûna rà còo pâ é coo wê i îricò, â rà nye dau ipwàdéé kaa. ¹¹ Â rà tò naa na i wâ, â rà pâmari i pwi nari èpo ma Maria, tô nyaa kêe. Â rà tùu jùrurà ma ipwamaina i pwi nari èpo. Â rà pwa ma èrù pâ ère atà kàra, â rà naa tée ê jèpa âraimeai kàra, na dau maina wâri wèe—mwani mii, ma *encens* [pâ dà na ûrea† na jè cîri] ma ê jawé ûrea na nee *myrrhe*.

¹² Gée na càué, â é ina tàra wà Pwiduée naa na naurune pâ, na rà cibwaa wâjué còwâ naa jaa Héroda. Â rà pa cè naigé na ité, ba na rà wâjué còwâ naa napô kàra.

Rà uru jii Héroda

13 Ûna rà jèe wâjué cōwâ wà tèpa maagoi, â é pwa naurune wà Ioséfa. Â é cōo wà pwi *angela, na é ina tée pâ: «Gà wàcî! Gà cimadò, â gà popa i du duanaî, â gà uparu, pâ naa *Aigupito! Ba wà Héroda, âna é pwa na é mudàra i pwi nari èpo, ba na pòtàmwereê. Â guwà tâa wê tiagoro tòotù na go mwa patùragà.»

14 Â é cimadò wà Ioséfa, â é popa i du duanaî, â rà pâra na ne, naa napô Aigupito. 15 Â rà tâa wê, tiagoro pai bà kà Héroda.

Diri pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi péroféta kêe, pâ: *Go jèe todà me pwi naîô, â go pacòobée gée Aigupito.* *Osée 11.1*

É nama pòtàmwara tèpa nari èpo

16 Wà Héroda, âna é cōo pâ rà ipwa tûâ tée wà tèpa maagoi. Â é nye dau putàmu kaa. Â é nama pòtàmwara diri pâ nari èpo paa, na wâboo cōwâ kâra ârailu naja, wâna diri Bétéléma, ma pâ napô goro jènerèê. Ba é tâmogòori gée goo tèpa maagoi i pàara na é tèepaa na, i îricò. 17 Â, na wàrapwiri, â é pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee wà péroféta Iéremia, pâ:

18 *Pwâra i ma pijinüü na Rama†!*

2:15 Osée 11.1 **2:18** Genèse 35.19; Jérémie 31.15 † **2:18** Rama; Rachel—Rama, âna pwi village kâra é wâao kà Éfraïm na wâmwünyabweri Iérusaléma; Rachel, âna tô nyaa kà Ioséfa ma Benjamin, â wà Éfraïm, âna pwi naî Ioséfa. Ê popai bèeni na tii kà Iéremia, âna goro pai còobé kà tèpa Isaraéla gée napô kâra, ba na rà pwa karapuu naa napô Babulona. (Cōo Jérémie 31.15.)

*É imuru pâ èpo kêe Rachel.
Pwacoé ma patàmarùé,
ba jèe tiàurà diri.*

Jérémie 31.15

Rà wâjué còwâ gée Aigupito

¹⁹ Géé na càùru ê pai bà kà Héroda, â é pwa naurune wà Ioséfa na Aigupito. Â é còo pwi angela kà Pwi Ukai, ²⁰ na é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà popa i du duanaî, â gà wâjué còwâ paru pâ naa napô *Isaraéla. Ba rà jèe bà wà tàpé na ia nùmarà na rà pòtàmwara i nari èpo.»

²¹ Â é cimadò wà Ioséfa, â é poparu wâjué naa napô Isaraéla. ²² Êco na é tée pâ wà Arkélaos, pwina naî Héroda, âna é popa pwâra ukai naa Judée, géé na càùru pai bà kà caa kêe. Â wâgotêe na é wâjué còwâ naawê. Â é ina tée mwara wà Pwi Ukai naa na naurune pâ, na rà pâra naa napô Galilée. ²³ Â rà tâa na jèe village na ina goo pâ Nazareth. Êkaa na pacoo ê pai jèe ina kà tèpa péroféta pâ, [wà pwi Mesia, âna] o pwi âboro géé Nazareth.

3

É patêre tèpa âboro Ioane

Maréko 1.1–8; Luka 3.1–18; Ioane 1.19–28

¹ Géé na càùru pâ naja na wâru, â é cimadò wà pwi âboro na nee *Ioane Pwi a piupwaa. Â é tâa namaré wà *Judée, â é picémara târa pâ âboro na rà medarié. Â é ina tàra pâ: ² «Guwà pinünüma ma

2:23 Ésaïe 11.1, 53.2; Luka 2.39; Ioane 1.45 **3:2** Mataio 4.17, 1.15

guwà pitòotéri ê wâro kàwà! Ba jèe wâmwünyabwe ê *Mwaciri napwéretòotù!»

³ Wà Ioane, âna wàé kaa, na ia é jèe picémaraê wà *péroféta Isaia, pâ:

*Pwa pwi âboro naa namaré
na é tomara too:
“Ée me Pwi Ukai.
Pwabwâti é naigé!
Pwa ma bâracaari
pwi ére na ée pâ wê!”*

Ésaïe 40.3

⁴ Napwa naa goo Ioane, âna é coona ê ârabwée na pwa goro wâra kaamela*. Â é piié goro karapuu parawére macii. Â é uti kòrée ma wâdo narapuutâ. ⁵ Â po dau wâru pâ âboro na rà nye tà medarié naa namaré—gée *Iérusaléma, ma diri é napô Judée, ma ê pâ ére goro nairiwâ Ioridano. ⁶ Â rà inapàpari é pâ èpà kàra, na ara é pâ âboro diri. Â é *upwaarà naa nairiwâ Ioridano.

Guwà pwa cè tûê cèna wâdé!

⁷ Wâru mwara tèpa âboro gée na du ditàra pwapwicîri kà tèpa *Juif, wà tèpa *Farasaio ma tèpa *Sadukaio, na rà medari Ioane, ba na é upwaarà.

Ûna é côorà, â é ina tàra pâ: «Guwà pâ tèpa nari dòèa, ma tèpa pwâ! Wàilàapà na ina tàwà pâ, guwà o udò jii é wârimuru, na ée mwa naa tàwà wà Pwiduée? ⁸ Bwa! Guwà mara pwa cè tûâ

3:3 Ésaïe 40.3 **3:4** 2 Rois 1.8 * **3:4** Kaamela—Chameau. Còo note goo Mataio 19.24 ma Maréko 1.6. **3:7** Mataio 12.34, 23.33

cèna wâdé, târa ma o paari pâ, jèe pitòotéri ê wâro kàwà! ⁹ É, gona guwà tà niimiri pâ, guwà udò, gée goo na wà *Abéraama, âna é pwi jojoorowà? Bwa! Piticèmururu naa goo. Ba wiàna nùmee, â o pâri wà Pwiduée ma é bii ê pâ atü bèeni ma rà o tèpa gòobàra Abéraama!

¹⁰ «É jèe tà pwabwàti é gi kêe [wà Pwiduée]. Â ée mwa tètèpàgà naa na wàé diri é pâ upwâra na càcaa wâdé é pâ pwêe, ma cîri naa na ânye!»

O pitèi tèpa âboro!

¹¹ «Wâgo, âna go upwaawà goro jawé, târa ma o paari pâ guwà pitòotéri ê wâro kàwà. Êco na wà pwina ée mwa me pwicò kôo, âna ée mwa upwaawà goro Nyuââ Pwicîri ma ânye†. Wàé, âna dau pwa pàtamee jiiò‡, â càcaa pâriô ma go tipi é otàpwe goro du wâraâê [ba é Pwi Ukai]. ¹² É jèe nye tà pwabwàtié, ba na é pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tàpé na rà wâdé jii tàpé na rà èpà, pwacèwii pai pinaaitiri é pudòro upwâra§ jii é parawée. Â é tòimiri é pudòé, â é cîri parawée naa na ânye na ticè pwâadèrè.»

Piupwaa Iésu

Maréko 1.9–11; Luka 3.21–22

3:9 Ioane 8.33,39; Roma 4.12 **3:10** Mataio 7.19; Luka 13.6–9 **3:11** Ioane 1.26–27,33; Apostolo 1.5 † **3:11** Upwaawà goro...ânye—Pwiri pitèimuru kà Pwiduée. Ée mwa naa Nyuââ Pwicîri kêe tà pàra tàpé, â ée mwa naa wârimuru tà pàra tàpé. É, pwiri popai goro pai picèitiri é èpà jiijè, tèpa naîê. ‡ **3:11** Dau pwa pàtamee jiiò—é, Dau pwamuru naa gooé jiiò. § **3:12** Pudòro upwâra—Nara upwâra (graine); Parawée (é, pwùrué, pwirié)—coquille, extérieur.

¹³ Gée na càùé, â é pâra wà Iésu gée napô Galilée, naa nairiwâ Ioridano. Â é pàdari wà Ioane, ba na é upwaaé.

¹⁴ Êco na càcaa nūma wà Ioane na é pwa, â é ina tà Iésu pâ: «Gona cina gà medario? Na càcaa pâri ma go upwaagà. Wâdé na gà upwaaoo.»

¹⁵ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Nye wâdé ê pwina gà ina. Êco na, ni, âna wâdé na ju pacoo ê pwina *târù na ara Pwiduée.»

Êkaa na é upwaaé wà Ioane, wàra pai ina kée.
¹⁶ Ūna é cimadò gée najawé wà Iésu, â nye tàpirié kaa ê napwéretòotù, â é còo ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée, na é gère boome naa gòé, pwacèwii ê déamu. ¹⁷ Â é tère ê pwâratùra me gée napwéretòotù na ina pâ: «Wà pwi bèepwiri, âna Pwina naîô [na caapwi co] na go dau meaarié. Wàé kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânūmoo tée*.»

4

É tacai Iésu wà Caatana Maréko 1.12–13; Luka 4.1–13

¹ Gée na càùé, â é popa wà Iésu ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée naa namaré, ba na é tacaié wà *Caatana, pwi a cicarajè. ² Â câé caa ija wà Iésu naa na 40 tòotù, ba é *ipwanya*. Â é tapoo copwa.

3:16 Ioane 1.32 **3:17** Psaume 2.7; Ésaïe 42.1; Mataio 12.18, 17.5; Luka 9.35 * **3:17** Wânūmoo tée—é, Wânūmoo gooé. **4:1** Hébéru 2.18, 4.15 **4:2** Exode 34.28 * **4:2** Ipwanya—Jeûner. Còo Neeremuru (Vocabulaire). Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bicopwa.

³ Â é pādarié wà Caatana, pwi a tacaijè, â é ina têe pâ: «Wiàna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà bii ê pâ atü bèeni ma poloa!»

⁴ Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Câe caa wâro co goro poloa wà pwi âboro, â é nye wâro goro diri pâ popai na é ina wà Pwiduée.*»
Deutéronome 8.3

⁵ Â é popa Iésu pâ naa *Iéruusaléma, ville na pwicîri. Â é popaé too naa gòro pûru *Wâra pwapwicîri. ⁶ Â é ina têe pâ: «Wiàna gà Pwina naî Pwiduée, â gà êgò géeni! Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Ée mwa tûâri
tà tèpa *angela kêe,
wà Pwi Ukai Pwiduée,
ba na rà wéaarigà.
Rà mwa tapigà.
O càcaa tanoori âgà
naa gòro atü.»*

Psaume 91.11–12

⁷ Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Bwa. Ba jèe nye wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pigàdà Pwi Ukai Pwiduée'gà.*»
Deutéronome 6.16

⁸ É popaé mwara wà Caatana naa gòro jè jaa na dau wâdòiti. Â é paari têe diri ê pâ napô ma mwaciri gòropuu bau ê pwényuâa kàra ma é neemururà. ⁹ Â é ina têe pâ: «Wiàna gà tùu jùrugà

arao ma gà ipwamainaô, â go mwa naa tâgà diri ê pâ pwi bëepwiri.»

¹⁰ Â é ina têe wà Iésu pâ: «Gà pâra jiio, co Caatana! Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri, pâ: *Gà ipwamaina Pwi Ukai Pwiduée'*gà, â nye wàé co, na gà ipwa âboro kîri kêe.» *Deutéronome 6.13*

¹¹ Nabwé, â é panuâ Iésu wà Caatana, â rà medari Iésu pâ angela, â rà ipwa âboro kîri kêe.

É tapoo wakè kêe Iésu

Maréko 1.14–15; Luka 4.14–15

¹² Gée na càùé, â é têe wà Iésu pâ, jèe tòpò wà *Ioane Pwi a piupwaa naa na karapuu. Â é pâra wà Iésu naa napô Galilée. ¹³ Â câé caa tâa Nazareth, â é pâra nau pitâa Capernaüm, bàra nawià Galilée, wâna ére Zabulon ma Neftali. ¹⁴ Êkaa na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia pâ:

¹⁵ *Têe, co du napô
Zabulon ma Neftali—
gàu wâmwünyabweri nawià;
na ére gée côwâ
kâra Ioridano;
wâgàu na Galilée;
napô na piwâru Ba na,
na càra caa pwi Ba kôo.
¹⁶ Go ina târa pwi Ba kôo:
Ba kôo na tâa na bàutê
—bàutê na dau cikautê.
Té marié é tòotù;*

*èpàparié pwéelaa na pwâra.
É pawâroé cōwâ wà Pwидуée!*

Ésaie 8.23–9.1

¹⁷ Â nye tapoo kaa naawê, na wà Iésu, âna é picémara ê popai târa pâ âboro. Â é ina târa pâ: «Guwâ pinünüma ma pitòotéri ê wâro kàwà! Ba jèè wâmwünyabwe ê *Mwaciri napwéretòtù!»

É todà tèpa tapoo câmu kêe

Maréko 1.16–20; Luka 5.1–11

¹⁸ Na jè tòotù, â é pâra wii bàrawià Galilée wà Iésu. Â é cōo tupédu âboro na tupédu a taa ârawéà—wà Simona na ina gooé pâ Pétéru, ma wà André, pwi aéjii kêe. Â ru gére tòpò puà kàru naa nawià.

¹⁹ Â é ina tàru pâ: «Gàu me wiâô, â go mwa nama gàu tupédu a pwapuàri âboro.»

²⁰ Â ru nye naaco kaa ê puà kàru, â ru pâra wiâ Iésu.

²¹ Rà tàpo dau pipâra pâ, â wà Iésu, âna é cōo Jacques ma Ioane, tupédu naî Zébédée. Rà tàgére pwàni puà gòro wànga ma wà caa kàru. Â é todàru wà Iésu, ²² â ru nye naaco kaa wà caa kàru, ma i wànga, â ru pâra wiâê.

É nama tiàu maagé kêra âboro

Maréko 1.35–39; Luka 4.42–44, 6.17–19

²³ É pâra pitiri napô Galilée wà Iésu, â é pacâmuri tèpa âboro naa na pâ *wâra pitapitiri. Â é picémara ê *Picémara Wâdé goro ê Mwaciri [napwéretòtù].

Â é nama tiâu diri pâ maagé ma aré kâra pâ âboro.
 24 Â rà tère jèkutâ goocé pitiri na province Syrie. Â rà
 cia medarié wà tàpé na rà aré†, ma ê pâ na jèpapara
 maagé—wà tàpé na tâa goorà ê pâ duée, ma wà
 tàpé na rà céca‡ ma wà tàpé na rà pitâbwamwa. Â
 é cau nama tiâu maagé kâra wà Iésu. 25 Wâru pâ
 âboro, na rà pé gére pâra wiâ Iésu—âboro me géé
 Galilée, ma géé na ére goro Dix Villes§. Â rà me
 mwara géé Iérusaléma, ma diri ê napô *Judée, ma
 géé na ére pâ cowa kâra nairiwâ Ioridano.

pai pwa pupûra naa gòrojaa

5

(Naporomee 5–7)

Luka 6.17–49, 12.22–34

1 Ûna é cõo pâ âboro na wâru wà Iésu, na rà
 gére me, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo, ba na é
 pacâmurirà. Â rà me naa jaaé tàpé na rà pâra wiâê.

Cidòri nyuâa

2 Â é ina târa pâ:

3 «Cidòri nyuâa tàpé na rà ipakîrirà, ba o kâra ê
 *Mwaciri napwéretòtù!

4 Cidòri nyuâa tàpé na rà i, ba ée mwa patâmarùrà
 wà Pwiduée!

5 Cidòri nyuâa tàpé na moo pwâranümarà, ba o
 mwa kâra ê gòropuu diri!

4:24 Maréko 6.55 † **4:24** Tàpé na rà aré (é, tàpé na rà tâa na
 aré)—Ceux qui souffrent. ‡ **4:24** Tàpé na rà céca—Rà ina mwara
 wà tèpa ijiao pâ: Tàpé na rà pinya. **4:25** Maréko 3.7–8 § **4:25**
 Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na caajurirà. **5:3** Ésaïe
 57.15 **5:4** Ésaïe 61.2–3; Auinapàpari 7.17 **5:5** Psaume 37.11

- 6 Cidòri nyuâa tàpé na rà copwa dâra câbawâdé kâ Pwiduée, ba ée mwa naa târa diri pwina nûmarâ goo!
- 7 Cidòri nyuâa tàpé na rà imeai, ba ée mwa imeairâ wâ Pwiduée!
- 8 Cidòri nyuâa tàpé na tâbawêe pwâranûmarâ naa goo Pwiduée, ba rà o mwa côô!
- 9 Cidòri nyuâa tàpé na rà pinaanapô bèepirà, ba ée mwa tuneè târa wâ Pwiduée pâ, tèpa naiê!
- 10 Cidòri nyuâa tàpé na pièpàrirâ géè goro pai pitêre dâra kâra é popai kâ Pwiduée. Ba o mwa kâra é Mwaciri napwéretòtù.
- 11 Cidòri nyuâawâ, wiàna rà tobapwâwâ ma pièpàriwâ, géè goro na guwâ tèpa âboro kôo.
- 12 Ba rà jèe nye wàrapwiri tà tèpa *péroféta na rà pâbéaa kâwâ. Â guwâ ipwadée ma piègòturu, ba o maina pumara wakè kâwâ naanidò *napwéretòtù!»

Guwâ tèpa pwéela kâra gòropuu

- 13 «Guwâ tèpa còo* târa gòropuu. Â wiàna é còo, âna tubatiâu é nûmee, â jè o wànau târa ma jè o pwa ma tèepaa côwâ é nûmee? Bwa. O jèe piticèmururu naa goo. Â o tû naa gòroigé, â rà o mwa pâra gò pâ âboro.

5:6 Ésaïe 55.1–2 **5:10** 1 Pétèru 3.14 **5:11** 1 Pétèru 4.14

5:12 2 Chroniques 36.16; Apostolo 7.52 **5:13** Maréko 9.50; Luka

14.34–35 * **5:13** Còo—Na pàara biu, âna càcaa po wâdé bwàti é pâ còo. Ba po dau wâru pâ tòri na tâa na. Na pàra pàara, âna jèe nye ticè nûmee, ba jèe pâra gòro jawé, â jèe nye po tâa co é pâ tòri na. Pwacèwii é nu na jè pwârü târa kuru, ba, na jè copwaa diri, â jèe ticè nûmee, â jè tû târa ja. Wakè kâ còo mwara, âna na é cèitiri ma wéaari é utimuru. Ucina mwara goro é auipwataâboro kâ Pwiduée na câ mwa caa tòotéri. (Còo Lévitique 2.13; Nombres 18.19.)

14 «Guwà tèpa pwéelaa kâra gòropuu, pwacèwii ê jè ville na é tâa gòrojaa, ba o pwacoé ma jè cîdaée.
 15 Â ipaiwà mwara naa goo ê jè wâra ânye. Ba câjè caa nuri, ma jè mwa caa naapwàniri ê pwéelaa kêe! Bwa! Jè nye tòpò dòiti. Â é pwéelaa goo diri ê pâ âboro, na rà tâa na ê wâ. 16 Â wâdé na wàrapwiri ê pwéelaa kàwà! Wâdé na é tèepaa na ara diri tèpa âboro. Â géewê, âna rà o côo ê pâ muru na wâdé na guwà pwa. Â rà o pwamaina Pwiduée, Caa kàwà, na é wânidò napwéretòtù.»

Go tèepaa nau pacoo ê Naèà

17 «Guwà cibwaa niimiri pâ, go tèepaa nau nama tiàu ê *Naèà kà Moosé, ma é pâ auina kà tèpa péroféta. Bwa, go tèepaa, ba na go pacoo. 18 Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Ûna bwaa tâa ê napwéretòtù ma gòropuu, â o càcaa câtura cè ji caapwi âmu géé goro ê Naèà, tiagoro na pacoo diri ê pâ namuru.

19 «Gée goo pwiri, â wà pwi âboro na é tajii ê ji caapwi naèà na dau kîri, â é picòo tà pàra tàpé ma rà ipwacèwiié, âna wà pwiibà, âna ée dau kîri naa na Mwachiri napwéretòtù. Â wà pwi âboro na é pàra wiâra bwàti ê Naèà, ma picòo tà pàra tàpé ma rà wàrapwiri, âna wà pwiibà, âna ée dau maina naa na Mwachiri napwéretòtù. 20 Ûu, wâdé na guwà pitère dàra ê câbawâdé kà Pwiduée, jii pai pwa kà tèpa *dotée goro ê Naèà ma wà tèpa *Farasaio. Ba

wiàna càcaa wàrapwiri, â o câguwà caa tò naa na Mwaciri napwéretòtù.»

Gà naaco putàmu

²¹ «Guwà tâmogòori bwàti pà é jèe ina [wà Pwiduée] tà tèpa jojoorjè, pà: *Gà cibwaa tètàmwara âboro.* *Exode 20.13* Â wà pwina é tètàmwara pwi jèpwi, âna o popaé pàdari pwi a pitèimuru, ma é pwa wârimuru tée. ²² Â wâgo, âna go ina pà: Wiàna gà putàmu† naa goo pwi a cèikî béegà, â gà o mwa coo ara Pwiduée, na ée mwa pitèigà. Â wiàna gà ina tà pwi a cèikî béegà, pà, “Gà pé pigù!” âna o popagà pà naa na wâra pitèimuru kà Pwiduée. Â wiàna gà piduri‡ pwi a cèikî béegà, â gà tapacîri wârimuru na dau maina, naa na ére na jèe maagé ma tòina naawê.

²³ «Jè jèe còo cai ni: Gà pame é âraimeai'gà naa na wâra pwapwicîri. Â tèepaa me naa na pwâranümagà é pwina wânabibiu kàu ma wà pwi a cèikî béegà. ²⁴ Â, na wàrapwiri, wâdé na gà tàpo naaco naawê é âraimeai'gà. Â gà wâjué còwâ, ma gàu mara pinaanapô ma wà pwi aéjii'gà. Â nabwé, â gà mwa wâjué còwâ, ma gà mwa bàra naa i âraimeai'gà.

²⁵ «Wiàna é piciapwâ googà wà pwi jèpwi, â gàu mara pinaanapô ma wàé, wiàna gàu bwaa gére wâ naigé pà naa na aupitèimuru. Ba é péa panuâgà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuâgà târa pwàliici

5:21 Exode 20.13; Deutéronome 5.17 **5:22** 1 Ioane 3.15 † **5:22** Putàmu—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pà: Putàmu na ticè âji majoroé. ‡ **5:22** Piduri—Insulter. **5:23** Maréko 11.25

ma tòpògà naa na karapuu. ²⁶ Â go ina tâgà ê âjupâra pâ: O câgà caa còobé géé na karapuu, wiàna ina pâ, bwaa câgà caa pé wâri diri ê wârimuru'gà!»

Popai goro tapàgà piéa

²⁷ «Guwà tâmogòori bwàti pâ é jèe ina [wà Pwiduee] pâ: Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà). *Exode 20.14*

²⁸ «Â wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà ucâri wâdà pwi jèpwi, â gà wâdéarié, â pwacèwii na gàu jèe pipuu. ²⁹ Ba wiàna majoroé ê âraporomeegà, na gà pítanami goo, ma gà pwa na èpà, â gà èrù tâjii, â gà tütâjii naaiti jiigà! Ba o wâdé ba kâgà wiàna tiàu jè ére naiigà, jii wiàna tâbawêe ê naiigà, â tûgà naa na ére na gà pwamaagé côo naawêS! ³⁰ Â wiàna majoroé ê îgà étò na gà pwa na èpà, â gà tépàgà, â gà tütâjii naaiti jiigà! Ba bwaa wâdé ba kâgà wiàna tiàu ê jè ére naiigà, jii wiàna tâbawêe ê naiigà, â gà pâra naa na ére na jè maagé ma tòina naawê!»

³¹ «Jèe ina mwara pâ: Wà pwina é tü târa é wâdèe, âna wâdé na é pwa cè tii târa ma pitapàgà piéa. *Deutéronome 24.1* ³² Êco na wâgo, âna go ina pâ: Gà cibwaa tü tà tô wâdàgà na càcaa tô a toomura* (câé caa ciâa jiigà). Ba gà péa panuâê, ba na é toomura,

5:27 Exode 20.14; Deutéronome 5.18 **5:29** Mataio 18.9; Maréko 9.47 § **5:29** Ucina co goo é pwina nama jè pwa na èpà. Ba wâdé na jè tütâjii naaiti jiijè. **5:30** Mataio 18.8; Maréko 9.43
5:31 Deutéronome 24.1–4; Maréko 10.4 * **5:32** Na càcaa tô atoomura—é, Êco wiàna tô ilâri na ia pwicîri ma gàu piéa.

wiàna é jèu piéa ma cè pwi jèpwi. Â wà mwara pwi jè âboro na é popaé ma é wâdèe, âna é toomura†.»

Popai goro ipwataâboro

³³ «Guwà tâmogòori bwàti pâ é jèe ina wà Pwiduée tà tèpa jojorojè, pâ: *Gà cibwaa pwâ goo é pai pwataâboro'gà. Wâdé na gà pacoo é *aui-pwataâboro'gà na ara Pwi Ukai.* Lévitique 19.12

³⁴ Â wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà *ipwataâboro, â gà cibwaa ina neere ére pwicîri, ba na *paâjupâra é aui-pwataâboro'gà.

«Gà cibwaa ina “napwéretòotù” ba autâa pwicîri kà Pwiduée; ³⁵ é, “gòropuu” ba aucò kêe; é, “*Iérusaléma” ba ville kêe, wàè na é Ukai maina kêjè. ³⁶ Â gà cibwaa ina mwara pâ: “Go ipwataâboro goro pûruô” ba càcaa wâgà na gà tâmogòori nama pwaa, é, duu é caapwi wàrapûrugà. ³⁷ Wiàna nûmagà na gà üuri, â gà ina co pâ “üu”. Â wiàna tàutâgà, â gà ina co pâ “bwa”. Ba cè gòobèrèè, âna me géé jaa *Caatana, wà Pwi âboro èpà.»

Popai goro pitôowârimuru†

† **5:32** Na pàara kà Iésu, âna maina kamu kâra ilâri na pitapàgà piéa. Ipaiwà mwara wiàna nye ticè èpà na é pwa. Wiàna é piéa còwâ, â o càcaa dau wâdé é béarailu kâra pai pitâa kêe ma pwi jè âboro, géé goro é pwâra kamu kêe. Ê popai bèeni kà Iésu, âna pwiri pai ina wèè pâ, wâdé tà Pwiduée na câgâu caa tapàgà piéa. Êco na, wiàna ticè pai pwa wèè ma gàu pitànaima, â gà tòimiri é nee tô wâdàgà, â gà cibwaa nama é kamu wiàna ticè èpà na é pwa. **5:33** 1 Korénito 7.10–11 **5:33** Exode 20.7; Lévitique 19.12; Nombres 30.3; Deutéronome 23.22 **5:34** Ésaïe 66.1; Mataio 23.22; Jacques 5.12 **5:35** Psaume 48.3; Ésaïe 66.1 † **5:37** Pitôowârimuru—Vengeance.

38 «Guwà tâmogòori pâ jèe ina pâ: *Âraporomee târa âraporomee, ma poropwâ târa poropwâ* §. *Exode 21.24*

39 «Èco na wâgo, âna go ina pâ: Wiàna é pwa na èpà tâgà wà pwi jè âboro, â gà cibwaa pitôowâri têe. Â wiàna é tamagéri ê upwaégà étò, â gà panuâ têe mwara jèpwi. 40 Â wiàna é popagà pâ naa na wâra pitèimuru pwi jè âboro, ma é popa cimiici'gà, â gà naa têe mwara ê palito'gà. 41 Â wiàna é tacoo googà wà pwi jè [coda roma] ma gà popa ê atà kêe naa na caapwi kilomètre, â gà popa naa na ârailu kilomètres. 42 Wiàna é ilari jiigà cè jè muru, wà pwi jè âboro, â gà naa têe. Â wiàna é ilari târa mwa pitôowâri, â gà cibwaa iauri jiié.»

Gà meaari tèpa èpàrigà!

43 «Guwà tâmogòori bwàti ê auina bèeni: *Gà meaari tèpa jènerégà. Lévitique 19.18* Â rà ina mwara [pàra tàpé] pâ: “Â gà èpàri tàpé na rà èpàrigà.” 44 Èco na wâgo, âna go ina pâ: Gà meaari tàpé na rà èpàrigà*, â gà pwapwicîri ba kà tàpé na rà pwa tâgà na èpà. 45 Â wiàna gà wàrapwiri, â gà pwi âji naî pwi Caa'gà, na é wânidò napwéretòotù. Bâ é nye nama té ê tòotù kêe, naa gò tàpé na rà wâdé, ma wà tàpé na rà èpà. Â é nye nama popaa,

5:38 Exode 21.24; Lévitique 24.20; Deutéronome 19.21 § 5:38 Âraporomee târa âraporomee... Ba na rà cibwaa piwéna jii ê pwina é pwa târa wà pwi jèpwi. 5:43 Lévitique 19.18 5:44 Exode 23.4–5; Luka 23.34; Apostolo 7.60; Roma 12.14,20 * 5:44 Gà meaari tàpé na rà èpàrigà—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Â gà pwényunyuâari tàpé na rà pinajajaigà, â gà pwa na wâdé tà tàpé na rà miirigà.

naa gò tàpé na rà papwicîriê, ma wà tàpé na càra caa papwicîriê.

⁴⁶ «Ba wiàna gà wâdéari co tàpé na rà wâdéarigà, â cina gà tapacîri cè câmagà† jii Pwiduée? Ba wà tèpa *tò mwani wâripû [na rà tèpa pwâ ma iau] âna rà nye pwa mwara ê pwiibà. ⁴⁷ Â wiàna gà nye pwabwàcu ma pacidòri co tèpa béégà, â pé dà cèna gà pwa cèna piwéna? Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna rà nye pwa mwara ê pwiibà! ⁴⁸ Â wâgà, âna wâdé na gà tâbawêe naa na pimeaari kà Pwiduée. Â gà ipwacèwii pwi Caa'gà na é wânidò napwéretòtù, na é tâbawêe.»

6

Popai goro pai imeai

¹ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Wâdé na gà pwa ê câbawâdé kà Pwiduée ma pacoo ê *Naèà*. Êco na gà ipwacôoco! Gà cibwaa pwa na ara pâ âboro, ma rà o pi-inagà ba wâdé. Ba wiàna wàrapwiri, â o câgà caa tòpi ê câmagà naa jaa Caa, na é wânidò *napwéretòtù. ² Êkaa na, na gà naa mwani tà tàpé na ticè kàra, â gà cibwaa ipaarigà, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà pwa naa na é pâ *wâra pitapitiri, ma é pâ autâa kàra âboro na pâ village. Ba rà imudàra, ba na rà ipwamainarà wà tèpa âboro. Â gò ina âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi ê câmarà!

† **5:46** Câma—Récompense. Pumara wakè. **5:48** Lévitique 19.2; Deutéronome 18.13 **6:1** Mataio 23.5 * **6:1** Pacoo é Naèà—Pai imeai tàpé na ticè kàra, ma pai pwapwicîri, ma pai ipwanya (jeûner). Còo gòobàra naporomee 6.

3-4 «Â wâgà, âna gà cibwaa ipaarigà na gà pwa na wâdé. Na gà naa mwani tà tàpé na ticcè kàra, goro îgà étò, â càcaa wâdé na é tâmogòori ê îgà aèmwù! Â wà Pwiduée Caa'gà, na é wânidò napwéretòotù, na é côo diri pâ muru, âna ée mwa naa cè câmagà.»

Popai goro pai pwapwicîri

5 «Na guwà pwapwicîri, â guwà cibwaa pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà cima nau pwapwicîri, naa na pâ wâra pitapitiri ma autâa kà tèpa âboro na pâ ville. Ba wâdé tàra na rà o côora pâ âboro. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi ê câmarà. 6 Â wâgà, âna wiàna gà pwapwicîri, â gà tò naa na wâ'gà, wâna cè naditârawâ. Â gà târi goropwârawâ, â gà pwapwicîri tà Pwiduée Caa'gà, na câjè caa côoê. Â é côo ê pwina gà pwa, naa na wâbinyiri, â ée mwa naa cè câmagà.

7 «Â, na guwà pwapwicîri, â guwà cibwaa pwa nyakâra tûra, pwacèwii pàra tèpa âboro, na càra caa tâmogòori pwi âji Pwiduée na é caapwi co. Ba rà tà niimiri pâ é térerà, gée goro pai wâru ê pâ pwina rà ina. 8 Â guwà cibwaa ipwacèwiirà. Ba wà Pwiduée Caa kàwà, âna é tâmogòori ê pwina nûmawà goo, béaari† é pai pi-ila kàwà.

9 «Â guwà o wàrani târa cè pai pwapwicîri kàwà:

“Pwi Caa kâbà na wânidò napwéretòotù;
Wâdé naa papwicîri ê neegà.

10 Wâdé naa pacoo ê Mwaciri'gà.

6:5 Mataio 23.5; Luka 18.10-14 **6:7** 1 Rois 18.26-29 **6:8**
Mataio 6.32 † **6:8** Béaari—Béaa kâra (avant). **6:9** Luka 11.2-4
6:10 Luka 22.42

Wâdé naa pwa câbawâdé'gà naani gòropuu, ma pwacèwii naanidò napwéretòotù.

11 Gà naa tâbà cè utimuru cèna pâribà na diri pâ tòotù.

12 Gà pwanauri pâ èpà kâbà, pwacèwii na bà pwanauri târa ê pâ èpà kâra.

13 Gà cibwaa panuâbà târa tacai.

Gà upabà jii ê èpà†.

{Ba nye tâa tâgà ê Mwaciri, ma pàtâmee, ma pwényuâa, dâra gòiri awé. Amen§.}

14 «Ba go ina tàwà pâ: Na guwà pwanauri tà pàra tàpé ê pâ èpà na rà pwa, â é pwanauri tàwà mwara wà Pwiduée Caa kàwà nidò napwéretòotù. 15 Â wiàna câguwà caa pwanauri ê èpà kà pàra tàpé, â wà pwi Caa kàwà, âna o câé caa pwanauri tàwà ê èpà kàwà.»

Popai goro pai ipwanya

16 «Na gà *ipwanya (na gà panuâ ija'gà ba na gà pwapwicîri), â gà cibwaa ipaarigà, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà paari naa na naporomeerà pâ rà ipwanya, ba na o côorà diri ê âboro! Êkaa na go ina âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi câmarà. 17 Â wâgà, âna, na gà ipwanya, â gà nuwa naporomeegà, â gà tuti pûrugà*. 18 Â o càra caa côo pâ âboro pâ, gà ipwanya. Êco na wà Pwiduée Caa'gà, na câjè caa

6:12 Mataio 6.14–15, 18.21–35 **6:13** Luka 22.40; Ioane 17.15; 2 Tésalonika 3.3; 2 Timotéo 4.18; Jacques 1.13 † **6:13** Gà upabà jii ê èpà—é, Gà upabà jii wà Pwi âboro èpà. § **6:13** Amen—Wâdé na wàra. **6:14** Maréko 11.25–26 **6:16** Ésaïe 58.5–9 * **6:17** Tuti pûrugà—Grec: Tâmi wàrapûrugà goro l'huile.

côoê, âna é côo ê pwina gà pwa naa na wâbinyiri, â ée mwa naa cè câmagà.»

Âji wâdé naa jaa Pwiduée

¹⁹ «Gà cibwaa mudàra pâ wâdé gòropuu, ba péa mura jiigà, é, péa wai ma botére ma tiâu.

²⁰ Gà wéaari pâ wâdé'gà [naa jaa Pwiduée] naa napwéretòotù. Ba ticè madé na uti, ma ticè waaca†

na iri. Â o càcaa wai ma botére, â ticè a mura wê.

²¹ Ba é pwâranümagà, âna, é wâna é wêe ê wâdé'gà.

²² «Guwà tère, ê âraporomeejè, âna ê pwéelaa kêra naiijè. Â wiàna nye wâdé ê âraporomeejè, â diri

ê naiijè, âna é tâa na pwéelaa. ²³ Â wiàna èpà ê

âraporomeejè, â diri ê naiijè, âna é tâa na bàutê. Â

wiàna ê pwéelaa naa wâgoojè âna é pâra nau bàutê,

â o mwa nye dau bàutê kaa!»

Gà picàwai‡—mwani, é, Pwiduée

²⁴ «Nye ticè âboro cèna pâri ma é piênawéna§ bwàti kêra ârailu ukai, géee na diri ê pwâranümee. Ba ée

mwa tà piênawéna bwàti kà pwi jèpwi, â ée pwa-

imudiri tà pwi jèpwi. Üu, o càcaa pâri ma guwà cau

piênawéna kà Pwiduée ma ê mwani!»

Mudàra béaa Mwaciri kêe

²⁵ «Wâépwiri ê majoroé ma go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro é wâro kàwà, ma ê naiiwà. Guwà

cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?” Ba é wâro kàwà, âna é âjimuru jii ê

utimuru; â ê naiiwà, âna é âjimuru jii ârabwée!

6:19 Jacques 5.1–3 **6:20** Mataio 19.21; Luka 18.22 † **6:20**

Madé...waaca—Grec: Mite. ‡ **6:23** Picàwai—Choisir. § **6:24**

Piênawéna—Servir. **6:25** Filipi 4.6; 1 Timotéo 6.6–8; 1 Pétèru 5.7

²⁶ «Guwà jèe còo cai ê pâ marü. Ba càra caa picâmi, ma piûnya*, ma càra caa tòpò cè bwà târa pâ tòotù. Êco na wà Pwiduee Caa kàwà nidò napwéretòotù, âna é nye pa-ijarà. Â gona câguwà caa dau piwéna jii ê pâ marü? Akaé! ²⁷ Càcaa géee goro pai géaa goro ija ma wâdo, na guwà o nama gòiri ê wâro kàwà!

²⁸ «Â gorodà na guwà géaa mwara goro cè ârabwée kàwà? Guwà jèe còo cai ê pai cipu kâra pâ murubuké na-araé. Ba càra caa pàti, ma càra caa ta ârabwée. ²⁹ Â go ina tàwà pâ: Wà pwi ukai *Solomona, naa na diri ê muugèere kêe, âna ê pâ ârabwée kêe, âna càcaa dau wâdé jii ê pwi caapwi murubuké.

³⁰ «Â guwà jèe còo cai ê pâ aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widàuru naa gòro ânye. Â wà Pwiduee, âna é naa ârabwée kàra. Â gona o câe caa naa ârabwée kàwà na piwéna jii? Nye dau kîri kaa ê cèikî kàwà!

³¹ «Üu, guwà cibwaa géaa ma guwà ina pâ: “Jè o ija dà?” ma “Jè o wâdo dà?” ma “Jè o coona cè dà?” ³² Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduee, âna càra caa nao goro mudàra ê pâ pwi-ibà. Êco na wâguwà, âna wà Pwiduee Caa kàwà na é wânidò napwéretòotù, âna é nye tâmogòori ê pwina nûmawà goo. ³³ Guwà mudàra béaa ê *Mwaciri napwéretòotù, â guwà pwa ê pwina nûma Pwiduee goo, â ée mwa naa tàwà ê pwina tiàu jiiwà. ³⁴ Êkaa

6:26 Mataio 10.29–31; Luka 12.6–7 * **6:26** Piûnya—Récolte.

6:29 1 Rois 10.4–7; 2 Chroniques 9.3–6 **6:32** Mataio 6.8 **6:33** 1 Rois 3.13–14; Psaume 37.4,25; Roma 14.17

na go ina tàwà pà: Guwà cibwaa géaa goro tòotù widàuru, ba é tòotù widàuru, âna ée mwa nye pwa wakè kèe. Ê géaa târa nabà, âna nye târa nabà!»

7

*Pàra pupûra kà Iésu naa gòrojaa
Luka 6.37–49, 11.9–13, 13.24–27*

Guwà cibwaa pitèi pàra tàpé!

¹ [É ina mwara wà Iésu pà]: «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, ba na o câé caa pitèigà wà Pwiduée. ² Ba é pitèigà, pwacèwii é pai pitèi kâgà wà pàra tàpé, â ée mwa pwa tâgà é pwina gà pwa târa! ³⁻⁴ Gà dau còo bwàti é mapûpûru na wâna âraporomee pwi aéjii'gà. Â gà niâ jai é diopwaa kâra pàara upwâra na âraporomeegà! Â gà wànau pai ina tà pwi aéjii'gà pà: “Nama go jèe patâjii i mapûpûru bèepwiri na âraporomeegà”?

⁵ «Gà pwi a-ipwacôwârimuru! Gà mara patâjii béaa é diopwaa kâra pàara upwâra bèepwiri na âraporomeegà! Â géewê, mwa bàra pwéelaa tâgà cè pai patâjii wàra é mapûpûru wâna âraporomee pwi aéjii'gà!

⁶ «[Gà wéaari bwàti é pwina wâdé na me gée goo Pwiduée.] Ba câjè caa naa târa pà akàna é pà pwina wâdé, ba rà péa biirà dàjè còwâ, ma utijè. Â câjè caa tû târa puàkà é pà perle na dau maina wâri wée. Ba rà péa còogai*.»

Guwà tà ila ma mudàra ma cùul

7:1 Roma 2.1; 1 Korénito 4.5; Jacques 4.11–12

7:2 Maréko 4.24

* **7:6** Ba càcaa diri tèpa âboro na rà tòpi bwàti.

⁷ «Wâdé na guwà nye tà ilari taaci jii wà Pwiduée, ba ée mwa naa tàwà. Â guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmari. Â guwà nye cùu taaci ê goropwârawâ, ba o mwa tàpiri tàwà. ⁸ Üu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tée. Â wà pwina é mudàra, âna é pâmari. Â wà pwina é cùu ê goropwârawâ, âna o tàpiri tée.

⁹ «O wàilàapà nawà, na o naa cè atü târa èpo kêe, wiàna é ilari jiié cè poloa? ¹⁰ O wàilàapà na o naa tée cè dòèa, wiàna é ilari cè ârawéa? ¹¹ Ba wâguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa ê pwina wâdé tà tèpa nari èpo kàwà. Â wà Pwiduée Caa kàwà nidò *napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa pâ muru na dau wâdé awé tà tàpé na rà ilari jiié.»

Êre diri naèà

¹² «Guwà pwa tà pàra tàpé ê pâ muru na nümawà na rà pwa tàwà. Wàé kaa pwiri, ê ére ê *Naèà kà Moosé, ma êdiri pâ tii kà tèpa *péroféta.»

Goropwârawâ na picu

¹³ «Guwà tò na ê goropwârawâ na é picu. Ba maina ê goropwârawâ pâ naa na ére na tubatiàujè awé naawê. Â ticècoé ê pai pâ naa pwi naigé-bà. Â wâru tàpé na rà pâ na. ¹⁴ Â nye dau picu kaa ê goropwârawâ pâ naa na ê *âji wâro. Â pwacoé ê pai pâra wii. Â càcaa wâru tàpé na rà pâmari.»

Tèpa péroféta a pwâ

7:7 Maréko 11.24; Ioane 14.13, 15.7, 16.23–24 **7:8** 1 Ioane 3.22, 5.14–15 **7:11** Jacques 1.17 **7:12** Mataio 22.39–40; Luka 6.31; Roma 13.8–10 **7:13** Luka 13.24

15 «Guwà ipwagorocôo tèpa péroféta a pwâ [na rà ina pâ, rà pame ê popai kà Pwiduée! Ba rà o pâmariwà, âna rà pwacèwii mutô, êco na rà pâ tèpa macii a piuti. 16 Guwà o nye côoinarà gée goro ê pwâra wakè kàra. Ba câjè caa pétâ pwâra dipâa gée goro ê upwâra aru! Â câjè caa pétâ pwâra î gée goro ê upwâra na pwa daaé! 17-18 Ba ê upwâra na wâdé, âna é nye tòpò pwêe na wâdé [târa uti] â pwacoé ma é tòpò pwêe na èpà. Â ê upwâra na èpà, âna é nye tòpò pwêe na èpà, â pwacoé ma é tòpò pwêe na wâdé. 19 Â wà pwi upwâra na câe caa naa cè pwêe cèna wâdé, âna o tépàgàé, â tûe naa gòro ânye.

20 «Â ipaiwà naa goo tèpa péroféta a pwâ. Ba guwà o côoinarà gée goo ê pwâra wakè kàra.»

Gà ina â gà pwa

21 «Wiàna nûmagà na gà tèepaa naa na *Mwaciri napwéretòotù, â câgà caa po ciburà ina co pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai!” Wâdé na gà pwa mwara câbawâdé kà Caa kôo na wânidò napwéretòotù! 22 Ba, na Tòotù na o mwa pitèi tèpa âboro, âna o wâru tàpé na rà o ina tôo pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai, bà mu picémara, ma tû târa pâ duée naa na neegà. Â wâru pâ wakè na bà pwa goro pàtâmagà!”

23 «Â go o mwa po ina tàra gée pâ: Câgo caa mu tâmogòoriwà. Guwà pâra jiio, ba guwà tèpa pwa ê

7:15 Mataio 24.24; Apostolo 20.29; 2 Péturu 2.1 **7:16** Galatia 5.19–22; Jacques 3.12 **7:19** Mataio 3.10; Luka 3.9; Ioane 15.6

7:20 Mataio 12.33 **7:21** Luka 6.46; Jacques 1.25 **7:23** Psaume 6.9; 2 Timotéo 2.19

pâ tûâ na èpà! [Ba câguwà mu caa† pwa ê câbawâdé kôo.]»

Ucina goo du wâ

24 «Wà pwina é tère diri pâ popai kôo bèeni ma pitère dâra, âna é pwacèwii pwi âboro na é tèi bwàti muru. Ba é bari é wâ kêe naa gòro atü. 25 Â coo boo é popaa, ma ca i jèpé, â uu é pòu, â coo ma ti goro é wâ. Êco na câé caa tûu, ba bari naa gòro atü. 26 Â wà pwina é tère popai kôo, â câé caa pitère dâra, âna é pwacèwii pwi a pimwüru, na é pacima é wâ kêe naa namarawâ. 27 Â coo boo i popaa, â ca i jèpé, â uu i pwéretòtù, â coo ma ti goro i wâ. Â é nye tûu kaa i wâ, â nye tònnoori diri kaa.»

Pwa tàrù kêe ma é pacâmurirà

28 Ûna é ina diri pâ popai bèepwiri wà Iésu, â rà dau pò goro é pai pacâmurirà kêe wà tèpa âboro. 29 Ba câé caa pwaduwa kà‡ tèpa *dotée goro é Naèà [na rà ina é pwina rà ina wà pàra tàpé]. Ba é nye tûra géé gooé.

8

É nama tiâu maagé kà pwi a pwa maga

Maréko 1.40–45; Luka 5.12–16

1 Géé na càué, â é tàbàtù* boome géé gòrojaa wà Iésu, â rà pàra wiâé é pâ âboro na dau wâru. 2 Â é me burée pwi jè a pwa maga†. Â é tûu jùrué ara Iésu, â

† 7:23 Câguwà mu caa—Vous n'avez jamais... Wà pàra tàpé, âna rà ina pâ: Câguwà caa mu. 7:29 Maréko 1.22; Luka 4.32 ‡ 7:29

Pwaduwa kà—Faire comme. * 8:1 Tàbàtù—Descendre. Boo.

† 8:2 Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga.

é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wiàna nümagà, â gà o nama tiàu maagé kôo!»

³ Â é tu pâ wà Iésu, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Üu kaa, nümoo na tiàu jiigà maga'gà!»

Â é nye wâdé kaa.

⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaìlò. Â gà naa [tà Pwidueé] i pwi *ârapwaaìlò na ia é ina wà Moosé naa na *Naèà kêe. Ba na wârapwiri, â rà o côo diri wà tèpa âboro pâ gà jée wâdé.»

Pai cèikî kà pwi jè caa kêra coda

Luka 7.1–10

⁵ Ê paé wà Iésu, â ûna é tò naa Capernaüm, â é me mariê wà pwi jè caa kêra coda kà tèpa *Roma. Â é tacoo gooé, ba na é pitu tée, ⁶ â é ina pâ: «Gà côo pwi ênawéna† kôo, âna é tà puu wâ pwârawâ, ba é nye dau maagé kaa, â é pitâbwamwa.»

⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wâdé, paé ma ju pâra, ba go mwa nama tiàu maagé kêe.»

⁸ Â é tòpi tée pwini pâ: «Bwa, càcaa pâri naa goòo ma gà tèepaa naa pwârawâ kôo. Â gà nye po tùra co, â o tiàu maagé kà pwi ênawéna kôo. ⁹ Ba wâgo, âna go pitêre dâra pwi a pitûâ kôo, â go caa pitûâ kà tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà pâra!” â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà me!” â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kôo pâ: “Guwà pwa ni” â rà nye pwa.»

8:4 Lévitique 14.1–32; Mataio 9.30; Luka 17.14
Ênawéna—Serveur.

† **8:6**

10 Â é dau pò wà Iésu, â é câdiri i pwi caa kêra coda. Â é ina tà tèpa gére pâra wiâê pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikî kêe, pwacèwii pwini, tia na [mwara è âji Ba kà Pwiduée] *Isaraéla. 11 Ûu, o wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me naa na *Mwaciri napwéretòtù, géé na diri gòropuu. Â rà o mwa tâa na è pi-ija na maina ma wà tèpa jojooròjè *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo. 12 Â napwa naa goo wà pâra tèpa âji nari Mwaciri, âna càcaa pârirà ma rà tò. Â o mwa türà naa gòroigé, naa na bàutê, iti jii Pwiduée! Â rà o mwa i ma tòngürü§ poropwârà [géé goro pai maagé kàra].»

13 Â nabwé, â é ina wà Iésu, tà i pwi caa kêra coda, pâ: «Gà wâjué còwâ naa pwârawâ'gà! Géé goo è cèikî'gà, âna o tèepaa è pwina gâ ilari!»

Â, na ji pàara bèepwiri, âna nye tiàu kaa i maagé kà i pwi ênawéna.

Pai tiàu maagé kà tèpa âboro

Maréko 1.29–34; Luka 4.38–41

14 É pâra naa pwârawâ kà Pétéru wà Iésu. Â é pâmari tô nyaa kà wâdà Pétéru na é gére puu, ba é pitòoka. 15 Â é tu naa goro îê wà Iésu, â nye tiàu jiié kaa i pai pitòoka kêe.

16 Na bàrane kêe, â cia medari Iésu è pâ âboro na wâru, na pwa duée goorà. Â é tûari târa pâ duée, na rà còobé géé goorà. Â é nama tiàu diri mwara pâ maagé goo pâra tàpé. 17 Êkaa na pacoo i pwi ia

8:11 Luka 13.29 **8:12** Mataio 22.13, 25.30; Luka 13.28 § **8:12** Tòngürü (é, tòngüngürü)—Grincer des dents. Piuti. **8:17** Ésaie 53.4

é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

*É jèe popa jiijè
ê aré kâjè.
É jèe tétâjii
ê pâ maagé kâjè.*

Ésaïe 53.4

*Tàpé na nümarà na rà pâra wiâ Iésu
Luka 9.57–62*

¹⁸ Na jè tòotù, âna wâru pâ âboro na rà tâbèepi Iésu. Ûna é côorà, â é ina tà tèpa *câmu* kêe pâ, na rà capai géee, naa na ére géee cowa kâra nawia.

¹⁹ Â géewê, â é medarié pwi jè *dotée goro ê Naèà, â é ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra†, nümoò na go pwi a câmu'gà, â go pâra wiâgà, naa na diri cè ére cèna gà o pâ wê.»

²⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ macii a piugà, âna pwa aucârü kâra, â pâ marü, âna pwa na wânaîrà. Â napwa naa gooò, *Pwina naîri âboro, âna nye ticè aunao kôo.»

²¹ Â ipaiwà naa goo pwi jè ârapàara tàpé na rà pâra wiâ Iésu, na é ina tée pâ: «Nye pâri ma go jèe mara pâra nau ipwàniri caa kôo?»

²² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa, gà me wiâô. Â gà naaco tèpa bà, ma rà nye ipwànirirà cowa!»

* **8:18** Câmu—é, Cému. † **8:19** Pwi apwa pupûra—Celui qui porte une prédication ou exhortation. Héberu: Rabbi, âna popai târa papwicîri pwi apwa pupûra. **8:20** 2 Korénito 8.9 **8:21** 1 Rois 19.20

*É pacoo pòu Iésu**Maréko 4.35–41; Luka 8.22–25*

²³ É nye tò kaa naa gòro i wànga wà Iésu, â rà pàra wiâê wà tèpa câmu kêe. ²⁴ Â, na rà tèepaa naa nabibiu kêra nawià, â é nye nama tûê kaa i pwéretòotù. Â jèe tò naa na wànga ê pâ wià. Â napwa Iésu, âna é tàgére puu na wànga. ²⁵ Â rà patàcîê wà tèpa câmu kêe. Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai! Gà nama jè udò! Ba jè o mwü!» ²⁶ Â é ina tàra pâ: «Wànau? Cina wâgotàwà? Nye dau kîri kaa ê cèikî kàwà!»

Â é cimadò, â é pwa i pwéretòotù ma i nawià. Â é coo i napô, â nye po èaau kaa.

²⁷ Â rà po pò, â rà pi-ina tàra pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni, na é pacoo ê pwéretòotù bau i wià?!»

*É tû târa pâ duée géé goro ârailu âboro**Maréko 5.1–20; Luka 8.26–39*

²⁸ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe naa Gadara, wâna ére géé còwâ kêra *nawià Galilée. Na napô bèepwiri, âna pwa tupédu ârailu âboro na pwa duée gooru. Â dau wâgo tà tèpa âboro gooru, ba ru tupédu âboro gòo ma tupédu a putàmù. Â càra caa mu piwédò na ére bèepwiri.

Ûna ru còo Iésu, â ru nye còobé kaa géé nacârü, â ru boome caraé. ²⁹ Â ru nye wiikau ma ina pâ: «*Pwina naî Pwiduée, dà cèna nûmagà na gà pwa tâbu? Nûmagà na gà pwa wârimuru tâbu, béaari kêra ê pàara târa pwa wârimuru?»

30-31 Â rà tacoo gooé mwara wà tèpa duée, ma ina tée pâ: «Na gà tù tâbà, â gà nama bà géé naa goro ê pâ puàkà nadòbà!»

Ba pwa ê pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géé paé còwâ ni.

32 Â é tòpi tàra pâ: «Îguwà!»

Â rà còobé géé goo i tupédu âboro, â rà tò naa na i pâ puàkà. Â rà nye tàbàtù kaa i pâ puàkà, géé goro i jaa, boo naaniboo nawià. Â rà cau mwü naawê.

33 Wà tàpé na rà piwéaari i pâ puàkà, âna rà nye uru pâ kaa, naa na village. Â rà piwiâ diri ê jèkutâ bèepwiri. 34 Rà nye cau me diri kaa dari Iésu ê pâ âboro géé na village. Ûna rà còoê, â rà tacoo gooé pâ, na é pâra géé na napô kàra.

9

*É nama wâdé còwâ pwi a pitàbwamwa
Maréko 2.1–12; Luka 5.17–26*

1 É wâjué còwâ wà Iésu gòro wànga naa na village [Capernaüm] wâna é pitâa wê. 2 Â wà pâra tèpa âboro na napô-bà, âna rà pitûri medarié naa na aupuu pwi âboro na é pitàbwamwa.

Ûna é còo ê cèikî kàra, â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Gà gòo, co pwi béeò! Ba jèe pwanauri ê pâ èpà'gà!»

3 Â wà pâra tèpa *dotée goro ê Naèa na rà tâa wê, âna rà piniimiri pâ, 'Wà pwi âboro bèeni, âna é pi-ina ba èpà Pwiduée [ba é nama ipaiwàilu ma wàé]!»

⁴ É tà tâmogòori pwina rà niimiri wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Cina èpà é pwâranümawà? ⁵ Piticècoé na go ina tée pâ: “Jèe pwanauri é pâ èpà'gà” jii na go ina tée pâ: “Cimadò, â gà pâra*!” ⁶ [Â wiàna pâri ma go nama é pâra, na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kà *Pwina naíri âboro, ma é pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

⁷ Â é nye cimadò kaa i pwi âboro, â é pâra naa pwârawâ kêe. ⁸ Ûna rà côo pwiri wà tèpa âboro, â wâgotàra. Â rà pwamaina Pwiduée, ba é naa é pàtamee na maina tà tèpa âboro!

É todà Mataio

Maréko 2.13–17; Luka 5.27–32

⁹ É pâra wà Iésu, â é côo pwi âboro na nee Mataio, na é gére tâa na wâra *tò mwani wâripû†. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

Â é nye cimadò kaa, â é pâra wiâê.

¹⁰ Géee na càùé, â rà ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, jaa Mataio. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pàra tèpa âboro na èpà wâro kàra.

9:4 Mataio 12.25; Luka 9.47; Ioane 2.25 * **9:5** Wiàna é ina tà pwi âboro pâ: «Jèe pwanauri é pâ èpà'gà», â wà tèpa âboro na rà tâa wê, âna o càra caa côo, ba muru na wâbinyiri tà pwi âboro. Êco na, wiàna é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà pâra», â wà diri tàpé na rà tâa wê, âna rà o côo wiàna pwa pàtama Iésu târa ma é nama tiâu maagé kêe. **9:6** Ioane 17.2 † **9:9** Wâra tò mwani wâripû—Bureau des impôts.

11 Ûna rà côo ê pwiibà wà pàra tèpa *Farasaio, â rà ina tà tèpa câmu kà Iésu pâ: «Gorodà na wà pwi ukai kàwà, âna rà picaiija ma pibéera ma tèpa tò mwani, ma wà tàpé na èpà wâro kàra?»

12 Â é tà têrerà wà Iésu, â é ina pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. 13 Wâdé na guwà tâmogòori ê auina kà Pwiduee, pâ: *Càcaa ê *ârapwaaìlò goro macii na wâdé tîo. Â nûmoo goo pimeaari.* *Osée 6.6*

«Wâgo, âna câgo caa me nau todà tàpé na rà niimiri pâ wâdé ê wâro kàra. Go me nau todà tàpé na rà tâmogòori pâ èpà ê wâro kàra.»

Ucina goro ipwanya

Maréko 2.18–22; Luka 5.33–39

14 Rà tèpeaa medari wà Iésu, wà pàra tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina tée pâ: «Wàibà ma tèpa Farasaio, âna bà nye ciburà *ipwanya. [Bà panuâ ê ija, ba na bà pwapwicîri tà Pwiduee.] Â gorodà na càra caa ipwanya wà tèpa câmu'gà?»

15 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona rà o pikîri wà tàpé na todàra naa goro piéa, wiàna é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Êco na o mwa me ê pàara, na ée mwa pâra jìirà wà pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra ipwanya.»

16 «Nye ticè jè âboro, cèna é popa ê pâ noo kâra imwaano na càcaa pâji nuwa, ma é taiti naa goro ê pwina jèe dòroé. Ba [wiàna jèe nuwa i imwaano, â] o dàdàpa ê gòobàra ê imwaano na jèe dòroé. Â o mwa dau maina kaa ê audàdàpa goo! 17 Â guwà côo

ê *wâra jawé na pwa goro parawére macii: Câjè caa popa ê dipâa na bwaa âmuê, ma jè upwâwii ê wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taaò i wâra jawé, [ba pwacoé ma é tèe]‡. Â ée joro wii napuu i dipâa, â jèe èpà i wâra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò ê dipâa na bwaa âmuê, naa na ê wâra jawé na bwaa bwùu, ba na o wéaari bwàti i dipâa bau i wâra jawé.»

É nama wâdé còwâ du ilàri
Maréko 5.21–43; Luka 8.40–56

¹⁸ Ûna é bwaa gére ina tàra pwiri wà Iésu, â é medarié wà pwi jè âboro imaina kâra napô. Â é tùu jùrué ara Iésu, â é ina tée pâ: «[Gà me wài!] Ba wà tô èpo kôo, âna é mwa nye tàgére bà ni. Êco na, wiàna gà me nau tòpò îgà naa gòé, â ée wâro.»

¹⁹ Â rà cimadò wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà pâra wiâ pwi âboro-bà.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

²⁰ Na rà gére pâra wii naigé, â é tèepaa me tô ilàri na jèe po 12 naja kêe goro maagé, ba, mu tèepaa me èpàara na mu itàa domii gooé. Â é pwicò kâra, â é tu naa goro gòobàra ârabwée kà Iésu. ²¹ Ba é nye cèikí pâ é nye po wàrapwiri co, â o jèe tiàu i maagé kêe.

²² Â é tabiié wà Iésu, â ûna é còoê, â é ina tée pâ: «Gà gòo, co tòoni! Gà jèe wâdé còwâ goo é cèikí'gà!»

Â nye tiàu kaa i maagé kêe.

Tô èpo kà pwi âboro imaina

²³ Nabwé, â é tèepaa pâ wà Iésu, naa pwârawâ kà i pwi âboro imaina. Â é pâmari pâ âboro na rà gére

‡ **9:17** Pwacoé ma é tèe—Còo 2e note goo Maréko 2.22. **9:21**
 Mataio 14.36

cipacîri ipwàni, ma wà tèpa pwanyabi§. Â nye dau wâru kaa ê pâ pwâratùra wê.

24 Â é ina tàra pâ: «Guwà pâra! Ba wà tîoni, âna câé caa bà. Â é nye po puu.»

Êco na rà pitaurèe gooé. 25 Â é cau pacòobérà wà Iésu, â é tò naa na ê nadiàrawâ. Â é tu pâ naa goro îri i èpo, â é nye cimadò kaa wà tîoni.

26 Â rà nye piwiâ pitiri kaa na ére-bà, ê jèkutâ goo.

É nama ru niâ tupédu a bwi

27 Géewê, â é pâra wà Iésu. Ûna é tèepaa naa na jè ére, â ru gére pwicò kêe tupédu a bwi.

Â ru nye tà uu ma ina pâ: «*Pwina naî Davita, gà meaaribu, ma pitu tâbu!»

28 Ûna é tèepaa naa jaaé wà Iésu, â ru medarié tupéeni. Â é ina tàru pâ: «Gona gàu nye cèikî kaa pâ, pâri ma go nama tiàù i maagé kàu?»

Â ru tòpi tée pâ: «Ûu, co Pwi Ukai.»

29 Â é tu naa goro i du âraporomeeru wà Iésu, â é ina tàru pâ: «Wâdé na wàra ê pwina gàu nye cèikî naa goo!»

30 Â ru nye niâ kaa. Â é ina ba gòò tàru pâ: «Gàù pwacôoco! Gàù cibwaa pwa jèkutâ goo ê pwina go pwa tàù!»

31 Êco na, ûna ru còobé, â ru pwa jèkutâ goo Iésu pitiri ê napô-bà.

É nama é tùra pwi a kûukû

§ 9:23 Tèpa pwanyabi—Na rà pwàniri âboro bà wà tèpa Juif, â pwa tèpa uu kuruò (flûte). 9:27 Mataio 20.29–34 9:30 Mataio 8.4

³² Ūna ru gére pâra jii Iésu wà tupéeni, â rà popa me tée pwi âboro na é kûukû, ba pwa duée gooé.

³³ Â é tû târa i duée wà Iésu, â é nye tûra kaa i pwi a kûukû.

Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wê, â rà pi-ina pâ: «Câjè caa mu còo cèna wàrani, na napô kâjè *Isaraéla!»

³⁴ Êco na rà ina tèpa Farasaio pâ: «É tû târa ê pâ duée goro ê pàtama *Caatana, pwi ukai kâra pâ duée!»

*É cùru tèpa 12 apostolo kèe
Maréko 6.7–13; Luka 9.1–6*

Dau maina ê ârapiûnya

³⁵ Wà Iésu, âna é pâra wii pâ ville ma village. Â é pacâmuri pâ âboro, naa na pâ *wâra pitapitiri. Â é picémara ê *Picémara Wâdé goro ê Mwaciri [napwéretòotù]. Â é nama tiàu ê pâ maagé ma aré, na wâru pai pwa goo. ³⁶ Â é còo ê pâ âboro na dau wâru, â é dau meaarirà. Ba jèe oratàra, â rà pidumapiê, pwacèwii pâ mutô, na ticè cèna wéaarirà.

³⁷ Â é ina tà tèpa câmu kèe pâ: «Dau maina ê ârapiûnya na o pwa. Êco na càcaa wâru awakè.

³⁸ Wâdé na guwà pwapwicîri ma ilari cai jii Pwi apooro aupwanapô, ma é panuâ me mwara cè pâra tèpa wakè, ba na rà pitu.»

9:33 Maréko 2.12 **9:34** Mataio 12.24; Maréko 3.22; Luka 11.15

9:35 Mataio 4.23; Maréko 1.39 **9:36** Nombres 27.17; 1 Rois 22.17; Zakarie 10.2; Mataio 14.14; Maréko 6.34 **9:37** Luka 10.2

10

Nee tèpa 12 apostolo

¹ É todà tèpa câmu kêe wà Iésu na rà po 12, â é naa tàra ê tàrù, ba na rà tù târa cè pâ duée, ma rà o nama tiàu diri pâ maagé ma aré kêra pâ âboro. ² Wàéni ê nee tèpa 12 *apostolo:

Simona, na ina gooé pâ Pétéru;

André, pwi aéjii kêe;

Jacques, pwina naî Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques;

³ Filipo;

Barthélemy;

Toma;

Mataio, pwi a mu *tò mwani wâripû;

Jacques, pwi naî Alphée;

Thaddée*;

⁴ Simona, pwi Zéloté†;

Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

É cùrurà pâ

⁵ Tèpa 12 apostolo bèepwiri, âna é cùrurà wà Iésu, naa na pâ napô, â é tûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa pâra dari tèpa âboro na càra caa tèpa *Juif. Â guwà cibwaa tò mwara, naa na pâ village na napô *Samaria. ⁶ Â guwà nye pâra dari co tèpa âboro *Isaraéla, ba rà pwacèwii tèpa mutô na rà

10:1 Maréko 6.7; Luka 9.1 * **10:3** Thaddée—Nee mwara Jude. Pwina naî Jacques. (Còo Luka 6.14–16, Ioane 14.22, Apostolo 1.13.)

† **10:4** Zéloté—Grec: Cananite. Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma gée napô kêe. **10:6** Jérémie 50.6

imwüru. ⁷ Â guwà picémara wii naigé, pâ: “Jèè wâmwürnyabweriwà è *Mwaciri napwéretòtù.”

⁸ «Â guwà nama tiàu pâ maagé, â guwà pawâro tèpa bà, â guwà pwa ma rà wâdé tèpa pwa maga, â guwà tü târa pâ duée géé goro pâ âboro. Ba po muru naa tàwà, â wâdé mwara na guwà naa, naa goro piticémuru naa goo. ⁹ Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa mwani—wâpà wiàna mwani mii, é mwani pwaa, é cè jè mwani. ¹⁰ Â guwà cibwaa pa cè atà, ma cè wâraâwà, ma cè tâjò kàwà. Guwà nye coona co caapwi ârabwée. Ba wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi è ârawakè kêe.

¹¹ «Wiàna guwà tò naa na cè jè village, â guwà mudàra cawì cè pwi âboro cèna nùmee na é tòpiwà. Â guwà tâa jaa pwiibà, tiagoro cè tòtù cèna guwà mwa pâra géé na ére-bà. ¹² Â, na guwà tò naa na i pwârawâ-bà, â guwà ilari jii Pwiduée è *aupwényunyuâari ma pinaanapô kêe, naa gò tàpé na rà tâa wê. ¹³ Â wiàna rà tòpiwà bwàti, â o mwa tâa târa è aupwényunyuâari. Â wiàna càra caa tòpiwà bwàti, â guwà pacôwâri è aupwényunyuâari kàwà.

¹⁴ «Â wiàna nye ticè caapwi âboro na é tòpiwà, ma tère è pwâratùra kàwà, naa na cè jè pwârawâ, ma naa na cè jè village, â guwà còobé géewê. Â guwà tauri è dàuru puu géé goro du âwà†. ¹⁵ Â go ina tàwà è âjupâra pâ: Èe mwa pwa wârimuru tàra wà

10:7 Mataio 3.2, 4.17; Luka 10.9,11 **10:9** Luka 10.4 **10:10** Luka 10.7; 1 Korénito 9.14 **10:12** Luka 10.5–6 **10:14** Luka 10.10–12; Apostolo 13.51 † **10:14** Tauri è dàuru puu géé goro du âwà—Paari pâ, rà tètâjii tàpé na èpà pâ tûâ kàra. **10:15** Mataio 11.24; Jude 1.7

Pwiduée, na Tòotù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina ê wârimuru kàra, jii tàpé géé *Sodoma ma Gomora [na ia dau miiri ê tûâ kàra].»

O tubaèpà tàwà

¹⁶ «Guwà tère! Go cùruwà pwacèwii pâ mutô naa nabibiu kàra macii a piuti. Wâdé na guwà tèpa âboro na guwà moo, êco na wâdé na guwà tèpa ipwacôowà mwara§. ¹⁷ Ba rà o tâjùruwà ma popawà pâ naa na wâra pitèimuru. Â rà o pâdiwà goro ubati naa na pâ *wâra pitapitiri. ¹⁸ Â rà o dàtiwà pâ na ara tèpa kupénoo ma wà tèpa ukai, ba na rà pitèiwà, géé goro na guwà tèpa âboro kôo. Â guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà, ma na ara mwara tàpé na càra caa tèpa Juif.

¹⁹ «Â, na diri pâ pàara na rà o mwa tâjùruwà, â guwà cibwaa pidumapiê goro cè pai tòpirà. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàwà cè pwina guwà ina na ji pàara bèepwiri. ²⁰ Ba o jèe càcaa wâguwà na o tûra, â o jèe ê Nyuâaê Pwicîri kà Caa kàwà, na é tûra goowà.

²¹ «[Na pwi pàara bèepwiri] âna wà pwi jè âboro, âna ée panuâ pwi aéjii kêe, ba naa tètâmwereê. Â wà pwi caa kàra èpo, âna é wàrapwiri tà pwina naîê. Â wà tèpa èpo, âna rà o pipaa ma du nyaa ma caa kàra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai pòtâmwararâ. ²² Â rà o miiriwà diri ê pâ âboro, ba

10:16 Luka 10.3; Roma 16.19 § **10:16** Dernière phrase—Grec: Êkaa na guwà ipwacôowà pwacèwii dòèa, â guwà moo pwacèwii déamu. **10:17** Maréko 13.9–11; Luka 12.11–12, 21.12–15 **10:20** Ioane 14.26 **10:21** Michée 7.6; Mataio 10.35; Maréko 13.12; Luka 21.16

guwà tèpa âboro kôo. Êco na wà pwina é cimwü tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udòè wà Pwiduée [ma naa tée ê *wâro dâra gòiri jaaé].

²³ «Wiàna rà tubaèpà tàwà naa na cè jè village, â guwà uru naa na jèpwi. Â guwà pâpitiri ê pâ village naa napô Isaraéla, â guwà picémara popai kôo. Â guwà tère, o bwaa câguwà caa pâji tubanabwé pwiri, béaari ê pai o wâjué còwâ kôo. Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wâgo *Pwina naîri âboro, âna go o mwa wâjué còwâ [naa na pwényuâa kà Pwiduée].»

O wàrapwiri tàwà mwara

²⁴ «Go ina tàwà pâ: Wà pwi a *câmu, âna câé caa piwéna jii pwi a pacâmuriê. Â wà pwi ênawéna, âna câé caa piwéna jii pwi ukai kêe. ²⁵ Ba wà pwi a câmu, âna wâdé na é pwacèwii pwi a pacâmuriê. Â wà pwi ênawéna, âna wâdé na é pwacèwii pwi ukai kêe. Ba wiàna rà ina goo wà pwi apooro pwârawâ pâ *Caatana*, â rà o nye dau ina ba èpà mwara tèpa tâa na pwârawâ bèepwiri.»

Guwà cibwaa nama wâgotàwà

²⁶ «Guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro. Diri pâ muru na tàbinyiri, âna o mwa paari. ²⁷ Â é muru na go ina tàwà pwàniri, âna guwà inapàpari naa na pwéelaa. Â é muru na pitànunuuri na pwâranyüruwà, âna guwà inapàpari naa na gomu kàwà. ²⁸ Üu, guwà cibwaa nama wâgotàwà goro

10:24 Luka 6.40; Ioane 13.16, 15.20 **10:25** Mataio 9.34, 12.24; Maréko 3.22; Luka 11.15 * **10:25** Caatana—Grec: Béelzébul. Còo Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

10:26 Maréko 4.22; Luka 8.17 **10:28** Jacques 4.12

pâ âboro. Ba wiàna pâri ma rà pòtàmwara naiiwà, â o càra caa tâmogòori ma rà tubatiàu awé ê wâro naa wâgoowà. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwiduée. Ba wàé co na pâri ma é tubatiàu ê naiiwà, bau ê wâro na wâgoowà, naa na ére na jè maagé ma tòina naawê.

²⁹ «Guwà jèe còo cai pâ marü na kîri: Jè icuri du ârailu marü, naa goro caapwi mwani. Êco na nye ticé gée goorà, cèna é tûuboo naa napuu, wiàna câé caa tâmogòori wà Pwiduée Caa kàwà.

³⁰ Â wâguwà, âna é nye cau tâmogòoriwà bamwara, tiagoro mwara jéuru wàrapûruwà. ³¹ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwiduée, jii é pâ marü na dau wâru!»

Cibwaa pitütôowâriô!

³² «Wiàna é inapàpari cè pwi jèpwi, na ara pâ âboro pâ, é pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò *napwéretòotù. ³³ Â wiàna é ina cè pwi jèpwi, na ara pâ âboro pâ, câé caa pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, câé caa pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò napwéretòotù.»

Rà pitadàrùrà tèpa âboro good

³⁴ «Guwà cibwaa niimiri pâ go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapô. Bwa! Go me, ba na rà mwa pitadàrùrà tèpa âboro good. ³⁵ Ba go me nau pinaaitiri tupé duanaî, ma du duanaî, ma du

duatâa. ³⁶ *Â rà o pièpàrirà pa paénaî, ma pa paétâa, naa na pwârawâ kàra.»* *Michée 7.6*

Guwà panuâ wâro kàwà ba kôo

³⁷ «Wà pwina é dau wâdéari du nyaa ma caa kêe jiio, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. Â wà pwina é dau wâdéari pwi naiê ma wà tô èpo kêe jiio, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. ³⁸ Wà pwina câe caa kâa é *kurucé kêe, ma é me wiâô, âna wà pwiibà, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. ³⁹ Â wà pwina nûmee na é wéaari é wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ é wâro kêe ba kôo, âna ée mwa pâmari é *âji wâro.»

Wà pwina é tòpiwà âna é tòpio

⁴⁰ «Wiàna é tòpiwà cè pwi jè âboro, âna é tòpio mwara. Â wà pwi âboro na é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me. ⁴¹ Â wiàna é tòpi cè pwi *péroféta, gée goo na é pwi péroféta, â o mwa pwa cè câmaê, cèna wàra na naa tà tèpa péroféta. Â wiàna é tòpi cè pwi jè âboro cèna é *târù na ara Pwiduee, gée goo na é târù, â o mwa pwa cè câmaê, wàra na o naa tà pwina é târù. ⁴² Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna é naa cè wârado jawé moo, târa ji pwi ênawéna kôo bèepwiri, gée goo na é pwi a câmu kôo, â o pwa cè câmaê.»

11

¹ Ūna é ina diri é autûâri kêe bèepwiri wà Iésu tà tèpa 12 a *câmu kêe, â rà cau pâra géewê, naa na pâ

ville na pwi ére-bà. Â é pacâmuri tèpa âboro wà Iésu, ma picémara tàra ê *Picémara Wâdé.

É pwi Mesia na rà tapacîê

Luka 7.18–23

² Ūna é tâa na karapuu wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é tère ê jèkutâ goo Kériso, ma é pâ pwina é pwa. Â é panuâ pâ pàra tèpa câmu kêe, ³ ba na rà tawèeri Iésu pâ: «Pwiri nye wâgà kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? Ê, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

⁴ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà wâjué còwâ nau piwiâ tà Ioane ê pwina guwà tère, ma é pwina guwà còo. ⁵ Ba wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ; wà tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwàti; wà tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wà tèpa kee, âna rà jèe tèrejè; â wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ; â wà tàpé na ticè kàra, âna rà jèe tòpi ê Picémara Wâdé. ⁶ Cidòri nyuâa pwina é còoinaô, ma cèikî naa goodò*!»

É ina Ioane wà Iésu

Luka 7.24–35

⁷ Ūna rà wâjué còwâ wà tèpa câmu kà Ioane, â é ina wà Iésu târa pâ âboro na rà gére tâa wê, pâ: «Na ia guwà pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwà pâra nau ucâri?—[Pwi âboro na pipwaaé kèe na é pwacèwii] ê bàra watü na pòbagù pwéretòtù? ⁸ Bwa! Â gona dà na guwà pâra nau còo?—Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà tâa na ê wâra ukai! ⁹ Nye dà cèna guwà pâra nau còo? Pwi jè *péroféta?»

11:5 Ésaïe 35.5–6, 61.1 * **11:6** Grec: Cidòri nyuâa pwina càcaa tanooriê goodò, é, ...na câe caa tètâjiio.

Ûu kaa, â go ina tàwà pâ: Wà pwiibà, âna é pwi péroféta maina! ¹⁰ Ba nye wà kaa Ioane, na é inaê wà Pwiduée, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kôo.
Ée mwa pâbéaa'gà
ma pwabwàti naigé'gà.*

Malachie 3.1

¹¹ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Nye ticè pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Êco na wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri napwéretòtù, âna o [mwa tâa tée ê pwina] piwéna jii Ioane. ¹² Tapoo na pàara na é tapoo picémara wà Ioane, tèepaa naa na pàara nabà, âna wà tèpa âboro gòo, âna rà mudàra ma rà tòpò goro nii kàra† naani gòropuu ê Mwaciri napwéretòtù. ¹³ Ba béaa kà wà Ioane, âna é *Naèa kà Moosé, ma wà diri tèpa péroféta, âna rà picémara târa pâ âboro [pâ, ée jèe tòpò ê Mwaciri kèe wà Pwiduée]. ¹⁴ Guwà cèikî naa goò na go ina pâ: Ûna wii [naa na Tii Pwicîri] pâ, ée mwa wâjué còwâ wà péroféta *Élia, âna tàgére inapàpari ê pai tèepaa kà Ioane.

¹⁵ «Wà pwi âboro na pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Rà picocooribu ma Ioane

11:10 Malachie 3.1; Luka 1.76 **11:12** Luka 16.16 † **11:12**
Tòpò goro nii kàra—é, Tòpi, é, cicara. (Còo Luka 16.16.) **11:14**
Malachie 3.23; Mataio 17.10–13; Maréko 9.11–13

16-17 «Go ina pâ, rà wànau tèpa âboro nabà? Rà pwacèwii pâ nari èpo na rà gére pipuburirà naa na aupitapitiri [â tàutàra dàra kòcò ma wà tèpa béerà, na rà pitakàna] ma ina tàra pâ:

“Bà tòjò† tàwà,
â tàutàwà dàra câbu.
Bà nyabiri tàwà
nyabi târa ipwàni,
â tàutàwà dàra i!”

«Â ipaiwà naa goo wà tèpa âboro nabà. 18 Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â é tàpo panuâ ija na pàra pàara, â câé caa wâdo dipâa, â rà ina tèpa âboro pâ: “Pwa duée gooé!”

19 «Ûna é tèepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo pwacèwii pàra tàpé. Â rà ina wà tèpa âboro pâ: “Wà pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é nye pabée tèpa tò mwani, ma wà pàra tèpa âboro èpà.”

«Êco na [âjupâra é pwina jè mu ina pâ]: “Ê tàmanga§, âna jè còo taaci naa na é pwâra wakè kêe.”»

*Rà o pwa wârimuru tàpé na tàutàra na rà cèikî
Luka 10.13–15*

20 É tapoo tùra ba gòo târa é pâ âboro na pàra village wà Iésu. Ba wâru pâ wakè na é pwa naawê goro pàtamee, êco na càra caa pitòotéri é tûa kàra.

† 11:16-17 Tòjò—Grec: Upikuruò. 11:19 Mataio 9.14 § 11:19 Ê tàmanga—Ê tàmanga kà pwi âboro, é, é tàmanga kà Pwiduée.

21 Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa âboro na Korazine ma Bethsaïda! Ba o naa wârimuru tàwà! Go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawà, â câguwà caa cèikî! Â wiàna rà côo ê pwina go pwa naa jaawà, wà tàpé gée Tyr ma Sidon, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri ê wâro kàra, ma naaco ê pâ tûâ kàra na dau èpà. Â pwiri rà paari mwara naa na cè pai coona dodà kàra, ma pitâmirà goro dà*. 22 Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Na ê Tòotù na ée mwa pitèi ê pâ âboro wà Pwiduée, âna o dau maina ê wârimuru kàwà, jii tàpé Tyr ma Sidon.

23 «Ipaiwà naa goowà, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ guwà pwacèwii Pwiduée†. Êco na ée mwa naawà boo dari tèpa bà! Ba é pwa pâ muru na dau maina naa jaawà. Â wiàna é gére pwa pâ muru bèepwiri na *Sodoma, â pwiri é bwaa nye gére tâa nabà ê ville-bà. 24 Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Na ê Tòotù na ée mwa pitèi ê pâ âboro wà Pwiduée, âna o dau maina ê wârimuru kàwà, jii tàpé Sodoma!»

Pwiduée Caa ma tèpa naîê

Luka 10.21–22

25 Pwa ji pàara géewê, â é ina wà Iésu pâ: «Caa, gà Pwi Ukai kàra *napwéretòotù ma gòropuu! Â go ipwaolé tâgà, ba gà naapwàniri pâ muru bèepwiri jii tèpa tâmogòrimuru ma wà tèpa tâmanga, â gà paari

11:21 Ésaïe 23; Ézékiel 26–28; Joël 3.4–8; Amos 1.9–10; Zakarie 9.2–4 * **11:21** Coona dodà...pitâmirà—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. **11:23** Genèse 19.24–28;

Ésaïe 14.13–15 † **11:23** 2e phrase—Grec: Gona guwà too naa napwéretòotù? **11:24** Mataio 10.15; Luka 10.12 **11:25** 1 Korénito 1.26–29

tà tàpé na càra caa câmu†. 26 Ba nye auniimiri'gà pà, naa wàrapwiri.»

27 Â é ina wà Iésu tà pàra tàpé pà: «Êdiri ê pwina tâa tà Caa kôo, âna é jèe naa tôo. É jèe nye ipaarié tôo, ba na go tâmogòorié bwàti. Nye wàé co na é tâmogòorio, wâgo Pwina naîê. Â nye ticè pwi jèpwi cèna é tâmogòorié, â nye wâgo co pwina Naîê. Â go paarié tà pàra tàpé, ba na rà tâmogòorié mwara.»

Go mwa nama guwà nao

28 «Guwà medario, wâguwà na dau tòina ê nakake kàwà, ma dau oratàwà. Ba go mwa nama guwà nao. 29 Guwà pa nakake na go naa tàwà, â guwà pàra naa goo é autûâri kôo. Ba pwi a moo pwâratùra kôo, â go pwi a-ipakîriô. Â wiàna guwà me mariô, â guwà o pâmari âji nao. 30 Ûu, ba é nakake na go naa tàwà, âna o puràra cè pai popa wèe, â é autûâri kôo, âna ticècoé pai pàra wiàra.»

12

Pwi apooro tòotù pwicîri

Maréko 2.23–28; Luka 6.1–5

1 Na jè *tòotù pwicîri, â rà pàra wii ê naigé na tapàgà na aupwanapô* wà Iésu ma wà tèpa *câmu

† 11:25 Tàpé na càra caa câmu—Grec: Tèpa nari èpo. 11:27 Mataio 28.18; Ioane 1.18, 3.35, 10.15, 17.2; Filipi 2.9 11:28 Jérémie 31.25 11:30 1 Ioane 5.3 12:1 Deutéronome 23.26 * 12:1 Aupwanapô—Pé aupwanapô na dau maina na câmi goro blé, é, pwâra mai (maïs), é, orge. Wiàra é naèà kà tèpa Juif, âna pwicîri na jè piûnyari diri é na aupwanapô. Wâdé na jè naaco nyi dâra arapwûru, ba na uti kà tèpa pârame, ma tàpé na ticè neemururà. (Còo Lévitique 19.9–10, Deutéronome 24.19–21.)

kêe. Â rà copwa wà tèpa câmu, â rà tàpo pétâ ê pâ pwâra blé, â rà uti.

² Ūna rà côorà wà tèpa *Farasaio, â rà ina tà Iésu pâ: «Gà côo ê pwina rà pwa tèpa câmu'gà! Âna muru na pwicîri, na ê tòotù pwicîri!»

³ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwicîri, ê pwina é pwa wà ukai *Davita? Ba, na jè tòotù, âna rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée. ⁴ Â é tò naa na wâra pwapwicîri pwa goro imwaano†. Â é pa ê poloa na naa kà Pwiduee, â rà ija ma wà tèpa bée. Â ê poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwaailò, na nye pwa tàrù kàra ma rà ija.

⁵ «Â guwà pûra mwara naa na ê *Naèà kà Moosé pâ: Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, âna rà wakè naa na *Wâra pwapwicîri, na tòotù pwicîri. Ê tûâ-bà, âna rà còbèedari ê pwi tòotù-bà. Êco na càcaa èpà na ara Pwiduee! ⁶ Ba go ina tàwà pâ: É tà wâni ê Pwina dau piwéna jii ê Wâra pwapwicîri! ⁷ Â é ina wà Pwiduee naa na *Tii Pwicîri pâ: *Càcaa ê ârapwaailò goro macii na wâdé tôo. Â nūmoo goo pimeaari.* *Osée 6.6*

«Â wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori ê ère popai-bà, ba guwà pitòti tèpa âboro bèeni, na càra caa pwa cèna èpà na ara Pwiduee. ⁸ Â wà *Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro ê tòotù pwicîri.»

12:2 Exode 20.10 **12:3** 1 Samuel 21.2–7 **12:4** Lévitique 24.5–9 † **12:4** Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wà kà Pwiduee. Côo Neeremuru (Vocabulaire). **12:5** Nombres 28.9–10 **12:6** Mataio 12.41–42 **12:7** Osée 6.6; Mataio 9.13

*É nama tiâu maagé kà pwi âboro na tòotù pwicîri
Maréko 3.1–6; Luka 6.6–11*

⁹ Géé na càué, â é tò naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. ¹⁰ É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà ê îê.

Â wà tèpa âboro, âna nûmarà na rà côo cè pwina é pwa Iésu, ba na o cè pai pitòtié. Â rà pwa ma tawèerié pâ: «Pwiri nye târù ma jè nama tiâu maagé kà pwi jèpwi na tòotù pwicîri?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe côo cai ni: Wiàna caapwi co cè mutô'gà, na é tûu naa na pwêe, na tòotù pwicîri, â gà o pwa dà? O câgà caa pâ nau dàgòtùé? ¹² Â napwa pwi âboro, âna é dau piâjimuru jii mutô! Géé goo pwiri, na o pwa cè târù kâjè, ma jè pwa pwina wâdé, na tòotù pwicîri.»

¹³ Â é ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patàrù ê îgà!»

Â é patàrù îê, â nye wâdé kaa, wàra jè îê.

¹⁴ Wà tèpa Farasaio na rà tâa wê, âna rà còobé géé na wâra pitapitiri. Â rà pâra còwâ nau ipitiri, ba na rà mudàra cè pai o pòtâmwara Iésu.

Iésu âna é pwi ênawéna na é pitòrigarié Pwiduée

¹⁵ Ūna é tère wà Iésu pâ, rà gére imudàra cè pai pwa tûâ tée, â é pâra géé na ére-bà. Â wâru tàpé na rà pâra wiâê. Â é nama tiâu maagé kàra. ¹⁶ Â é tûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa inapàario!»

¹⁷ Â ê pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

18 Wàéni pwi âboro,
 pwi âboro kîri,
 pwi ênawéna kôo.
 Wàé na go tòpòé,
 pitòrigarié ba kôo.

Dau wânümoò têe;
 wâdé tòo wàé.
 Go tòpò naa gooé
 ê Nyuâaê Pwicîri.

Ée mwa pame ê popai
 goo pai udò kâra Ba
 [naa na *âji wâro].

19 Ée pwi a tùra ba moo.
 O càra caa téréê
 naa na auipitiri.

20 O câé caa dàciò
 bàra watü na ora.
 O câé caa utâmwarara
 ðoromara ânye
 na pâra naa piboo.

O câé caa tanoori
 pâ âboro kîri
 na ticè nii kâra.
 O mwa piétò naa gooé
 tàrù kôo, wâgo Pwiduée.
 [O paari pâ wàé
 na é *pwi a pa-udò.]

21 Rà mwa cèikî naa gooé
 êdiri pâ Ba.

Ésaïe 42.1–4

*Pwa tàrù kêe ma é tü târa pâ duée
 Maréko 3.20–30; Luka 11.14–23*

²² Rà cia medari Iésu pwi jè âboro na é bwi ma kûukû, ba pwa duée gooé. Â é nama é wâdé wà Iésu. Â é jèe tùra, â é jèe niâ.

²³ Â êdiri pâ âboro, âna rà pò goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Napwa pwini, âna pwiri Pwi gòobàra Davita na jè gére tapaciê?»

²⁴ Êco na wà tèpa Farasaio, âna rà ina pâ: «Bwa! Wà pwi âboro bëeni, âna é wakè goo ê pàtâma *Caatana[†], pwi ukai kà tèpa duée! Êkaa na é tû târa pâ duée.»

²⁵ Â é tâmogòori auniimiri kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Wiàna é pipaa dèe còwâ ê jè mwaciri, â o tédidirié. Â wiàna é picicaraé còwâ ê caapwi ville, é, caapwi tâa, â o pwacoé ma é cimwü. ²⁶ Wiàna wà Caatana, pwi ukai kà tèpa duée, âna é tû târa pâ duée, â é pipaa dèe còwâ! Â o wànau târa cè pai cimwü wàra ê mwaciri kêe?! ²⁷ Guwà ina pâ, wà Caatana na é naa tôo ê pàtâmee ma go tû târa ê pâ duée. Â gona wàilàapà, na naa tà tèpa béewà ê pàtâmee, ma rà tû târa pâ duée? Ba é pwina rà pwa, âna paari tàwà pâ guwà tàgére pitanami naa goodò.

²⁸ «Â napwa wâgo, âna ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée, na é naa tôo ê pàtâmee ma go tû târa ê pâ duée. Â wiàna wàrapwiri, â jè cau còo bwàti pâ wà Pwiduée, âna é jèe mara tòpò ê Mwaciri kêe naa jaawà!

²⁹ «Â wiàna nümajè na jè tò naa na ê wâ kà pwi âboro na pwa nii kêe, ma jè popa neemuruê, â wâdé

12:24 Mataio 9.34, 10.25 † **12:24** Caatana—Grec: Béalzébul. Còo Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

12:28 Apostolo 10.38; 1 Ioane 3.8

na jè mara piié. Â géewê, â jè o mwa bàra pa ê pà muru na tâa na wâ kêe. ³⁰ Wà pwina câé caa wâjaao, âna é cicarao. Â wà pwina câé caa pitu tôo ma bu pipanaimari, âna é tédidiri.»

Popai na èpà naa goro Nyuââê Pwicîri

³¹ «Go ina tàwà pà: O pàri ma pwanauri pà âboro, na rà tùra ba èpà naa goo Pwiduée ma pwa na èpà tà tèpa béerà. Êco na wà pwina é tùra ba èpà naa goo é Nyuââê Pwicîri, âna o càcaa pwanauri é èpà kêe. ³² Â o pàri ma pwanauri wà pwina é tùra ba èpà naa goo Pwina naîri âboro. Êco na, wiàna é tùra ba èpà naa goro é Nyuââê Pwicîri, â o càcaa pàri ma pwanaurié, naa na wâro bèeni, ma naa na *wâro dâra gòiri awé.»

Ê upwâra bau ê pwêe

³³ «Ê upwâra na wâdé, âna é nye tòpò pwêe na wâdé [târa uti]. Â ê upwâra na èpà, âna é nye tòpò pwêe na èpà. Ba jè o tâmogòori é upwâra gée goo é pwêe. ³⁴ Â wàrapwiri naa goowà. Ba guwà o wànau târa cè pai ina wàra cè muru cèna wâdé, na guwà tèpa nari dòèa ma tèpa pwâ? Ba é pwina tabawâbé é pwâranüma pwi âboro goo, âna wàèpwiri na o còobé pwêe, na é tùra. ³⁵ Ê pà muru na wâdé, âna me gée goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwâranümee. Â ê pà muru na èpà, âna me gée goo wà pwi âboro na é èpà, ba èpà pwâranümee.

12:30 Maréko 9.40; Luka 9.50 **12:31** Hébéru 6.4–6 **12:32** Luka 12.10 **12:33** Mataio 7.16–20 **12:34** Mataio 3.7, 15.18; Luka 3.7, 6.45

³⁶ «Ûu, nye âjupâra na go ina tàwà pâ: O mwa pwa ê Tòotù na ée mwa pitèi ê pâ âboro ni gòropuu wà Pwiduée. Â ée mwa jèpa pitèirà goo ê pâ popai èpà na rà ina imudi. ³⁷ Nye géee goo kaa ê pâ popai'gà, na ée mwa tûâri wà Pwiduée pâ pwiri gà o pwa wârimuru, é, gà o udò [ma tâa tâgà ê âji wâro].»

Nümarà na rà côo cè câmu kêra pàtâmee

Maréko 8.11–12; Luka 11.24–32

³⁸ Géee na càùé, â wà pàra tèpa *dotée goro ê Naèà ma wà pàra tèpa Farasaio, âna rà ina tà wà Iésu, pâ: «Pwi a pwa pupûra, paari tâbà cè *câmu kêra pàtâmee na wâgoogà§.»

³⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà tèpa âboro nabàni, âna guwà dau èpà, â [câguwà caa pitère dà wà Pwiduée. Gorodà na] guwà ciburà ilari jiié cè câmu kêra pàtâmee? O nye ticè câmu na guwà mwa caa côo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà péroféta Iona biu. ⁴⁰ Ba wà Iona, âna ia âracié tòotù ma âracié ne kêe, nanaara i ârawéà. Â o ipaiwà mwara naa goo Pwina naîri âboro, ba o âracié tòotù ma âracié ne kêe, nanaara napuu.

⁴¹ «Â napwa naa goo wà Iona, âna é picémara ê popai tà tàpé Ninive. Â rà nye pinünüma ma pitòotéri ê wâro kêra. Â guwà côo, é wâni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa ê Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée. Â, na tòotù-bà, âna wà tàpé Ninive, âna rà o cimadò arawà, wâguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwâ goowà!

12:38 Mataio 16.1; Luka 11.16; Ioane 6.30 § **12:38** Nümarà na rà paari pâ câe caa wakè goro pàtâma Pwiduée. **12:39** Mataio 16.4; Maréko 8.12 **12:40** Jonas 2.1 **12:41** Jonas 3.5

42 «Wà tô ilàri ukai naa napô Saba na pàara biu, âna ia é me gée napô kêe na dau wâiti, ba na é tère popai kà ukai *Solomona na tâbawêe goro autâmogòori kêe. Â guwà còo, é wâni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Â wàépwiri, na Tòotù na ée mwa pitèi ê pâ âboro na, wà Pwiduée, âna wà tô ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabà. Â ée mwa piciapwâ goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]»

Pai pâra ma wâjué kà tèpa duée

43 «[Guwà tère cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé gée gooé, â gona é pâ naapà? É paé ma me, na pâ ére na aupiticia. Ba é mudàra cè ére cèna é tâa wê. Êco na câé caa pâmari. 44 Â é niimiri pâ, ‘Go wâjué pâ còwâ, naa na i pwârâwâ kôo.’ Â é wâjué, â é pâmari i wâ, âna bwaa nye ticè cèna tâa na, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti. 45 Â é wâjué nau mudàra tèpa 7 duée bée, na rà dau èpà jiié. Â rà tò nau pitâa na i wâ. Â wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa! Â o wàrapwiri, cèna o tèepaa medariwà, wâguwà tèpa âboro nabàni! Ba o dau èpà naa goowà nabàni jii béaa.»

Âji tâa kà Iésu

Maréko 3.31–35; Luka 8.19–21

46 Ūna é bwaa gére patùra tèpa âboro wà Iésu, â rà tèepaa me wà nyaa kêe ma wà tèpa jiié. Â rà coo boo gòroigé, â rà mudèe, ba na rà pitùra.

47 Â é ina têe wà pwi jè âboro pâ: «Gà côo! Rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà*.»

48 Â é tòpi têe pâ: «Wàilàapà cè nyaa kôo? Â wàilàapà cè tèpa aéjii kôo?»

49 Â é tòcia tèpa câmu kêe, â é ina pâ: «Guwà côo, wàilà-ni pa nyaa kôo ma tèpa aéjii kôo. 50 Ba wà pwina é pwa ê câbawâdé kà Pwiduée Caa kôo na é wânidò *napwéretòtù, âna wàé kaa pwiri, ê pwi aéjii kôo, ma tô naigé kôo, ma nyaa kôo.»

13

Ucina goo pwi a picâmi

Maréko 4.1–20; Luka 8.4–15

¹ Na tòotù bèepwiri, âna é còobé gée na pwârawâ na é pitâa wê wà Iésu, â é boo naaniboo bàrawià. Â é tâaboo* ba na é pacâmuri pâ âboro. ² Â jèe pâra nau dau wâru ê pâ âboro na rà medarié. Â gée goo pwiri, â é tò naa gòro ê jè wànga [na tâa niboo najawé] â é tâaboo, ba na é patùrarà. Â wà tèpa âboro, âna rà tâa nidò bàrawià.

³ Â é pwa ucina wà Iésu na é pacâmurirà, goro ê pâ muru na wâru. Â é ina tàra pâ: «Guwà têre! É mwa tâa wà pwi jè âboro, â é uri ê arapwüru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] ⁴ Â napwa ê pâra arapwüru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapô]. Â rà me pâ marü, â rà uti diri. ⁵ Â napwa ê pâra

* **12:47** Ê nee tii bèepwiri, âna nye tiàu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. **12:50** Roma 8.29 * **13:1** É tâaboo—Pai pwa kà tèpa pwa pupûra naa jaa tèpa Juif. **13:2** Luka 5.1–3

pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wâru puu wê. ⁶ Êco na, na é té ê tòotù, â tòò ê pâ nari arapwüru, â rà marü, ba ticè wàawà kàra. ⁷ Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kâra pâ nari upwâra na pwa daarà. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtàmwara i arapwüru. ⁸ Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà tòpò pwârà—pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwêe; â pàra tàpé, na 60; â pàra tàpé, na 30.» ⁹ Â é pwa ma ina tàra wà Iésu pâ: «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é têre!»

Cina gà mu pwa ucina tàra?

¹⁰ Wà tèpa *câmu kà Iésu, âna rà dau gée medarié, â rà tawèerié pâ: «Cina gà mu pwa ucina tà pàra tàpé, na gà patùrarà?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwидуée, âna é paari tàwà ê âji pai pwa goo ê Mwaciri kêe. Êco na cáe caa paari târa diri ê pâ âboro. ¹² Ba wà pwina jèe pwa têe [ê autâmogòrimuru] âna o nye piâjagò têe còwâ. Â pwa têe muru na piédò ma piwéna. Â wà pwina kîri pwina tà têe, âna o nye dàgòtù jiié còwâ ê ji dàramuru na tà têe. ¹³ Êkaa pwiri na go pwa ucina tàra na go patùrarà. Ba rà ucâri†, êco na càra caa còoinari, â rà têre, â càra caa têreinari. Ba nye âji ticè cèna rà tâmogòori. ¹⁴ Â wàépwiri na rà pacoo i pwi ia é ina wà Pwидуée naa goorà, na é naigé mee wà pwi *péroféta kêe, Isaia, pâ:

13:12 Mataio 25.29; Maréko 4.25; Luka 8.18, 19.26 † **13:13** Ucâri—Regarder fixement. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Còo cai.

13:14 Ésaïe 6.9–10; Ioane 12.40; Apostolo 28.26–27

*Rà tère taaci,
 â càra caa tèreina.
 Ucâri taaci,
 â càra caa cõoina.
 15 Go ina naa goorà—
 goo pwi Ba kôo bèeni:
 Pwâranümarà na gòo,
 pwâranüürurà na kee,
 âraporomeerà na bwi.
 Ba péa rà cõo
 ma cõoina bwàti.
 Â péa rà tère
 ma tèreina diri.
 Â péa rà biirà
 ma medario cõwâ.
 Péa nama tiâu
 pâ maagé kâra Ba.»*

Ésaïe 6.9–10

16 [Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ]: «Dau wâdé
 ba kàwà, ma cidòri nyuâawà, ba guwà cõo goro du
 âraporomeewà, â guwà tère goro du pwâranüürurà.
 17 Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ:
 Wâru tèpa péroféta ma tèpa âboro *târù na dau
 nûmarà na rà cõo é muru na pwényuâa na guwà
 cõo, êco na càra caa cõo. Â nûmarà na rà tère é pâ
 popai na guwà tère, êco na càra caa tère.»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

18 «Guwà tère cai é êre i ucina goro pwi a picâmi:
 19 Ê pàra arapwüru na é tü, âna rà tûu naa gòro
 naigé. Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo pwi âboro,

na é tère popai goro Mwaciri [napwéretòtù] â câé caa tâmogòori. Â é tèepaa me Pwi âboro èpà, wà *Caatana, â é tàu còwâ ê popai na câmi naa na pwâranümee.

²⁰ «Â ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Ê gòrotàrarà, âna pwi âboro na é tère ê popai, â é nye nama tòpi naa na ipwàdé. ²¹ Êco na é pwi a tà còmàcò†, â càcaa wàawà naa gooé, ê popai na é tère. Â ûna tèepaa me mariê ê tacai, ma ûna pwa na èpà tée, majoroé [ê pai pitère dàra kêe] ê popai, â é nye nama panuâ cèikî.

²² «Â ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa na ê pâ na nari upwâra na pwa daaé. Ê napuu bèepwiri, âna pwi âboro, na é tère ê popai. Êco na é còmàcò ba é pidumapiê, goro ê pâ namuru, na tèepaa naa na pwi gòropuu bèeni. Â é itàa burà ê pâ neemuru gòropuu, na càcaa âji êkêe. Â câamwara ê popai naa gooé, â o câé caa tòpò cè pwêe.

²³ «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na ê napuu na wâdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna pwi âboro na é tère ê popai, â é tâmogòori. Âpwa pwâra ê popai naa gooé—Pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwêe; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara na 30.»

*Pàra ucina goro ê Mwaciri napwéretòtù
Maréko 4.30–34; Luka 13.18–21*

Arapwüru èpà

† **13:21** Còmàcò—Inconstant. Na jè ciburà pitòotéri auniimiri kâjè.
13:22 Luka 12.16–21; 1 Timotéo 6.9–10,17

24 É pwa mwara jè ucina târa pâ âboro wà Iésu, â é ina târa pâ: «Ê *Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè âboro na é pwi a pwa napô. Â é mwa uri é arapwüru na wâdé, naa na i aupwanapô kêe. 25 Êco na, na ne, ûna é puu, â wà pwi a èpàrié, âna é tèepaa me. Â é uri é arapwüru na èpà, naa nabibiu kêara arapwüru na wâdé. Â nabwé, â é pâra.

26 «Â rà cipu pâ arapwüru na wâdé, â rà tòpò é pwârà. Â rà nye cipu mwara i arapwüru na èpà.

27 Ûna rà côo pwiri wà tèpa wakè goro aupwanapô, â rà ina tà pwi apooé pâ: “Gà côo, co pwi ukai, ia gà uri i arapwüru wâdé, naa na i aupwanapô'gà. Â gona me géepà, ê pâ arapwüru na èpà na wâna?”

28 «Â é tòpi târa pâ: “Bwa, wà pwi a pièpàrio na pwa pwiri.”

«Â rà ina tée pâ: “O nye nümagà na bà pâ nau tàù tâjii é pâ arapwüru na èpà?”

29 «Â é tòpi târa pâ: “Bwa! Ba wiàna guwà tàù é arapwüru na èpà, â guwà péa tà tàù mwara i arapwüru wâdé. 30 Â guwà naarà ma rà picipu naima, tèepaa naa goro cè pai piûnya. Ba na pàara bèepwiri, âna go mwa ina tà tèpa wakè kôo pâ, na rà panaimari é arapwüru na èpà, ma cîri. Â rà tòpò é arapwüru wâdé, naa na wâra arapwüru kôo.” Nabwé.»

Pudòro moutarde

31 É pwa târa mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè âboro. É mwa popa ji pudòro moutarde, â é câmi naa na aupwanapô kée. ³² Nye ji pwi nara upwâra na dau kîri, jii diri ê pâ naramuru na jè câmi. Êco na, na é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri pâ pwina jè câmi naa na aupwanapô. Â rà me pâ marü, na pwa wânaîrà§ naa gò pâ na ditèe, ba é jèe pâ nau pé upwâra maina.»

Nyaa kêra poloa

³³ É pwa tàra mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii mwara ni: Wà tô jè ilàri, âna é popa ê nyaa kêra poloa*, â é biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Â é tü tiagoro na é tùu too i poloa!»

Gorodà na é pwa ucina Iésu?

³⁴ Diri ê pâ pwiibà, âna é ina tàra goro pâ ucina, wà Iésu. Â é nye ciburà pwa ucina tàra naa nùmee na é patùrarà. ³⁵ É wàrapwiri, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kée, pâ:

*Go mwa pwa ucina
na go patùrarà.
Go mwa ina tàra
pâ muru na cârü
gée na autapoo
goro gòropuu.*

§ **13:32** Wânaîrà (é, ônaîrà)—Nid. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bawâ. * **13:33** Nyaa kêra poloa—Levain. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Otùu poloa, otèe poloa, otoo poloa, ère poloa. **13:35** Psaume 78.2

Psaume 78.2

Êre ucina goro arapwüru na èpà

³⁶ Rà pâra jii tèpa âboro wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa pwârawâ. Â naawê, â rà ina tée pâ: «Gà ina tâbà cai ê êre i ucina na ia gà ina naa goro arapwüru na èpà.»

³⁷ Â é tòpi tàra pâ: «Wà pwina é câmi i arapwüru na wâdé, âna wâgo *Pwina naîri âboro. ³⁸ Ê aupwanapô, âna pé gòropuu. Napwa é arapwüru na wâdé, âna wà tèpa naîri Mwaciri. Â wà pwi a pièpàri, âna wà Caatana, Pwi âboro èpà. Â é arapwüru na é câmi, âna wà tèpa naîê. ³⁹ Â napwa naa goo é piûnya, âna pwâadàra gòropuu. Â wà tèpa wakè, âna wà tèpa *angela, tèpa ênawéna kà Pwiduée. ⁴⁰ Â rà mwa tòri arapwüru na èpà, â cîri naa gòro ânye. Â o wàrapwiri [pai pwa goo tèpa naî Caatana] naa pwâadàra gòropuu.

⁴¹ «Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna go mwa cùru me tèpa angela kôo. Â rà mwa patâjii gée na Mwaciri kôo, wà tàpé na rà pwa na èpà—ma diri tàpé na rà nama tubatiâu é cèikî kà pàra tàpé. ⁴² Â rà o mwa tûrà naa na ânye na maina. Â naawê, âna rà o i ma tòngüru poropwârà wà tàpéebà [gée goro pai maagé kàra].

⁴³ «Napwa naa goo wà tàpé na rà *târù na ara Pwiduée, âna rà o pwâra pwacèwii i tòotù†, naa

13:40 Ioane 15.6 **13:41** Mataio 24.31, 25.31; Maréko 13.27

13:42 Mataio 8.12 **13:43** Daniel 12.3 † **13:43** Rà o pwâra pwacèwii i tòotù—Pai ina wèe pâ, ée mwa dau pwényunyuarà ma pwamainarà wà Pwiduée. Â rà o tâa ma wàe naa na pai muugère kêe.

na Mwachiri kà Caa kàra. Wà pwi âboro na pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é têre!»

Pâ wâdé na naapwàniri

⁴⁴ «Ê Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii naa goo pâ wâdé na pwàniri naa na jè aupwanapô. Â é pâmari pâ wâdé-bà wà pwi a wakè na aupwanapô. Â é dau ipwàdéé kaa. Â é jèu naapwàniri còwâ. Â é icuri diri ê pâ pwina tâa têe, ba na é wâri i aupwanapô-bà.»

Perle na dau wâdé

⁴⁵ «Ê Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara ê perle na dau wâdé awé, ma dau too wâri wèe. Â pwa pwi jè a pi-icu na é mudàra ê pâ perle. ⁴⁶ Â é pâmari i perle-bà na dau wâdé. Â é nye icuri diri kaa ê pwina tà têe, â é wâri i perle.»

Puà

⁴⁷ «Ê Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara ê puà, na tâa na, na jèpapara ârawéa. ⁴⁸ Â jè popa too naa namwari. Â jè tòri ê ârawéa na wâdé, â jè tòpò naa na atà. Â jè tütâjii ê ârawéa na èpà. ⁴⁹ Â o wàrapwiri naa na ê pwâadàra gòropuu. Ba ée mwa cùru tèpa angela kêe wà Pwiduée. Â rà o pinaaitiri tàpé na rà tàrù na araé, ma wà tàpé na càra caa pitère dèe. ⁵⁰ Â rà o mwa tü tàpé na càra caa pitère dèe, naa na ânye na maina. Â naawê, âna rà o i ma tòngüru poropwârà [gée goro pai maagé kàra].»

Pâ na jèpapara wâdé

51 É tawèeri tèpa câmu kêe wà Iésu, pâ: «Gona guwà nye tâmogòori ê pâ ucina-bà?»

Â rà tòpi tée pâ: «Ûu.»

52 Â é ina tàra pâ: «Jè jèe còo cai ni: Pwiri wà pwi *dotée goro ê Naèà, âna é pâ nau pwi âboro na Mwaciri napwéretòtù. Â wiàna wàrapwiri, â é pwacèwii pwi jè apooro pwârawâ, na é còo ê pâ na wâdé kêe na bwaa âmué, ma é pâ pwina jèe gòiri jaaé.»

Càra caa cèikî tàpé Nazareth

Maréko 6.1–6; Luka 4.16–30

53 Ûna é ina diri pâ ucina bèepwiri wà Iésu, â é pâra géee na pwi ére-bà. 54 Â é pâra naa Nazareth, wâna na é maina naawê. Â é pacâmuri pâ âboro [goro ê popai kà Pwiduée] wâna *wâra pitapitiri.

Â rà dau pò gooé, â rà [picocoorié ma] pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàapà na pacâmurié? Wàilàapà na naa tée ma é pwa é pâ wakè goro pàtamee?

55 Ba wàe pwina naî pwi a wakè goro upwâra†, pé pwina naî wà Maria; pwi cià wà Jacques, ma José, ma Simona, ma Jude! 56 Â wà pa naigé kêe, âna wàilà-ni géere wâro jaajè! Â wàilàapà na naa tée é autâmogòori ma pàtamee bèepwiri?»

57 Â tàutàra na rà cèikî naa gooé. Â é ina tàra pâ: «Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kêe.»

13:54 Ioane 7.15 13:55 Ioane 6.42 † 13:55 Pwi awakè goro upwâra—é, Pwi aba wâ. (É wakè goro atù mwara, ba wâru pâ pwârawâ naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atù.) 13:57 Ioane 4.44

⁵⁸ Càcaa wâru pâ wakè goro pàtamee na é pwa wà Iésu na Nazareth, ba càra caa cèikî naa gooé.

14

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Maréko 6.14–29; Luka 9.7–9

¹ Na pàara-bà, âna wà *Héroda Antipas, pwi ukai naa Galilée, âna é pitêre ê jèkutâ goro [ê pâ pwina é gére pwa ma ina wà] Iésu. ² Â é ina tà tèpa ênawéna kêe pâ: «Wà pwi Iésu bèepwiri, âna wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é wâro còwâ géé na aubà. Â wàé kaa pwiri ê majoroé ma é pwa ê pâ câmu bèepwiri kâra ê pàtamee.»

³⁻⁴ Wàéni ê jèkutâ goro majoro pai bà kà Ioane. Ba wà Héroda, âna ru piéa ma Hérodiane, tô wâdà Filipino, pwi aéjii kêe. Â é nye tà ciburà ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticè tàrù'gà ma gà popa tô ilàri bèepwiri.»

Â é nama tâjùru wà Ioane wà Héroda, ma piéé ma tòpòé naa na karapuu. ⁵ Â nùma Héroda na é pòtàmwereê, êco na wâgotêe goro tèpa âboro, ba wâru géé goorà na rà niimiri pâ é pwi *péroféta [me géé goo Pwiduée].

⁶ [Êco na ticè pai pwa wèe.] Â, na pwi tòotù na rà pwamaina ê pai pitèpa Héroda, âna wà tô èpo ilàri kà Hérodiane, âna é câbu ara pâ âboro.

Â po dau wâdé tà Héroda. ⁷ Â é *ipwataâboro tée pâ: «Go naa tâgà diri cè pwina gà o ilàri jiio.»

⁸ Â wà tô nyaa kêe, âna é cètùué, ba na é ina tà ukai Héroda pâ: «Gà naa tôo ni i pûru wà Ioane naa na cè jè ngapò.»

⁹⁻¹⁰ Â wà Héroda, âna é piwâ* ma pikîri. Êco na é jèe nye ipwataâboro na ara pâ âboro diri. Â é panuâ pwi jè coda naa na karapuu, ba na é tépàgà i nya wà Ioane, ¹¹ ma pame i pûruê, ma naa târa i èpo ilàri.

Â é popa wà tôoni, â é naa tà nyaa kêe. ¹² Géee na càùé, âna rà mwa caa me nau popa i naii wà Ioane wà tèpa *câmu kêe, ma rà pwàniriê. Â rà pâ nau piwiâ tà Iésu é pwina tèepaa mari Ioane.

É pa-ija pâ âboro na wâru Iésu

Maréko 6.30–44; Luka 9.10–17; Ioane 6.1–15

¹³ Wà Iésu, âna é tère é pwina tèepaa mari Ioane. Â é pâra acari gòro wànga naa na jè ére na wâiti, na ticia wê. Êco na, na rà nye pitère pâ âboro, â rà còobé géee na pâ village, â rà po pâra wiâê wii bàrawià. ¹⁴ Ūna é boo géee na wànga, â é còo i pâ âboro-bà, na dau wâru wàilà, â é po dau mearirà. Â é pwa ma rà wâdé còwâ wà tàpé na rà maagé.

¹⁵ Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Ée jèe duu i tòotù, â na, aupiticia ni. Gà panuâ pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra.»

¹⁶ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Bwa, càcaa pâri ma rà pâra. Â guwà naa cè uti kàra.»

* **14:9-10** Piwâ—Hésiter.

17 Â rà ina têe pâ: «Càcaa pâri, ba nye 5 poloa co ma ârailu ârawéa na wâjaabà!»

18 Â é ina târa pâ, na rà pame têe.

19 Â nabwé, â é ina târa pâ âboro pâ, na rà tâaboo naawê. Â é pa i 5 poloa ma i du ârawéa. Â é tagòtùé too naa napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kêe, â rà ipâdi târa pâ âboro. [Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawéa.]

20 Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwâ ê dâra uti kâra, â rà pwaai 12 nakébò goo. 21 Êdiri jéù tèpa paaò na rà ija, âna po 5 000 kaamwara, â càcaa pûra ilâri ma èpo kîri.

É pâra gòro parawére jawé

Maréko 6.45–52; Ioane 6.16–21

22 Géee na càùé, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmarà géee naanigéee na ére géee còwâ.»

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri còwâ ê pâ âboro. 23 Ûna é picijiirâ diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwicîri. Â tòpò ne gooé naawê.

24 Napwa tèpa câmu kêe, na rà tâa gò i wànga, âna rà jèe wâiti jii napô. Â é pò me cararâ ê pwéretòotù, â jèe pwii wiâ, naa na i wànga.

25 Na jèe gòropwaa, â é pâra darirà gòro parawére jawé wà Iésu. 26 Â rà cau còoê, â rà kâa too, ba rà niimiri pâ pé duée, â po dau wâgotâra! 27 Êco na é nama patûrarâ wà Iésu, ma ina târa pâ: «Tâpéeni,

guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba wâgo! Guwà gòo!»

²⁸ Â é ina têe wà Pétéru pâ: «Pwi Ukai, wiàna wâgà, â gà tûâri tîo pâ go boopaé darigà naa gòro parawére jawé.»

²⁹ Â é ina têe wà Iésu pâ: «Îgà, boome!»

Â é boo gée gòro wànga wà Pétéru, â é tapoo pâra cara Iésu gòro parawére jawé. ³⁰ Êco na wâgotêe goro i pwéretòotù ma i wià na maina, â é tapoo tàbàtù ma é cònumu boo i najawé. Â é uu ma ina pâ: «Pwi Ukai, gà dàgòtùo!»

³¹ Â é nye tu pâ kaa naa goro îê wà Iésu, â é ina têe pâ: «Nye dau kîri kaa ê cèikî'gà! Gorodà na gà pidumapié?» ³² Ūna ru too naa gòro wànga, â é tûuboo i pwéretòotù.

³³ Â wà diri tàpé na rà wâgòro i wànga, âna rà tùu jùrurà â rà pwamaina Iésu, â rà ina pâ: «Âjupâra pâ wâgà *Pwina naî Pwiduée!»

É nama wâdé còwâ tèpa maagé wâ Génésareth

Maréko 6.53–56

³⁴ Rà jèe tapàgà diri i nawià wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa gée naa na ére na tàmwünyabweri Génésareth. ³⁵ Â rà còoina Iésu wà tèpa âboro wê. Â rà pi-ina pai tèepaa kêe pitiri ê ére-bà.

Â rà cau popa medarié diri tèpa maagé. ³⁶ Â rà tacoo gooé, â rà ina têe pâ: «Pâri ma rà tu naa goo co ê gòobàra ârabwée'gà?»

Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdé kaa.

15

Pai pitùra goo nyamanya kà tèpa Juif

Maréko 7.1–13

¹ Gée na càùru pàra tòotù, â wà pàra tèpa *Fara-saio ma pàra tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà me gée *Iéru-saléma nau pâmari Iésu. Â rà ina tée pâ: ² «Wà tèpa *câmu'gà, âna càra caa pitère dâra ê nyamanya kà tèpa nyimujè ma upàjè, ba càra caa nuwa ê îrà béaari ê pai ija, wàra naa na nyamanya kâjè. Âna gorodà, co pwini?»

³ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà, âna câguwà caa pitère dâra câbawâdé kà Pwiduée gée goro ê nyamanya kàwà. Âna gorodà? ⁴ Ba é ina wà Pwiduée pâ: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.* *Exode 20.12*

Â é ina mwara pâ: *Wà pwi âboro na é ina ba èpà du nyaa ma caa kêe, âna guwà nama é bà.* *Exode 21.17*

⁵ «Êco na wâguwà, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pâ, nye wâdé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pâ: “Nùmoo na go naa tàu cè jè muru târa pitu tàu; êco na càcaa pâri. Ba é pwina nùmoo na go naa tàu, âna é âraimeai pwicîri tà Pwiduée.”

⁶ «Êkaa na, guwà pacâmurirà, ma càra caa pap-wicîri du nyaa ma caa kàra! Â, na wàrapwiri, na guwà còogai naa napuu é popai kà Pwiduée, goo é pâ nyamanya kàwà! ⁷ Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye âjupâra wà *péroféta Isaia, na ia é naigé mara é popai kà Pwiduée naa goowà, pâ:

⁸ Tèpa âboro bèepwiri,
âna rà po ipwamainao co
goro pwâra ma pwâratùra.

Â wâiti jüio pwâranümarà.

⁹ Rà pwapwicîri tôo
ma pwa *ârapwaaailò tôo,
â piticèmuru naa goo.

Rà pacâmuri pàra tàpé
ba na rà wârori ê naèà.

Â càcaa naèà kôo.

Ba naèà kàra co.»

Ésaïe 29.13

Ê pwina é miiri goo, pwi âboro

Maréko 7.14–23

¹⁰ Gée na càué, â é todàra pâ âboro wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Guwà tàmaariô, â guwà tâmogòori cai é pwina go ina tàwà: ¹¹ Càcaa pwina tò, naa pwâ pwi âboro, na o nama é miiri na ara Pwiduée. Ba êco pwina é còobé gée na pwêe, na é *miiri goo.»

¹² Â rà gée paé dà Iésu tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Gà còo, ê pâ popai'gà, âna dau tanoori tèpa Farasaio, gà nye tâmogòori?»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Tèpa Farasaio bèepwiri, âna rà pwacèwii é pâ upwâra na câe caa câmi wà Caa kôo nidò *napwéretòtù. Â ée mwa datàu. ¹⁴ Guwà naarà! Ba rà tèpa bwi, na rà popa tèpa bwi. Âna rà o cau tûu naa na pwêe!»

¹⁵ Â é ina tà Iésu wà Pétéru pâ: «Gà ina tâbà êre ucina goo é pwina é miiri goo, wà pwi âboro.»

16 Â é tòpi wà Iésu pâ: «Gona wâguwà mwara, tèpa câmu kôo, âna bwaa càcaa pâji pâri ma guwà tâmogòori pwiri? 17 Guwà còo, diri é pwina tò pwâ pwi âboro, âna pâ naa nanaaê, â géé na càùé, â é còobé géé naiié. 18 Êco na ê pâ popai na còobé géé pwâ tèpa âboro, âna rà me géé na pwâranümarà, â êkaa pwiri na rà miiri goo— 19 ê pâ auniimirimuru, ma câbawâdé na èpà. Âna géé goo pwiri kaa, na rà pwa pâ muru na èpà:

Rà tètâmwara âboro;
 Rà toomura (rà cíâa jii wâdàra);
 Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
 Rà mura;
 Rà ina pwina pwâ naa goo pàra tàpé;
 Rà tùra ba èpà naa goorà.

20 «Wàépwiri é pwina é nama jè miiri goo, na ara Pwiduée. Â câjè caa miiri goro é pai càcaa nuwa é îjè.»

É cèikî tô ilàri na câé caa tô Juive

Maréko 7.24–30

21 Géé na càùé, â rà pâra géé na ére bèèpwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa na ére goro jènere é du ville Tyr ma Sidon. 22 Â é medari Iésu wà tô jè ilàri géé na ére-bà, ba na é patùra Iésu. Wà tònì, âna câé caa tô Juive, ba é tô gòobàra tèpa *Kanana, é pwi Ba na rà tèpa pièpàri tèpa *Juif. Â é tomara too pâ: «Pwi Ukai, *Pwina naí Davita, gà meaario ma pitu tôo! Ba i èpo kôo, âna pwa duée gooé, â é po dau maagé goo.»

23 Êco na câé caa tòpi têe wà Iésu, goro cè caapwi pwâratùra.

Â rà géé paé dèe wà tèpa câmu kêe, â rà tacoo gooé ma ina têe pâ: «Gà nama é pâra pé tô ilàri bèepwiri! Ba é nye tà ciburà to ma nama pikòì na nyürujè!»

24 Â é ina têe wà Iésu pâ: «Wà Pwiduée, âna é nye panuâô me co tà tèpa âboro *Isaraéla, na rà pwacèwii ê nari mutô na rà imwüru.»

25 Êco na wà i tô ilàri, âna é po me nau tùu jùrué ara Iésu, â é tacoo gooé ma ina têe pâ: «Pwi Ukai, gà pitu tô!»

26 Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Càcaa wâdé na jè popa ê uti kêra nyi nari èpo ma jè tù târa ê pâ 'nari akàna'*.»

27 Â é ina wà tîoni pâ: «Bwa, Pwi Ukai, gà nye âjupâra. Êco na wà tèpa nari akàna mwara, âna rà nye ija ê muupâra ê utimuru, na tùu géé gòro taapà kà pwi caa kàra.»

28 Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Tîoni, dau maina ê cèikî'gà! Wâdé na wàra ê pwina nûmagà goo!»

Â nye tiàu kaa i maagé kêra i èpo kêe!

É nama tiàu ê maagé kà tàpé na wâru

29 Géé na càuè, â é pâra wà Iésu géé na ére bèepwiri. Â é pâra wii bàrawià Galilée. Â géewê, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo naawê. 30 Â rà medarié ê pâ âboro na rà dau wâru. Â rà pame têe tàpé na rà bee, wà tàpé na rà bwî, ma wà tèpa pitàbwamwa, ma

15:24 Mataio 10.6 * 15:26 'Nari akàna'—Wà pàra tèpa Juif, âna rà ina goo wà tàpé na càra caa tèpa Juif pâ 'akàna'. Êco na câé caa ina pwiri wà Iésu wiàna é gére miirirà. Pwacèwii pai tùra kâjè tà pa kòaa kâjè.

wà tàpé na rà kûukû, â wâru mwara pàra maagé. Â rà cau naarà me na ara Iésu, â é cau nama tiàu ê pâ na jèpapara maagé kàra. ³¹ Â wà tèpa kûukû, âna rà jèè tûra. Â wà tèpa pitàbwamwa, âna rà jèè pâra. Â wà tèpa bee, âna jèè wâdé ârà. Â wà tèpa bwi, âna rà jèè niâ. Â rà po pò goo diri ê pâ âboro, â rà ipwamaina Pwiduée kà tèpa Isaraéla!

*É jèu pa-ija pàra âboro Iésu
Maréko 8.1–10*

³² É todà tèpa câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Go meaari tèpa âboro bèeni! Ba jèè âracié tòotù kâjè ma wàilà, â jèè ticè utimuru. Â càcaa pâri ma go pawâjuérirà, na càra caa ija. Ba péa tà ticè nii kàra wii naigé.»

³³ Â rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Jè o wànau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia? Ba gà côo, rà po dau wâru awé!»

³⁴ Êco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa, â pàra nari ârawéà.»

³⁵ Nabwé, â é ina tà tèpa âboro pâ, na rà tâaboo.

³⁶ Â é popa i pâ 7 poloa bau i pâ ârawéà, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kêe. Â rà ipâdi naa goo tèpa âboro. ³⁷ Â rà ija tiagoro na rà jèè po cau pwàro diri. Â géé na càué, â wà tèpa câmu, âna rà tòri é dâra bwà, â po 7 nakébò maina na wâbé! ³⁸ Po 4 000 paa na rà ija, â càcaa pûra ilàri ma èpo kîri!

39 Â nabwé, â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà wâjué cõwâ naa jaarà. Â wà Iésu [ma wà tèpa câmu kêe] âna rà tò naa gò i wànga, â rà pâra naa na ére Magadane.

16

Rà ilari cè câmu wà tèpa pitûâ

Maréko 8.11–13; Luka 12.54–56

¹ Na jè tòotù, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa *Farasaio ma *Sadukaio. Ba nùmarà na rà pitû tâ tâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà é câmu kêra é pàtàmee na wâgoogà.»

[Ba nùmarà na rà paari pâ câé caa wakè goro pàtâma Pwiduée.]

² Â é tòpi tàra pâ: «Na é mii napwéretòotù na auduu kêra i tòotù, â guwà ina pâ, o wâdé napô*.

³ «Â wiàna piduu i napô naa dàuru, â guwà ina pâ, o popaa. Ba guwà po dau tâmogòori naa wâdé napô, é, naa èpà napô. Êco na, na guwà cõo é pâ muru na gére tèepaa nabà, â tàutàwà na guwà cõoina [é âjupâra]. ⁴ Ba tàutàwà na guwà pitère dà Pwiduée, ba guwà tèpa pwa na èpà! Wâguwà tèpa âboro nabà, âna guwà ciburà ilari jiié cè câmu kêra é pàtàmee. Êco na nye ticè câmu kêe na guwà mwa caa cõo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona.»

Â é pâra jiiirà wà Iésu.

16:1 Mataio 12.38; Luka 11.16 * **16:2** Ê du nee tii bèepwiri, âna nye tiâu na pàra Tii Pwiciri naa na grec. **16:4** Mataio 12.39; Luka 11.29

*'Nyaa kâra poloa' kà tèpa Farasaio ma Sadukaio
Maréko 8.14–21*

⁵ Rà tapàgà *nawià Galilée wà tèpa *câmu. Ûna rà tèepaa pâ, â rà côo pâ rà ipwanauri na rà popa cè poloa.

⁶ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà ipwacôowà goro nyaa kâra poloa kà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio!»

⁷ Â rà pi-ina tàra pâ: «Pwiri géé goro na câjè caa pa poloa?»

⁸ Â é tère wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Nye dau kîri kaa ê cèikî kàwà! Cina guwà pi-ina tàwà pâ, câguwà caa pa poloa? ⁹ Bwaa nye gére câguwà caa tâmogòori kaa? Gona câguwà caa niimiri i 5 poloa târa i 5 000 âboro? Ê tòotù-bà, âna ia guwà tòri còwâ âradipi nakébò? ¹⁰ Â napwa naa goo i 7 poloa kâra i 4 000 âboro, â ê tòotù-bà, âna âradipi nakébò na ia guwà tòri còwâ?»

¹¹ «Go jèe nye ina tàwà pâ: Guwà ipwacôowà goro nyaa kâra poloa kà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio. Êco na câgo caa ina tàwà poloa na jè ija! Â gona câguwà caa tâmogòori pwiibà?»

¹² Â rà mwa bàra tâmogòori tèpa câmu kêe pâ, é ina tàra pâ, na rà côoco ê ârapupûra kà tèpa Farasaio ma Sadukaio.

*É pwi Mesia wà Iésu
Maréko 8.27–9.1; Luka 9.18–27*

¹³ Wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tèepaa naa na ére géé goo ê ville Césarée-Filipo. Â é tawèerirà

pâ: «Wà tèpa âboro, âna rà ina pâ wâgo wàa, wâgo *Pwina naîri âboro?»

14 Â rà tòpi tée pâ: «Wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà *Ioane Pwi a piupwaa. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà péroféta *Élia. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà Iéremia, é, pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu.»

15 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â gona wâguwà na? Guwà ina pâ wâgo wàa?»

16 Â é tòpi tée wà Simona Pétéru pâ: «Wâgà, âna gâ pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée na é wâro†.»

17 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâgà co Simona, pwina naî Iona‡. Ba càcaa pwi âboro na é nama gâ tâmogòori ê pwiibà, â nye wà Caa nidò *napwéretòotù. 18 Êkaa na go ina tâgà ni, pâ: Neegà Pétéru, pai ina wèe pâ ‘Atù’. Â wâgòro ê atù bèepwiri na go bari ê wâra pwapwicîri§ kôo. Â é pàtàmara bàutê*, âna ticè nii kêe naa goo. 19 Ê pwina gâ papwicîri jii tèpa âboro naaniboo gòropuu, âna wà Pwiduée naa napwéretòotù, âna é papwicîri. Â é pwina gâ panuâ†, naani gòropuu, âna wà Pwiduée naa napwéretòotù, âna é panuâ.»

20 Â é papwicîri ba gòo jii tèpa câmu kêe wà Iésu na rà ina târa cè jè âboro pâ, wâé pwi Mesia.

16:14 Mataio 14.1–2; Maréko 6.14–15; Luka 9.7–8 **16:16** Ioane

6.69 † **16:16** Pwiduée na é wâro—é, Pwiduée, wà Pwi anaa wâro.

16:17 Galatia 1.15–16 ‡ **16:17** Iona—é, Ioane. **16:18** Ioane

1.42; Éfeso 2.20 § **16:18** Wâra pwapwicîri—Ê picaatâa kà diri tèpa cèikî naa goo Iésu. *

16:18 Pàtàmara bàutê—é, Pàtàmara é pwâra bà. **16:19** Mataio 18.18; Ioane 20.23 † **16:19** Papwicîri; Panuâ—Grec: Pii; Tipi.

Ée mwa bà ma wâro cōwâ

²¹ Tapoo na pàara bèepwiri, na é gére inapàpari tà tèpa câmu kêe wà Iésu, pâ: «Wâdé na go pâra naa *Iérusaléma. Â rà o dau pwa-imudiri tōo ma nama go pwamaagé cōo wà tèpa pitûâ ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà. Â rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracié kâra tòotù géé na càùé, âna go o mwa wâro cōwâ.»

²² Â é todà Iésu naa na jè ére wà Pétéru, â é pwaé ma ina tēe pâ: «Bwa, co Pwi Ukai! O nye ticè cèna tèepaa marigà cèna wàrapwiri!»

²³ Â é tabiié Iésu naa goo Pétéru, â é ina pâ: «*Caatana, gà tùugà géeni arao! Gà tàgére pwa na gà tabiio jii ê câbawâdé kà Pwiduée, ba câgà caa niimiri pwacèwii Pwiduée, â gà niimiri pwacèwii tèpa âboro!»

Pai pâra wiâê

²⁴ Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Wiàna nūma cè pwi jè âboro na é me wiâô [ba na é pwi a câmu kōo] â é cibwaa mwa tà piniimiriê cōwâ. Â wâdé na é kâa ê *kurucé kêe, â é me wiâô. ²⁵ Ba wà pwina nūmee na é ipwamuru ê wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é tubatiâu ê wâro kêe ba kōo, âna wà pwiibà, âna ée udò [ma tâa tēe ê *âji wâro]. ²⁶ Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri ê pâ wâdé ni gòropuu wiàna é tubatiâu ê nyuâaê? Gona dà cèna o pâri ma é icuri târa ma é pâmari cōwâ ê nyuâaê?

27-28 «Guwà tère bwàti: Go ina tàwà diri ê pwiibà, ba go o mwa wâjué me còwâ naani gòropuu, nau tòpò ê pwâra ukai kôo, wâgo Pwina naîri âboro. Â bà mwa me ma wà tèpa *angela kôo, naa na pàtâma Pwiduée ma pai maina ma muugère kêe. Â go o mwa naa pumara wakè tà tèpa âboro wiâra jèpa wakè kàra. Â wà pàra tàpé gée goowà, âna rà o bwaa còo ê pai tèepaa me kôo naa na pwâra ukai kôo, béaari cè pai bà kàra.»

17

*Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa
Maréko 9.2–13; Luka 9.28–36*

¹ Gée na càuru 6 tòotù, â wà Iésu, âna é popa wà Pétéru, ma wà tupédu aéjii Jacques ma Ioane. Â rà too naa gòrojaa. ² Géewê, â pitòotéri pai còo Iésu, na ararà. Ba é naporomee, âna pwâra pwacèwii tòotù, â é ârabwée kêe, âna pwaa pwacèwii ê dapàra tòotù. ³ Â rà nye còo kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupédu *péroféta béaa] na rà gère pitùra.

⁴ Â é ina tà Iésu wà Pétéru pâ: «Pwi Ukai, nye po dau wâdé tâbà, na bà gère tâa ni jaagà. Â wiàna nūmagà, â go pacima âracié wâ imwaano naani, ba na kâgà jèpwi, â kà Moosé jèpwi, â kà Élia jèpwi.»

⁵ Na é bwaa gère tùra, â é tèepaa me é jè nee na é pwâra, â é cajipirà. Â rà tère ê pwâratùra gée na i nee na ina pâ: «Wà pwini, âna wàé co kaa pwiri

16:27-28 Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 25.31; Roma 2.6; Auinapàpari 22.12 **17:2** 2 Pétéru 1.16–18 **17:5** Deutéronome 18.15; Psaume 2.7; Ésaïe 42.1; Mataio 3.17; Maréko 1.11; Luka 3.22

wà Pwina naîô [na caapwi co] na go dau mearié. Wàé kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânümoò tée. Â guwà pitère dèe!»

⁶ Â wà tèpa *câmu, âna rà tùu jùrurà ma cigòboo goo pai wâgotàra.

⁷ Â é medarirà wà Iésu, â é tu naa goorà ma ina tàra pâ: «Guwà cimadò! Â guwà cibwaa nama wâgotàwà!» ⁸ Ûna rà tagòtùrà wà tèpa câmu, â rà côo pâ jèe nye tà wàilà acari ma Iésu.

⁹ Ûna rà tàbàtù boo côwâ gée gòrojaa, â é tûâri tàra wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa ina târa cè jè âboro é pwi na ia guwà côo, tiagoo é tòotù, na go mwa wâro côwâ gée na aubà wâgo *Pwina naîri âboro.»

¹⁰ Â rà tawèeri Iésu wà tèpa câmu pâ: «Rà ina tèpa *dotée goro é Naèà pâ, wà Élia, âna é pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò]. Âna gorodà?»

¹¹ Â é tòpi tàra Iésu pâ: «Ûu, é mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pâ muru, naa na pai tâa wê. ¹² Êco na go ina tàwà pâ: É jèe nye me wà Élia. Â càra caa côoinaé é pâ âboro, â rà nye pwa tée é pwina èpà na nùmarà goo. Â wàrapwiri mwara naa goò, na go o mwa tà pwamaagé côo goorà, wâgo Pwina naîri âboro.»

¹³ Â rà pâra nau tâmogòdori wà tèpa câmu pâ [na é ina tàra wà Élia] âna é ina wà *Ioane Pwi a piupwaa.

*É nama wâdé cōwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé
Maréko 9.14–32; Luka 9.37–45*

¹⁴ [Na rà boome cōwâ géé gòrojaa] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà tèepaa mari tèpa âboro.

Â é medari Iésu pwi jè âboro, â é tùu jùrué araé.

¹⁵ Â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà meari pwi naiô. Ba wâgooé duée na é nama é céca, â é po dau maagé goo. Na pàra pàara, âna é tùè naa na ânye ma najawé. ¹⁶ Â go jèe popaé me tà tèpa câmu'gà, â càcaa pâri ma rà nama é wâdé.»

¹⁷ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «[Go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà! Ba bwaa câguwà caa cèikî, â guwà tèpa imwùru! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwicâariô naa goowà? Popa me cai naani i pwi nari âboro èpo!» ¹⁸ É pwa i duée wà Iésu, â é ina tée pâ: «Gà còobé!» Â é còobé, â é nye wâdé kaa i pwi nari âboro èpo.

¹⁹ Géé na càùé, na rà mwa nye tà tâa acari wà Iésu ma tèpa câmu kêe, â rà me burée, â rà tawèerié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

²⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Wàrapwiri, ba dau kîri kaa cèikî kàwà. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna é cèikî kàwà, âna é dau kîri pwacèwii ji nari murunyabu*, â o pâri ma guwà ina târa jaa bèeni pâ: “Gà pâra” â ée pâra! Â o nye ticè cèna mwa caa pwacoé tàwà. { ²¹ Nye géé goro co é pwapwicîri

17:19 Mataio 10.1 **17:20** Mataio 21.21; Maréko 11.23; Luka 17.6; 1 Korénito 13.2 * **17:20** Murunyabu—Grec: Pudòro moutarde (sénevé). Muru na dau kîri awé, éco na, na é cipu, â é pâ nau maina. (Còo Mataio 13.32.)

tà Pwiduée, ma ipwanya†, na o pâri ma jè pacòbé ê pwi pwâra duée bèepwiri. }»

É ina mwara pai bà kêe

²² Gée na càué, â rà ipitiri naa napô Galilée wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â é ina tàra wà Iésu pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà mwa tâjùruo, ²³ â rà o mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béâracié kâra tòtù gée na càué, â go o mwa wâro còwâ gée na aubà.»

Ûna rà tère pwiri, â rà nye dau pikîri kaa wà tèpa câmu kêe.

Wâripû goro Wâra pwapwicîri

²⁴ Rà tèepaa pâ naa Capernaüm wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â wà tèpa *tò mwani wâripû goro *Wâra pwapwicîri, âna rà pâmarî Pétéru, â rà tawèerié pâ: «Gona wà pwi caa kàwà, âna é nye tòpò mwara é wâripû, tàra Wâra pwapwicîri?»

²⁵ Â é tòpi tàra wà Pétéru pâ: «Wè! Ûu! É nye wâri mwara!»

Gée na càué, â é tò naa wâ [na é tâa wê wà Iésu]. Â é nye pò ma tùra wà Iésu, ma ina tée pâ: «Simona, dà cè pai cò'gà? Wàilàapà cè pwina na é wâri é napuu‡? Wà pwi apooro napô, é, wà pwi pârame?»

²⁶ Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Wà pwi pârame.»

† **17:21** Ipwanya—Le jeûne. Còo Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **17:22** Mataio 16.21 **17:24** Exode 30.13, 38.26

‡ **17:25** Wâri é napuu—Grec: Wâri é pâ jèpapara wâripû (impôts). Naa jaa tèpa Roma, âna wà tàpé na rà tâa na tii kàra (citoyens), âna càra caa wâri é mwani wâripû. Wàco tàpé na rà tubatiàu naa goro paa.

Â é ina têe wà Iésu pâ: «Ûu kaa, â wà pwi apooro napô, âna câé caa wâri§. ²⁷ Êco na ju cibwaa tanoorirà. Gà pâra nau pwa pwé. Â jè ârawéà na gà téri, âna gà cébòaa pwêe, â gà o pâmari mwani* naa na. Â gà popa ma wâripû kâju târa Wâra pwapwicîri.»

18

*Popai goro ipakîri ma ipwanauri èpà
Maréko 9.33–50; Luka 9.46–48*

Wà pwina é imaina naa na Mwaciri

¹ Na pwi pàara-bà, âna rà medari Iésu wà tèpa *câmu kêe, â rà tawèerié pâ: «Gona wàilàapà cè pwi âboro na pwamuru naa gooé naa na *Mwaciri napwéretòotù?»

² Â é todà ji nari èpo, â é tòpòé boo naa nabibiu kàra, ³ â é ina târa pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna câgà caa ipakîrigà, ma gà wâra nyi nari èpo, â o câgà caa tò naa na Mwaciri napwéretòotù. ⁴ Â wiàna gà ipakîrigà pwacèwii ji nari èpo bèeni, â gà pwi âboro imaina naa na Mwaciri napwéretòotù. ⁵ Â wà pwina é tòpigà naa na neeô, âna é tòpio.»

Gà cibwaa tanoori cèikî kêe!

§ **17:26** É ina wà Iésu pâ, wàé, âna wàé pwi âji apooro é wâra pwapwicîri. * **17:27** Mwani—Wâri pwi caapwi âboro naa na ârapapé tòotù. Pâri târa wâripû kà du ârailu âboro. **18:1** Luka 22.24 **18:3** Mataio 19.14; Maréko 10.15; Luka 18.17 **18:5** Mataio 10.40; Luka 10.16; Ioane 13.20

⁶ «Gà cibwaa pwa ma gùmagù ê cèikî* kà pwi âboro kôo, na é pwacèwii nari èpo. Ba é wârimuru'gà, âna o pwacèwii na jè tò naa goro nyagà cè pé atü cèna maina, â jè tügà naa nanumwiri—â o dau maina jii pwiri! ⁷ O nye ciburà wâru pâ naigé mara èpà na o paari tâjè naa na gòropuu bèeni. Êco na é tojii wà pwi âboro na é popa pwi jè bée naa na naigé bèepwiri!

⁸ «Êkaa na, wiàna majoroé ê îgà, é, âgà, na gà pwa na èpà, â gà tapàgà, â gà tâjii naaiti jiigà. Ba o wâdé ba kâgà, wiàna gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi îgà, ma caapwi âgà. Dau pwaée'gà wiàna gà wéaari ê du îgà ma du âgà, â tügà naa na ânye na ticè pwâadèrèè, â gà o pwamaagé còo naawê. ⁹ Â wiàna majoroé ê âraporomeegà na gà pwa na èpà, â gà èrù tâjii. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi âraporomeegà. Dau pwaée'gà na gà wéaari ê du âraporomeegà, â tügà naa na ânye, naa na ère na gà pwamaagé còo naawê.»

¹⁰ «Guwà ipwacôowà pâ, guwà péa ipwatétéri imudi tà ji pwi a cèikî naa goodò! Ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wà tèpa *angela na rà jèpa wéaarirà, âna rà nye ciburà tâa jaa Caa kôo naanidò napwéretòotù. { ¹¹ Ba wâgo *Pwina naîri âboro, âna go me nau pa-udò tàpé na jè tiàurà, ma naa tàra ê âji wâro. }

Ucina goro mutô na tiâué

¹² «Guwà jèè tère cai ni:

18:6 Luka 17.1–2 * **18:6** Pwa ma gùmagù ê cèikî—é, Gà cibwaa nama é pwa na èpà. Grec: Nama é tûu. **18:8** Mataio 5.29–30

18:10 Hébéru 1.14 **18:11** Luka 19.10 **18:12** Luka 15.4–7

«Wà pwi jè âboro, âna pwa 100 mutô kêe. Â wiàna tiâu pwi caapwi gée goorà, â é pwa dà? É naaco i 99 mutô, â é pâ nau mudàra i mutô kêe na ia tiàué. ¹³ Â wiàna é pâmarîê, â na pwi tòotù-bà, âna é dau ipwàdéé goo i caapwi mutô, jii é 99 na rà nye tà tâa. Êkaa na guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: ¹⁴ O ipaiwà naa goo wà Caa kàwà† na wânidò napwéretòotù. Ba tàutêe na tiâu cè ji pwi caapwi a cèikî naa good.»

Pwi a cèikî béegà na é pwa na èpà

¹⁵ «Wiàna é pwa {tâgà} cèna èpà wà pwi a cèikî béegà, â gà pâra mariê, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari tée é èpà kêe. Â wiàna é pitère dàgà, â jèe wâdé, ba gà jèe popaé còobé jii é èpà. ¹⁶ Â wiàna câé caa teregà, â [gà pwa é pwina wii naa na *Tii Pwicîri]: Gà popa cè caapwi, é, ârailu a cèikî, ma guwà pitùra ma wàé, ba ru mwa *paâjupâra é pwâra pitùra kàwà. ¹⁷ Â wiàna tàutêe na é tèrewà, â gà ina târa diri é picaatâa. Â nabwé, wiàna [é pitèi é picaatâa pâ gà âjupâra, â] bwaa tàutêe na é tère, â guwà cibwaa ipacè naa gooé, ba é pâ nau pwacèwii tâpé na càra caa cèikî, ma tèpa *tò mwani wâripû [na rà pwâ ma iau]‡.

† **18:14** Caa kàwà—é, Caa kôo. **18:15** Luka 17.3; Galatia 6.1

18:16 Deutéronome 19.15; Ioane 8.17 ‡ **18:17** Pinaanapô nabibiu kà tèpa cèikî, âna muru na âjimuru. Wiàna wà pwi béejè na é pwa na èpà, âna tàutêe na é biîé, â âjupâra pâ, o càcaa tâbawêe é pinaanapô nabibiu kâjè ma wàé. Êco na, napârajè na jè ciburà pwanaurié (côo nee tii 21). Â càcaa pâri ma jè pitèié (côo Mataio 7.1).

18 «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Diri ê pâ muru na guwà papwicîri jii tèpa âboro naani gòropuu, âna wà Pwiduée, wà napwéretòotù, âna é papwicîri mwara. Â êdiri pâ muru na guwà panuâ naani gòropuu, âna wà Pwiduée wà napwéretòotù, âna é panuâ mwara.»

Guwà pwapwicîri naima!

19 «Jèpwi mwara: Wiàna tupédu ârailu géé goowà, âna ru caapwi naa goro cè pwina ru pwapwicîri naa goo, â wà Caa kôo na é wânidò napwéretòotù, âna ée mwa naa tàru. 20 Ba wiàna ârailu ma âracié na rà papitirirà ma pitêrerà naa na neeô, â na go wânabibiu kàra.»

Pwi ênawéna na câé caa pwanauri pwi béé

21 É medari Iésu wà Pétèru, â é tawèerié pâ: «Pwi Ukai, wiàna é tà ciburà pwa na èpà tòo wà pwi a cèikî bééò, â go pwanaurié tiagoro wiidà? Tiagoro 7?»

22 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Câgo caa ina tâgà pâ tiagoro 7, é, tiagoro 7 000\$. Gà nye tà pwanaurié taaci. 23 Ba ê Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â, na jè tòotù, â nümee na é tâmogòori è jèpa kéredi kà tèpa ênawéna kèe jècaa.

24 Â é tapoo naa goo pwi jèpwi. Â rà cia me tée pwina jèe too naa goro miliô è kéredi kèe, âna pâ miliô*. 25 Â jèe càcaa pâri ma é pitôowâri.

18:18 Mataio 16.19; Ioane 20.23 **18:19** Maréko 11.24; Ioane 15.7 **18:22** Luka 17.4 § **18:22** 7 000—Grec: 70 fois 7. Ucina co goro nimaro na dau maina. * **18:24** Pâ miliô—Grec: Dix mille talents. Caapwi *talent*, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 20 naja.

«Â é tûâri wà pwi ukai pâ: “Icurié pwacèwii pwi âboro na ticè tàrù kêe. Icuri mwara wâdèe, ma wà pa èpo kêe, ma ê pâ neemuruê! Icuri diri, ba na pai pitôowâri kêe ê kéredi kêe!”

26 «Êco na wà pwini, âna é tùu jùrué ara pwi ukai, â é i, ma ina têe pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo dàpwicâarigà, ba go mwa nye pitôowâri tâgà diri!”

27 «Â wà pwi ukai, âna é dau meaarié, â é câtùra tâjii i kéredi kêe, â é panuâê ma é pâra.

28 «Â nabwé, â é pâra i pwi ênawéna, â ipitiru ma i pwi bée goro wakè na ia é pa jiié ji caapwi mwani atü†. Â é tâjùru pwiibà, â é cérunyee ma ina têe pâ: “Gà piawài, ma gà pitôowâri i mwani kôo!”

29 «Â é tùu jùrué wà pwiibà na araé, ma ina têe pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo pidàpwicâarigà, ba go mwa nye pitôowâri tâgà!”

30 «Êco na tàu tà wà pwini, â é pwa ma tüê naa na karapuu, tapacîri cè pai o mwa pitôowâri kêe diri i kéredi.

31 «Â wà tèpa wakè béeru, âna rà pò goo, â dau èpà tàrà‡. Â rà pâra nau piciapwâ tà pwi ukai kàra.

32 «Â é todà i pwi ênawéna bèeni i pwi ukai, â é ina têe pâ: “Gà pé pwi ênawéna na piticèmuru naa googà! Ba ia go câtùra tâjii diri i kéredi'gà na po dau maina, ba ia gà me nau po i good! 33 Â wâgà mwara na pwiri gà nye gére meaari pwi béegà, wàra pai meaarigà kôo!”

† 18:28 Ji caapwi mwani atü—Grec: 100 mwani pwaa (deniers). Pai ina wèe pâ, dau kîri awé jii ê kéredi kêe (10 000 talents = 60 000 000 deniers). ‡ 18:31 Dau èpà tàrà—é, Rà po dau pikîri.

34 «Â é po dau putàmu wà pwi ukai, â é nama tâjùru i pwi ênawéna, ma tòpòé naa na karapuu. Â é pwa wârimuru têe, tapacîri cè pai o mwa pitôowâri kêe, diri ê pâ kéredi kêe.»

35 [Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «O ipaiwà pwina é pwa tâgà wà Caa kôo nidò napwéretòotù, wiàna câgà caa pwanauri pwi a cèikî béegà, géé na âji pwâranümagà. Nabwé.»

19

Popai goro piéa ma tapàgà piéa

Maréko 10.1–12

1 Ûna é ina diri ê pwiibà wà Iésu, â é pâra géé napô Galilée, naa na ére *Judée géé còwâ kâra nairiwâ Ioridano. 2 Â wâru pâ âboro na rà pâra wiâê. Â é pwa ma rà wâdé còwâ wà tàpé géé goorà na rà maagé.

3 Â rà me burèe wà pâra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tûâ têe. Â rà tawèerié pâ: «Gona pwa tàrù, kà pwi jè âboro, naa na ê *Naèà, na é tû tà tô wâdèe? O dà cè majoroé ma é tû têe?»

4 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra ê pwina wii naa na *Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ, naa na autapoo goo, âna é tòpò wà pwi paaò ma wà tô ilàri wà Pwiduée.

Genèse

1.27 5 Â é ina wà Pwiduée pâ: Â géé goo kaa pwiri, âna é panuâ du nyaa ma caa kêe wà pwi paaò, ba na ru pitâa ma wà tô wâdèe. Â, na wàrapwiri, â wàilu âna ru pâra nau caapwi.

Genèse 2.24

18:34 Mataio 5.25–26 **18:35** Mataio 6.15; Maréko 11.25; Éféso 4.32; Kolosé 3.13 **19:4** Genèse 1.27, 5.2 **19:5** Genèse 2.24; Éféso 5.31

6 «Â êkaa, na go ina tàwà pâ: Càcaa mwa caa ârailu âboro, â ru jèe pwacèwii caapwi âboro. Â guwà cibwaa tipi còwâ ê pwina é jèe piinaimari wà Pwiduée!»

7 Â rà tòpi tée wà tèpa Farasaio pâ: «Wiàna wàrapwiri, â gorodà na é ina wà *Moosé pâ, pwa tàrù kà pwi âboro ma é panuâ còwâ tô wâdèe, wiàna é wii ê tii bétapàgà piéa?»

8 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «É naa tàrù tàwà wà Moosé, ba po dau gòo ê pûruwà! Êco na, naa na autapoo goo, âna càcaa wàrapwiri. 9 Êkaa na go ina tàwà pâ: Gà cibwaa tù tà tô wâdàgà na càcaa tô a toomura* (câé caa ciâa jiigà). Ba wiàna gà tù tée, â wiàna gà jèu éa còwâ, â gà pâ nau toomura (ba gà ciâa jii tô wâdàgà béaa).»

Pwa pàra tàpé na càra caa éa

10 Rà ina tà Iésu wà tèpa *câmu kèe pâ: «Wiàna wàrapwiri, â wâdé na ticè piéa!»

11 Â é tòpi tàra pâ: «Ê pwi popai-bà, âna o càcaa wàrapwiri ba kêra diri pâ âboro†. Êco na wà Pwiduée, âna é nama wàrapwiri co naa goo pàra tàpé. 12 Ba nye pwa pàra tàpé na càra caa éa, ba càcaa pâri, gée na aupitèparà. Â pwa pàra tàpé na càcaa pâri ma rà ipwénaî, gée goro ê pwina rà pwa

19:7 Deutéronome 24.1–4; Mataio 5.31 **19:9** Mataio 5.32; 1 Korénito 7.10–11 * **19:9** Gà cibwaa tù tà tô wâdàgà... é, Gà cibwaa tù tà tô wâdàgà, êco wiàna tô ilàri na ia pwicîri ma gàu piéa. † **19:11** Grec: Càcaa êdiri pâ âboro na pâri ma rà tòpi é pwiibà.

naa na naiirà wà pàra tèpa âboro†. Â pwa pàra tàpé na càra caa éa goro *Mwaciri napwéretòotù. [Ba nūmarà na rà piēnawéna bwàti kà Pwiduée.] Â wà pwina pàri târa ma é tòpi pwâratùra-bà, â wâdé na é tòpi!»

É pwényunyuâari nyi nari èpo
Maréko 10.13–16; Luka 18.15–17

¹³ Gée na càué, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa âboro. Â rà cia me tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tòpò îê naa gòrà ma pwapwicîri ba kàra. Êco na wà tèpa câmu kée, âna rà pwa i tèpa âboro, ma pacoora.

¹⁴ Êco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoora! Ba napwa é Mwaciri napwéretòotù, âna o kàra é pâ âboro na rà wàra é nyi nari èpo.»

¹⁵ Â é tòpò îê Iésu naa gò nyi nari èpo, [â é *pwényunyuâarirà]. Â gée na càué, â é pâra gée na ére bèpwiri.

Pwi âboro na po dau pwa neemurué
Maréko 10.17–31; Luka 18.18–30

¹⁶ Ūna bwaa gére wàrapwiri, â é nye tèepaa kaa wà pwi jè âboro èpo dopwa, â é tawèeri Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna go pwa cèna o wâdé, ba na o tâa tôo é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

¹⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gorodà na gà tawèerio goro é pwina wâdé? Nye caapwi co wà Pwina é

† **19:12** 2e phrase—Na nyamanya kà pàra tèpa âboro napwiri, âna wà tèpa âboro bèpwiri (na ina goorà pâ *eunuque*), âna pitòrigarirà ba na rà piēnawéna kà tô îlari ukai. **19:14** Mataio 18.2–3 **19:17** Lévitique 18.5; Luka 10.28

wâdé. Â wiàna nûmagà na tâa tâgà ê *âji wâro, â gà pitêre dâra ê pâ Naèà kêe.»

18 Â é ina têe wà pwiibà, pâ: «Gona dà ê pâ naèà kêe?»

Â é tòpi têe wà Iésu pâ:

«Gà cibwaa tètâmwara âboro;
Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdàgà,
é, wà pwi éagà);
Gà cibwaa mura;
Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra
âboro§.

19 Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà; *Exode*
20.12–16

Gà meaari tèpa âboro *pwacèwii ê pai pimeaarigà
côwâ.» *Lévitique 19.18*

20 Â é tòpi têe wà pwiibà, pâ: «Êdiri pâ naèà-bà, âna go jèe pitêre dâra kaa. Â o dà cèna go pwa mwara?»

21 Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Wiàna nûmagà na nye po wâdé bwàti ê pâ tûâ'gà na ara Pwiduée, â gà pâra, â gà nye icuri kaa diri ê neemurugà, â gà naa é mwani wâri wèe tà tàpé na ticè kàra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà† naa jaa Pwiduée. Â gà me wiâô.»

22 Â wà i pwi âboro, âna é po dau pikîri, ba po dau pwa neemurué. Â é pâra.

19:18 Exode 20.12–16; Deutéronome 5.16–20 § **19:18** Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitêimuru. **19:19** Exode 20.12–16; Lévitique 19.18 * **19:19** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. † **19:21** Cè wâdé'gà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Neaapiâ'gà.

Pai tò naa na Mwachiri

23 Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wà pwi âboro na dau pwa neemuruê, âna dau pwacoé târa ma é tò naa na Mwachiri napwéretòtù. 24 Gona ê kaamela†, âna pâri ma é tò na ê pwêe goro kaju§? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na dau pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na *Mwachiri kà Pwiduée.»

25 Â rà nye po dau pò wà tèpa câmu kêe, â rà ina pâ: «Â gona wàilàapà cè pwina o pâriê ma é udò [ma tâa tée ê âji wâro]?»

26 Â é niârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Naa goo wà tèpa âboro, âna càcaa pâri. Êco na, diri kaa ê pâ muru, âna pâri wà Pwiduée.»

27 Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Gà côo! Wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgà ma bà tèpa câmu'gà. Â géee goo pwiri, â o dà cèna bà tòpi?»

28 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Ée mwa tòotéri ma âmuê diri ê pâ namuru wà Pwiduée. Â, na pwi tòotù-bà, âna wâgo, *Pwina naîri âboro, âna go o mwa tâa gò ê autâa kôo, naa na pai maina ma muugère kôo. Â wâguwà na pâra wiâô, âna guwà o tâa gò ê pâ 12 autâa, ba na guwà pitûâ kâra ê 12 wâao *Isaraéla.

† 19:24 Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, ê macii na po dau maina. § 19:24 Kaju—Aiguille. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Do. 19:26 Job 42.2 19:28 Mataio 25.31; Luka 22.30; Auinapàpari 3.21

29 «[O mwa wâru pàra] tàpé na rà o panuâ pwârawâ ma aupwanapô kàra, [ba na rà pàra wiâô. Â rà o cau panuâ] tèpa aéjii kàra, ma wà pa naigé kàra, ma du nyaa ma caa kàra, ma èpo kàra, goodò. [Â wà diri tàpé na rà wàrapwiri] âna rà o mwa cau tòpi cè muru na piwéna awé, na dau maina ma dau wâru! Â jèpwi mwara, âna wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàra é wâro dàra gòiri jaaé. 30 Wâru tàpé na rà pàbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò widàuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pàbéaa widàuru.»

20

Ucina goo tèpa wakè na ipaiwà pai wârirà

1 [É ina mwara wà Iésu pâ]: «É *Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é pwini:

«É mwa tâa wà pwi apooro nadipâa, âna é mwa còobé na bwaa dâuru naa na aupwa jèna, ba na é mudàra cè tèpa wakè kêe. 2 Â é pâmari pàra tàpé, â rà jèe pitèrerà pâ, na é wârirà, âna wâri wàra caapwi tòotù goro wakè*. Â é panuârà pâ naa na aupwanapô. 3 Wâpâ gòro 9 ineretòotù dâuru, â é còobé mwara naa na aupwa jèna. Â é còo† pàra tàpé na nye ticè na rà pwa. 4 Â é ina tàra pâ: “Tàpéebà! Guwà pàra mwara, nau wakè na i aupwanapô kòo, â go mwa nye naa cè wâriwà cèna pâri.”

19:30 Mataio 20:16; Luka 13:30 * **20:2** Wâri wàra caapwi tòotù goro wakè—Grec: Caapwi mwani pwaa (denier). Ipaiwà é mwani na é naa tàra naa na pâ nee tii 9,10,13. † **20:3** Còo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Niâ gò.

5 «Â rà pâra. Â wà pwiibà, âna é còobé còwâ na po gopaé, â é popa me mwara pàra tèpa wakè. Â ipaiwà mwara na âracié ineretòotù na càuru ija.

6 «Â nabwé, â é còobé mwara, wâpâ gòro 5 ineretòotù, â é pâmari pàra tàpé mwara na rà nye tàgére pitabéaa cùu[†]. Â é tawèerirà pâ: “Tàpéebà, gona guwà nye tàgére pwa dà? Nye ticè cèna guwà pwa?”

7 «Â rà tòpi tée pâ: “Wàrapwiri, ba nye ticè cè pwina é popabà ma bà wakè.”

«Â é ina tàra pâ: “Wâguwà mwara, guwà pâra nau wakè na aupwanapô kôo.”

8 «Â pâ nau bàrane, â é ina tà pwi caa kêra wakè kêe pâ: “Gà todà me tèpa wakè, â gà piwârirà jècaa. Â gà mara wâri tàpé na ia rà pwicò goro wakè, â gà mwa tubanabwé naa goo tèpa mara wakè.”

9 «Â wà tàpé na ia rà mwa wakè pwicò, âna rà mara me. Â rà tòpi wârirà—wâri wàra caapwi tòotù goro wakè. 10 Ûna rà còo pwiri wà tàpé na ia rà mara tapoo wakè, â rà tà niimiri pâ, ‘Wâdé, ba jè o tòpi cèna piwéna!’

«Êco na rà nye tòpi mwara wârirà, na wâri wàra caapwi tòotù goro wakè, pwacèwii tèpa wakè pwicò. 11 Â rà putàmu naa goro i pwi apooro aupwanapô, 12 â rà ina tée pâ: “Wà tàpéeni, âna rà mwa tèepaa pwicò, â caapwi ineretòotù co na rà wakè na, â gà nama ipaiwà ê wâribà! Na wàibà, na bà wakè bamwara tòotù ma cîribà tòotù!”

[†] 20:6 Pitabéaa cùu—Traîner, flâner, errer. 20:8 Lévitique 19.13; Deutéronome 24.15

13 «Â é tòpi tà pwi jè ârapàararà wà i pwi apooro aupwanapô. Â é ina tée pâ: “Pwi béed, gà cibwaa niimiri pâ go piwâmigà[§]. Ba ia ju jèe nye pitêreju naa goro i wârigà. 14 Gà popa mwani'gà, â gà pâra. Ba nûmoo na go naa tà tàpé na rà pwicò'gà, cèna ipaiwà ma wâgà. 15 Nye pwa tàrù kôo ma go pitûâ naa goro mwani kôo. Cina gà piboo na go pwa na wâdé tà para tàpé?”»

16 [Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri Iésu, â é ina pâ]: «Wà tàpé na rà pwicò, âna rà o mwa pâbéaa. Â wà tàpé na rà pâbéaa, âna rà o mwa pwicò. Nabwé.»

*É jèu ina mwara pai bà ma wâro còwâ kèe
Maréko 10.32–34; Luka 18.31–34*

17 Rà bwaa nye gére too naa *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kèe. Â, na rà gére pâra, â é poparà iti, â é ina tàra pâ: 18 «Guwà tère. Nabàni, âna jè too naa Iérusaléma. Â naawê, âna o panuâô, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaîlò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà. Â rà o mwa tèio tiagoro na o tètâmwaraô. 19 Â rà o panuâô tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Â wàilà, âna rà o piècaario. Â rà o pâdio goro ubati, â rà o tanamiriô naa goro *kurucé, tiagoro pai bà kôo. Êco na, naa na béaracié kâra tòotù géé na càué, âna go o mwa wâro còwâ géé na aubà.»

§ 20:13 Piwâmi (é, ipawâmi, ipaûmi, ipaômi)—Tromper. 20:16 Mataio 19.30; Maréko 10.31; Luka 13.30 20:18 Mataio 16.21, 17.22–23

Wâdé na jè tèpa âboro kîri

Maréko 10.35–45

²⁰ Gée na càuru pwiri, â rà medari Iésu wà tô wâdà Zébédée, ma wà tupédu naiê. Â é tùu jùrué araé wà tòoni, ma é ilari jiié jè muru.

²¹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Dà cèna nūmagà goo?»

Â é tòpi tée pâ: «[Bà tâmogòori pâ] gà mwa tâa gòro autâa'gà, na Mwachiri'gà, ma pitûâ naa goo diri. Â wâdé na gà nama ru tâa goro du jèneregà wà tupédu naiô bëeni—pwi jèpwi naa gòro âji îgà, â pwi jèpwi naa gòro aèmwü'gà?»

²² Â é ina tà i tupédu aéjii wà Iésu pâ: «Câgàu caa tâmogòori ê pwina gàu ilari. Gona nūmau na gàu wâdo ê na wârado na go o wâdo? [Pâri ma gàu tòpi mwara ê pâ aré ma tòina kôo?]

Â ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu.»

²³ Â é ina tàru pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo na wârado bèepwiri go wâdo. Êco na o càcaa wâgo na go pitûâ pâ, wàilàapà na o tâa gòro âji îô, ma gòro aèmwü kôo. Â nye wàco Caa kôo, na é jèe nye pwabwàti ê autâa bèepwiri, ba kà pàra tàpé na é nye pitòrigarirà.»

²⁴ Ûna rà tère ê pwâratùra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putàmu naa goo tupédu aéjii bèepwiri.

²⁵ Â é todàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwiduée*, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ†, ba na rà còogai tèpa

20:21 Mataio 19.28; Luka 22.30 **20:22** Mataio 26.39; Ioane 18.11 **20:25** Luka 22.25–26 * **20:25** Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. † **20:25** Pitûâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipâdipopai.

âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu tàra. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorà.] ²⁶ Â naa goowà, âna o càcaa wàrapwiri. Ba wà pwina nùmee na é pwi âboro imaina, â wâdé na é pâ nau piâboro kîri kàwà. ²⁷ Â wà pwina nùmee na é pitûâ kàwà, âna wâdé na é piâboro kîri kàwà. ²⁸ Wâdé na guwà pwacèwiiio, wâgo Pwina naîri âboro. Ba câgo caa me, ba na guwà piâboro kîri kôo. Go me, nau piâboro kîri kêra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ é wâro kôo, ba na go wâri ma tipi pâ âboro na wâru.»

É nama ru niâ tupédu a bwi

Maréko 10.46–52; Luka 18.35–43

²⁹ Rà còobé géé na càuru pai pâra kàra naa Iériko wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â dau wâru tèpa âboro na rà pâra wiârà.

³⁰ Pwa tupédu a bwi na ru tâa bàra naigé, â ûna ru tère pâ é tèepaa wà Iésu, â ru nye tà tomara too pâ: «{Pwi Ukai,} *Pwina naî Davita, gà meaaribu, â gà pitu tâbu!»

³¹ Â rà kànariru é pâ âboro, ba na rà pacooru. Êco na ru mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwi Ukai, Pwina naî Davita, gà meaaribu, â gà pitu tâbu!»

³² Â é téreru wà Iésu, â é coo, â é tomara too pâ: «Dà cèna pwina nùmau goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâu?»

³³ Â ru tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, na gà tàpiri du âraporomeebu ma bu niâ.» ³⁴ Â é dau meaariru Iésu, â é tu naa goro i du âraporomeeru. Â ru jèe nye niâ

kaa, wàra béaa. Â tapoo na tòotù bèepwiri, â ru nye pâra wiâ Iésu kaa.

21

*É tò naa Iérusaléma wà Iésu
Maréko 11.1–24; Luka 19.28–48; Ioane 12.12–19*

¹ Rà bwaa gére pâra dâra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â rà pâmwünyabweri Bethfagé, ê village na wâmwünyabweri ê gòrojaa Élaio*. Â é mara panuâ pâ du ârailu a câmu kêe wà Iésu.

² Â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri na tâa béaa kâjè. Â gàu o pâmari naawê ê jè buriko, na tòoo goro utâpwe, ma é naîê. Â gàu tipiru, â gàu poparu me tôo. ³ Â wiâna rà tawèeriu goro cèna gàu pwa, â gàu tòpi tàra pâ, na gàu poparu pâdari wà Pwi Ukai, â rà o panuâru.»

⁴ Ê pai pwa wèe bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kêe, pâ:

*⁵ Gà ina târa ville Iérusaléma, pâ:
“Gà côo, co tô ilâri *Siona,
é me dàgà wà Pwi Ukai'gà!
Dau moo pwâranümee,
ba é me na tàbwàti.
É tâa gò buriko,
ma nari buriko,
macii na é pa nakake.”*

Ésaïe 62.11; Zakarie 9.9

* **21:1** Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. **21:5** Zakarie 9.9

⁶ Â ru pâra i tupédu a câmu, â ru pwa diri ê pwina é ina târu wà Iésu. ⁷ Â ru dâti me i nyaa kêra buriko bau i naîê, â ru tòpò pâ ârabwée kàru naa gòru. Â é mwa tâa gò [i nari buriko] wà Iésu, â é papâraê.

Rà pwamainâê tèpa âboro

⁸ Wâru ê pâ âboro na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé ê pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainâê]. Â wà pâra tâpé, âna rà tépàgà îri upwâra na bwûu, â rà tòpò wii naigé. ⁹ Â wâru pâ âboro na rà pâbéaa ma rà pwicò kà Iésu. Â rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma ipwamaina
tâ *Pwina naî Davita!
Cidòri nyuûa pwi âboro,
na é me naa na nee Pwi Ukai!

Psaume 118.26

Hosana ma cidòri!
Pwamaina Pwi Ukai
na é wâdòiti awé!»

¹⁰ Ûna é tèepaa pâ naa Iérusaléma wà Iésu, â po dàpàgà târa diri é pâ âboro na ville, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni?»

¹¹ Â rà tòpi târa pâ âboro na rà pâra wiâê, pâ: «Wà Iésu, géé Nazareth wâ Galilée. Wàé kaa i pwi *péroféta [na ia jè tapaciê].»

É pacòobé tèpa pi-icu

¹² É tèepaa pâ naa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é pacòobé tèpa gére pwa jèna, géé na [gòroigé kêra] Wâra pwapwicîri. Â é pugòboori ê pâ taapà naa goo

tèpa pitòotéri mwani, ma ê pâ autâa kà tàpé na rà pi-icu marü†. ¹³ Â é ina tàra pâ: «É ina wà Pwiduee naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kôo, pâ, wâ târa pwapwicîri. Ésaïe 56.7* Êco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârü kà tèpa mural!»

¹⁴ Gée na càuru pwiri, â wâru tàpé gée goo tèpa bwi ma tèpa bee, na rà medari Iésu naa na Wâra pwapwicîri, â é nama tiâu maagé kàra. ¹⁵ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèa, âna rà còo é pâ muru bèepwiri na é pwa wà Iésu—muru na wâdé, na jè pò goo. Â rà còo mwara pâ èpo, na rà gére uu naa na Wâra pwapwicîri ma ina pâ: «Hosana! Pwamaina Pwina naî Davita!»

Â rà putàmu naa gooé wà tèpa pitûâ-bà, ¹⁶ â rà ina tée pâ: «Pwiibà, wànau, câgà caa tère é pwina rà gére ina pâ èpo bèeni?»

Â é tòpi tàra pâ: «Akaé. Â câguwà caa mu pûra é auwii goo, na wâna Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ:

*Gà nama rà pwamainagà
pâ èpo ma nari èpo.»*

Psaume 8.3

¹⁷ Â é pâra jiiirà wà Iésu, â é còobé gée na ville ma é pâra naa na village Bétani. Â é mwa puu wê.

† **21:12** Tàpé na rà pi-icu marü—Wà tèpa Juif na rà wâro na é pâ napò na tâiti, âna rà mu me naa na Wâra pwapwicîri wà Iérusaléma. Â rà wâri é pâ macii târa pwa ârapwaailò. Â rà tòotéri mwara é mwani târa bépitu, ba papwicîri naawê, é mwani kà tèpa Roma. Â wà tèpa pi-icu macii ma wà tèpa pitòotéri mwani, âna rà pa mwani goo pwiri. **21:13** Ésaïe 56.7; Jérémie 7.11 **21:16** Psaume 8.3

É pinajajai upwâra wâi

¹⁸ Na dàuru kêe, na bwaa dàuru, â é wâjué me naa na ville wà Iésu. Ûna é pâmwünyabweri i ville, â é copwa. ¹⁹ Â é côo jè *upwâra wâi naa bàra naigé. Â é pâra nau coo goo, êco na nye po dooé co†. Â é pinajajaié, ma ina pâ: «O câgà mwa caa pwâ dàra gòiril!»

Â é nye mwari kaa. ²⁰ Ûna rà côo i upwâra wà tèpa câmu kêe, â rà po dau pò, â rà ina tée pâ: «Gorodà na é nye awài goro mwari kaa?»

²¹ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna guwà cèikî, â wiàna câguwà caa pidumapié, â o pâri ma guwà pwa é pwina go pwa târa i upwâra bèeni. Â pâri mwara ma guwà ina târa é jaa bèepwiri pâ: “Gà boo naa nawià!” Â o nye wàra.

²² «Â wiàna guwà pwapwicîri târa ilari ê jè muru, â na guwà cèikî naa goo, â ée mwa pacoo wà Pwiduée.»

É patêre tèpa pitûâ kà tèpa Juif Maréko 11.27–12.12; Luka 20.1–19

²³ É tò naa na Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é pacâmuri pâ âboro.

Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa pitûâ, âna rà me burèe, â rà tawèerié pâ: «Wàilàpà

† **21:19** Po dooé co—Ité na ticé pwâra pwi wâi bèepwiri, ba du ârailu pàara na naja na rà tòpò pwêe pâ upwâra wâi. Pwiri ucina goo é Ba Isaraéla. Côo Upwâra wâi naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **21:21** Mataio 17.20; Luka 17.6; Ioane 14.12; 1 Korénito 13.2 **21:22** Mataio 7.7–11, 18.19

na naa tàrù tâgà, ma gà pwa ê pâ muru na gà pwa? Wàilàapà na cùrugà?»

24 Â é tòpi tàra pâ: «Wâgo mwara, âna go bwaa nama tawèeriwà goro ji caapwi muru. Â wiàna guwà tòpi tóo bwàti, â go mwa ina tàwà pwi a naa tóo tàrù ma go pwa. Wàéni: 25 Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi pâ: “Tàrù géé jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?” 26 Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa tèpa âboro co” â géewê, âna jè ipwacôojè goo tèpa âboro na rà cèikî naa goo Ioane!»

Ba rà cau cèikî ba gòo wà tèpa âboro pâ é pwi péroféta [na é pame é popai géé jaa wà Pwiduée].

27 Â wà tèpa pitûâ, âna rà tòpi tà Iésu pâ: «Îi, câbà caa tâmogòori.»

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà pâ, wàilàapà na naa tàrù tóo ma go pwa é pwina go pwa.»

Ucina goro tupédu aéjii

28 [É pwa ucina tàra wà Iésu pâ]: «Guwà tère cai ni:

«Rà mwa tâa wà pwi jè âboro ma tupédu naîê. Â é ina tà pwi jèpwi pâ: “Pwina naîô, gà pâ nau wakè na aupwanapô nabà.”

29 «Â é tòpi tée pwini pâ: “Tàutôo.”

«Êco na, gée na càùé, âna é pinünüma naa goo i pai tòpi kée tée. Â é nye pâra nau wakè na aupwanapô.

³⁰ «Â é ina wà caa kàru tà pwi jèpwi pâ: “Pwina naiô, gà pâ nau wakè na aupwanapô nabà.”

«Â é tòpi tée pâ: “Ûu, wâdé co caa. Go o jèe pâra.” Êco na câé caa pâra.

³¹ «Â wailàapà na tupéebà, na pwa ê câbawâdé kà caa kàru?»

Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò ma wà tèpa pitûâ, âna rà tòpi tée, pâ: «Wà pwi a pâbéaa.»

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: [Wà tàpé na guwà tétérirâ —] wà tèpa *tò mwani wâripû, ma wà pa ilàri gòronaigé, âna rà o tâa na autâa kàwà na *Mwaciri kà Pwiduée. ³² Ba é medariwà wà *Ioane Pwi a piupwaa, ba na é paari târa é Ba *Isaraéla é naigé na *tàrù na ara Pwiduée. Â câguwà caa cèikî naa gooé. Êco na wà tèpa tò mwani wâripû, ma wà pa ilàri gòronaigé, âna rà nye cèikî naa gooé. Â, na guwà còo pâ, rà cèikî, â câguwà caa pinünüma naa goo, ma guwà cèikî mwara naa gooé.»

Ucina goo tèpa wéaari nadipâa

³³ «Guwà tère jè ucina:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa§. Â é mwa câmi aupwanapô kée. Â é mwa bariwâri goro é auba, â é mwa îri pwêe, ba na aucòogai é pwâra dipâa. Â é mwa bari é wâ na dau gòri too, ba na aucibèri*»

21:32 Luka 3.12, 7.29–30

21:33 Ésaïe 5.1–2

§ **21:33**

Nadipâa—Vignoble.

*

21:33

Aucibèri—Tour de guet.

(Cibèri—Surveiller d'en haut.)

wàra ê nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ, na é pâra nau ipokâa naa jè napô, â] é wâri pâra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kêe. Â é pâra.

³⁴ «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pâara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ tèpa ênawéna kêe, ba na rà tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe géé goro ê piûnya. ³⁵ Êco na rà pâdi pwi jè ênawéna, â rà pôtâmwarara pwi jèpwi, â rà èi pwi béaracé goro atü. ³⁶ Â dau wâru cè pâra tèpa ênawéna na é panuârà pâ mwara. Êco na nye ipaiwà pai pwa kàra tàra. ³⁷ Â géewê, â é panuâ pâ pwi naiê, ba é niimiri pâ rà o papwicîriê.

³⁸ «Ûna rà còo i pwi naiê na é tèepaa pâ, â rà pi-ina tàra pâ: “Wàé kaa pwiri pwina ée mwa pwi apooro i na aupwanapô na cè jè tòtù! Wâdé na jè tètâmwereê cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô kêe!” ³⁹ Â rà tâjùrué, â rà dàtié còobé jii aupwanapô, â rà tètâmwereê.»

⁴⁰ Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tère ucina bèepwiri pâ: «Â wiàna é tèepaa me i pwi apooro na aupwanapô, â o dà cèna ée pwa tà tèpa wakè bèepwiri?» ⁴¹ Â rà tòpi tà Iésu wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ, pâ: «Ée mwa pwa na èpà tà tàpé na rà èpà, â ée pôtâmwararà. Â é naa tà pâra tàpé i aupwanapô, ma rà wéaari. Â, na cè pâara na pétâ pwâra nadipâa na, âna rà o mwa naa tée ê pwina kêe.»

⁴² Â é pwa ma ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Gona

câguwà caa pûra ê pwina wii naa na Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]
Ba nye autûâri kà Pwi Ukai.
Jè pò goo pwényuâa kêe.*

Psaume 118.22–23

43-44 «{Wiàna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atü-bà, â o tadidiri ê naiié. Â wiàna é tûu i pwi atü-bà naa gòro pwi jè âboro, â é câgagaié.} Wàépwiri majoroé ma go ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna ée pa jiiwà [ê aupwényunyuâari kâra] Mwaciri kêe. Â ée naa târa cè jè Ba, cèna ée mwa naa cè pwâra wakè kà tèpa âji naîri Mwaciri.»

45 Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wà tèpa *Farasaio, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina wà Iésu naa goorà. 46 Â dau nûmarà na rà tâjûrué. Êco na wâgòtara goro pâ âboro, ba dau wâru tàpé na rà niimiri pâ é pwi péroféta, [pwi a-ipa popai kà Pwiduée].

22

*Ucina goro pi-ija maina goro piéa
Luka 14.15–24*

¹ Wà Iésu, âna é jèu ina còwâ [tà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif] â é ina tàra pâ: ² «Go bwaa piucinari tàwà é *Mwaciri napwéretòtù:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â é mwa pwabwàti é jè pi-ija na dau maina goo pwina naîê, na é piéa. ³ Â é mwa cùru pâ tèpa ênawéna kêe, ma rà todà me tàpé na rà o ija, êco na wà tàpéebà, âna tàutàra dàra me nau ija.

⁴ «Â é mwa cùru mwara pàra tèpa ênawéna nau ina mwara tà tàpéebà pâ: “Go jèe pwabwàti diri. Ba go jèe nama taa é pâ paaci ma macii kôo na patèerà. Â guwà me ma jè pi-ija nyabutùru i piéa!”

⁵ «Èco na càra caa ipacè naa goorà wà tàpé na todàra. Â rà pâra nau pwa jèpa wakè kàra—é pâra naa na aupwanapô wà pwi jèpwi, â é còo mwagacâ kêe pwi jèpwi. ⁶ Â wà pàra tàpé, âna rà tâjùru tèpa ênawéna, â rà tubaèpà tàra, â rà pòtàmwararà. ⁷ Â é nye dau putàmù kaa i pwi ukai. Â é panuâ pâ tèpa ipaa kêe ma rà pòtàmwara tèpa pòroca-bà, â rà cîri é napô kàra.

⁸ «Â é todà me pàra tèpa ênawéna kêe, â é ina tàra pâ: “Jèe nabwé i utimuru târa piéa, êco na wà i tàpé na ia mara todàra, âna càcaa pâri naa goorà, ba pâ tèpa âboro èpà. ⁹ Guwà pâra diri naa é pâ napô, â guwà todà me diri pâ âboro na guwà pâmarirà.”

¹⁰ «Â rà pâra wii pâ naigé wà tèpa ênawéna, â rà todà diri tèpa âboro na rà pâmarirà—tàpé na rà èpà, ma tàpé na rà wâdé. Â pâra nau po wâbé i wâra pi-ija.

11 «Â é too wà pwi ukai ma é côo tàpé na rà gére ija. Â é côo pwi âboro na câé caa coona i ârabwée târa pi-ija. 12 Â é ina tée pâ: “Ico pwi béeò, gà wà nau târa pai toome'gà naani, na nye ticè ârabwée'gà târa pi-ija?”

«Â câé caa tâmogòori wà pwini cè pai tòpi kée.

13 «Â é ina tà tèpa ênawéna kée wà pwi ukai pâ: “Guwà pii du îê ma du âê, â guwà tüê còobé naa na bàutê. Â rà o i ma tòngüru poropwàrà wà tèpa âboro [gée goro pai maagé kàrà].”»

14 [Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina tàrà pâ]: «Âjupâra pâ é todàrà pâ âboro na wàru wà Pwiduée êco na o pwâco cè tèpa âboro na é pitòrigarirà. Nabwé.»

Wâripû kà tèpa Roma

Maréko 12.13–17; Luka 20.19–26

15 Na jè tòotù, âna rà ipitiri wà pàrà tèpa *Fara-saio, ba na rà imudàrà cè pai pwa wèe, ma rà tü tû tà Iésu. Â nûmarà na é pitanami goro ê pai tòpi tàrà kée.

16 Â rà panuâ pàdarié pàrà tèpa *câmu kàrà, ma wà pàrà tàpé na tâa na ére kà *Héroda. Â rà ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà tâmogòori pâ gà ina ê âjupâra. Ba gà nye picémara ba *tàrù diri ê pâ muru, na nûma Pwiduée na jè pwa. Â nye ticè âboro cèna wâgotâgà gooé, â câgà caa pwaké goro âboro*. 17 Â

22:13 Mataio 8.12, 25.30; Luka 13.28 **22:15** Maréko 3.6

* **22:16** Wà Héroda, âna é wakè ba kà tèpa Roma, â wâdé tàrà ma tèpa âboro kée ê pai wâri mwani wâripû tà tèpa Roma. Napwa naa goo wà tèpa Farasaio, âna càcaa wâdé tàrà. Â rà todà tèpa âboro kà Héroda, ba na rà pwa pwârajé tà Iésu.

êkaa, na nûmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wâdé† na jè wâripû tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wâdé?»

¹⁸ Â wà Iésu, âna é jèe tâmogòori ji ipwa tûâ kàra, â é ina tàra pâ: «Tàpéeni, guwà tèpa pwâ! Gorodà na guwà ipawâmiô? ¹⁹ Paari tîo cai é mwani wâripû!»

Â rà naa tée jè mwani atù.

²⁰ Â é ina tàra pâ: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

²¹ Â rà tîopi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa *Roma.»

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitôowâri tà pwi ukai kà tèpa Roma é pwina kée, â guwà pitôowâri tà Pwiduée é kà Pwiduée.» ²² Â rà po dau pò wà tèpa tawèerié, â rà panuâê, â rà pâra.

Pai o wâro cîwâ kà tèpa bà?

Maréko 12.18–27; Luka 20.27–38

²³ Bwaa nye tîotù caapwi, â rà me mwara dari Iésu wà pàra tèpa *Sadukaio. Wàilà, âna jè ditàra pwapwicîri kà tèpa Juif na càra caa cèikî pâ, rà o wâro cîwâ wà tèpa bà.

[Â târa ma rà paari pâ rà âjupâra] â rà tawèeri Iésu pâ: ²⁴ «Pwi a pwa pupûra, é jèe ina wà *Moosé naa na é *Naèa pâ: *Wîana é bà wà pwi âboro, na ticè èpo kée, â wâdé na é popa tîo dâpwà kée wà pwi jiié, ma ru piéa. Deutéronome 25.5* Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.

²⁵ «Â wâdé. Éco na gà jèe niimiri cai ni: Wâjaabà, âna pwa tèpa 7 aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, éco

† **22:17** Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrù kâjè. Pwiri ina é Naèa kàra Wàra pwapwicîri kà tèpa Juif. **22:21** Roma 13.7 **22:23** Apostolo 23.8 **22:24** Deutéronome 25.5

na é bà, â nye ticè èpo kêe. Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tô dàpwà. ²⁶ Â ipaiwà ma i pwi ciàra, â géé paé, naa goo pwi béaracié, â tèepaa naa goro diri tèpa aéjii na rà po 7. ²⁷ Â géé na càùrà diri, â é mwa bàra bà, wà i tô ilàri. ²⁸ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tòotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàapà narà, na o pwi éa tô ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Gà tòpi cai!»

²⁹⁻³¹ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà pitanami, làpé! [Cina câguwà caa cèikí pâ, rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà?] Ba câguwà caa tâmogòori é *Tii Pwicîri, â câguwà caa tâmogòori é pàtâma Pwiduée! Ba wiàna rà wâro còwâ wà tèpa bà, â o càra mwa caa piéa còwâ. Ba rà o wâro pwacèwii tèpa *angela naa jaa Pwiduée. Gona câguwà caa pûra é pwina é ina tàwà goo, wà Pwiduée? Ba é ina pâ: ³² *Wâgo Pwiduée kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6* [Pai ina wèe pâ rà nye cau tàgére wâro jaa Pwiduée!] Ba wà Pwiduée, âna câé caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro!»

³³ Â rà tère pwiri é pâ âboro na wâru, â rà dau pò goro é pai pacâmurirà kà Iésu.

Naèà na piwéna

Maréko 12.28–34; Luka 10.25–28

³⁴ Ũna rà tère wà tèpa Farasaio pâ é târi pwâ tèpa Sadukaio wà Iésu, â rà pitanaimarirà, ba na rà còo Iésu.

³⁵ Â wà pwi jè ârapàararà, pwi jè *dotée goro é Naèà, âna nümee na é tü tûâ tà Iésu, â é tawèerié

pâ: ³⁶ «Pwi a pwa pupûra, gona dà ê pwi naèè na é piwéna, naa na diri ê pâ naèè?»

³⁷ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàéni: *Wâdé na gà meaari Pwi Ukai Pwíduée'gà, géé na diri ê pwâranümagà ma wâro'gà, ma aunünüma'gà. Deutéronome 6.5* ³⁸ Wàépwiri ê pwi naèè na é dau piwéna naa na diri ê pâ naèè. ³⁹ Â wàéni béârailu kâra naèè pwacèwii pwi pâbéaa: *Gà meaari tèpa âboro†pwacèwii ê pai pimeaarigà còwâ. Lévitique 19.18*

⁴⁰ «Diri ê Naèè kà Moosé ma ê auina§ kà tèpa *péroféta, âna cau me géé goro du ârailu naèè bèepwiri.»

*Dau pwamuru naa goo pwi Mesia
Maréko 12.35–37; Luka 20.41–44*

⁴¹ Wà Iésu, âna é ucâri wà tèpa Farasaio na ia rà tâa wê, â é tawèerirà pâ: ⁴² «Dà cè pai niimiri kàwà naa goo pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîê]? É pwi gòobàra î?»

Â rà tòpi têe pâ: «Ée pwi gòobàra *Davita, [pai ina wèe pâ, é pwi âboro kîri jiié].»

⁴³ Â é ina tàra pâ: «Guwà niimiri cai ni: Wà Davita, ûna dipitirié ê Nyuâaê Pwicîri, âna é ina [goo pwi Mesia] pâ “Pwi Ukai kôo”. Âna gorodà?

⁴⁴ Ba é ina pâ:

22:37 Deutéronome 6.5 **22:39** Lévitique 19.18; Mataio 7.12

† **22:39** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. **22:40** Roma 13.10; Galatia 5.14 § **22:40** Auina—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipamogòori. **22:42** Ioane 7.42

22:44 Psaume 110.1; Mataio 26.64

*Popai kà Pwi Ukai,
 Pwi Ukai Pwiduée
 na é patùra Pwi Ukai kô:
 “Gà me ma gà tâa ni.
 Tâa ni gòro îô étò.
 [Go naa tâgà é pitûâ.
 O pwamainagà awé.]
 Go nama gà còogai
 tèpa ipaa dàgà.”*

Psaume 110.1

⁴⁵ «Ûna é ina pâ, *Pwi Ukai kô*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà niimiri pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro kîri jiié*? [Bwa, é paari wà Davita pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé]!»

⁴⁶ Â nye ticè na tòpi têe. Â géee na càùé, â jèe ipwacoé tà tèpa âboro na rà tawèeri wà Iésu goo cè pàra muru.

23

Cibwaa ipwacèwii tèpa Farasaio!

Maréko 12.38–40; Luka 11.43–46, 20.45–47

¹ Géee na càùé, â wà Iésu, âna é patùra tèpa *câmu kêe ma wà tèpa âboro na rà tâa wê. Â é ina tàra pâ:
² «Guwà còo, tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa *Farasaio, âna wakè kàra, na rà pacâmuri tèpa âboro goro é *Naèà kà Moosé.

³ «Â wâdé na guwà pitêre dàra diri é pwina rà ina tàwà. Êco na guwà cibwaa ipwacèwiirà, ba càra caa

* **22:45** Grec: Wà Davita kaa, na é ina gooé pâ ‘Ukai’, â gorodà na é pwina naîê? **23:3** Malachie 2.7–8

pwa ê pwina rà ina tàwà! ⁴ Ba pâ pitûâ kàra, âna pwacèwii pâ nakake na dau tòina, na rà nama rà kakeri tèpa âboro. Â tàutàra na rà tu naa goo, goro ji caapwi mangadaîrà.

⁵ «Êdiri pâ tûâ kàra, âna rà pwa, ba na rà paari tà tèpa âboro [pâ rà pâra wiâra ê pâ tûâ kà Pwiduée]. Ba rà nama pimaina pâ nyi nari atà pwicîri* na tâa gaadaarà, ma wâgoro îrà. Â rà nama gòri ê pâ cûuru ârabwée kàra†. ⁶ Rà nye mudàra taaci ê pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri ma naa na pâ na aupi-ija maina. ⁷ Â wâdé tàra, na rà pwamainarà wà tèpa âboro, ma ina tàra pâ ‘Pwi ukai’, na diri ê pâ ére aupitapitiri na napô.

⁸ «Â wâguwà, âna guwà cibwaa nama rà pi-ina goowà pâ ‘Pwi ukai’, géé goro na nye caapwi co Pwi Ukai. Â wâguwà, âna guwà cau tèpa aéjii. ⁹ Â guwà cibwaa ina goo cè pwi jè âboro ni gòropuu pâ ‘Caa’‡, géé goo na nye caapwi co pwi Caa kàwà, na é wânidò *napwéretòtù. ¹⁰ Â guwà cibwaa nama rà pitunee tàwà pâ ‘Pwi a pitûâ’, géé goo na nye

23:5 Exode 13.9; Nombres 15.38–39; Deutéronome 6.8; Mataio 6.1

* **23:5** Nyi nari atà pwicîri—Phylactères. Nari atà na pwa goro parawére macii. Â rà tòpò ji noo kâra imwaano na wii naa gò, ê popai géé na Tii Pwicîri. Â rà pii naa gaadaarà, ma wâgoro îrà. Rà wàrapwiri, ba rà niimiri pâ rà pacoo ê autûâri kà Pwiduée na Deutéronome 6.4–9. † **23:5** Cûuru ârabwée kàra—Wà Pwiduée, âna é tûâri tà tèpa Isaraéla pâ, na rà coona ârabwée, na pwa pé cûuê, naa gòbèrèè, ba na rà pitaniimiri êdiri pâ autûâri kêe. (Còo Nombres 15.37–41.) ‡ **23:9** Cibwaa ina...‘Caa’—Câé caa papwicîri jiijè ma jè ina pwiri tà tèpa caa kâjè, é, ukai kâjè. Càcaa wâdé wiàna wà tèpa pitûâ naa na wâra pwapwicîri, âna rà tacoo gooje ma jè dau pwamainarà.

caapwi co Pwi a pitûâ, âna wà Kériso, pwi *Mesia.
 11 Ba wà pwi âboro imaina jaawà, âna wâdé na é piâboro kîri kàwà. 12 Ba wà pwina é ipwamainâé, âna o naaê boo. Â wà pwina é ipakîriê, âna o naaê too.»

É patêre tèpa Farasaio wà Iésu

13 É patùra tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa dotée goro é Naèà ma wâguwà tèpa Farasaio! O dau maina wârimuru kàwà! Ba guwà tèpa ipwacôwârimuru! Ba guwà târi goropwârawâ târa *Mwaciri napwéretòtù jii é pâ âboro. Câguwà caa tò naa na, â guwà pacoo pàra tàpé na nûmarà na rà tò naa na.

{ 14 «O dau maina wârimuru kàwà! Ba guwà pwa é pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ guwà tèpa âboro wâdé]. Êco na, ûna guwà gére wârapwiri, â guwà popa diri jii é pa dâpwà é pâ muru na tâa tàra. Â géé goro kaa pwiri, âna mwa pwa tàwà é wârimuru na dau maina jii é wârimuru kà pàra tàpé.» }

15 «Guwà tèpa ipwacôwârimuru! Ba guwà itàa pitiri ni gòropuu, ma nawià, ba na guwà pâmari cè pwi caapwi âboro, na é tòpi é pwapwicîri kàwà. Ûna guwà jèe popaé, â guwà pwa ma é pwi âboro na dau epà jiiwà, na pâri ma é pwa wârimuru, dâra gòiri awé, pwacèwiiwà!

16 «Guwà ipwacôoco! Guwà tèpa bwi, na guwà tòcia naigé tà tèpa bwi. [Ba guwà pitanami

na guwà pacâmuri tèpa âboro goro ê pâ *aupwataâboro.] Ba guwà ina tàra pâ: “Wiàna gà *ipwataâboro co naa goro neere *Wâra pwapwicîri’, â o piticèmururu naa goo, â o pâri ma gà pitanami. Êco na, wiàna gà ipwataâboro naa goro ‘mwani mii na tâa na Wâra pwapwicîri’, â wâdé na gà pwa ê pwina gà ipwataâboro naa goo.”

17 «Guwà tèpa piwârau, ma tèpa wâu! Dà cè pwina dau piâjimuru? Ê mwani mii, é, é Wâra pwapwicîri? Go ina tàwà pâ: Nye é Wâra pwapwicîri kaa, na é piâjimuru, ba ére na é tâa wê wà Pwiduée!

18 «Â ipaiwà mwara, wiàna guwà ina pâ: “Wiàna gà ipwataâboro co, naa goro ê aupwa ârapwaailò, â o piticèmururu naa goo, â pâri ma gà pitanami. Êco na, wiàna gà ipwataâboro naa goro é *ârapwaailò na tâa gò, â wâdé na gà pacoò é aupwataâboro bèepwiri.”

19 «Wànanu? Gona ticè cèna guwà tâmogòori? Dà é pwina dau piâjimuru? Ê ârapwaailò, é, é aupwa ârapwaailò, na é nama é pwicîri i ârapwaailò?

20 Guwà còo, wà pwina é ipwataâboro naa goro aupwa ârapwaailò, âna é ipwataâboro naa goro diri é pwina tòpò naa gò. 21 Â wà pwina é ipwataâboro naa goro neere Wâra pwapwicîri, âna é ipwataâboro naa goro nee Pwiduée, ba autâa kêe. 22 Â wà pwina é ipwataâboro naa goro neere napwéretòotù, âna é ipwataâboro naa goro autâa pwicîri kà Pwiduée, na é tâdòiti.»

Guwà tèpa pwàniri èpà!

23 «Guwà naa tà Pwидуée ji caapwi géé goro 10, géé goro pâ jèpa arapwûru§. [Â nye wâdé.] Guwà ipwacôoco! Ba câguwà caa pâra wiâra é pwina piâjimuru naa na ê Naèà—ê âji cèikî naa goo wà Pwидуée, bau ê pai tòmiri tèpa âboro, ma pai meaarirà*. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibà, na maina, bau diri é nyi nari naèà na kîri. 24 Guwà tèpa bwi na guwà tòcia naigé tà tèpa bwi! Guwà dàgòtù é ji nari puutâ géé na i wârado, êco na guwà cîdaée é kaamela† na guwà namiri.

25 «Guwà nuwa bwàti gòroigé kâra wârado ma ngapò, â é pwâranümawà, âna nye po wâbé kaa goro é pwina èpà. Ba guwà tèpa iau, â guwà ciburà mudàra é pwina wâdé ba kàwà. 26 Guwà tèpa bwi! Guwà mara nuwa béaa nanaara ngapò, ma é pwéelaa. Â géewê, â ée pwéelaa diri ngapò.

27 «Guwà pâ tèpa pwàniri èpà! Guwà pwacèwii é pâ bwàmù na tâmi ba pwaa gòroigé, â po wâdé pai côo kâjè. Êco na wânigée na, âna pwa duuru âboro ma é pâ muru na wai. 28 Ba guwà tèpa gòmapwa ma guwà *târù na ara tèpa âboro. Êco na wânigée na wâbinyiri, âna guwà tèpa pwâ, ma âboro èpà.

Guwà tèpa taa tèpa péroféta!

23:23 Lévitique 27.30; Michée 6.8 § **23:23** Géé goro pâ jèpa arapwûru—Napéaati naa na grec pâ: Menthe ma aneth ma cumin. Pai ina wèe pâ, rà pûra tiagoro nyi nari doromuru, ba na rà paari pâ, rà pitère dàra é Naèà. * **23:23** Pai tòmiri...ma pai meaarirà—La justice et la miséricorde. † **23:24** Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) **23:25** Maréko 7.4 **23:27** Apostolo 23.3 **23:28** Luka 16.15

29 «O dau maina wârimuru kàwà, co tèpa dotée goro ê Naèa ma tèpa Farasaio! Nabàni, âna guwà tòmiri ê bwàmu kà tèpa péroféta ma wà tàpé na tàrù na ara Pwiduée. 30 Â guwà pi-ina tàwà pâ: “Wiàna ina pâ, jè gére tâa na pàara kà tèpa jooorojè, â pwiri câjè caa pòtàmwara pâ péroféta!”

31 «Êco na, na guwà ina pwiri, â guwà côoina pâ, guwà nye tèpa âji naî tàpé na rà pòtàmwararà! 32 Â wâdé, â guwà nye tubanabwé ê wakè na rà tapoo wà tèpa jooorowà! 33 Guwà tèpa nari dòa! Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwà dàra gòiri! Â o câguwà caa udò jii!

34 «Guwà tère bwàti, ba go o panuâ tàwà cè tèpa péroféta, ma tèpa tàmanga, ma tèpa pacâmuriwà. Â guwà o tubaèpà tàra. Ba guwà o pâdi pàra tàpé goro ubati, naa na pâ wàra pitapitiri. Â guwà o ipwâri pàra tàpé wii ê pâ napô. Â guwà tanamiri pàra tàpé naa goro upwâra, â guwà pòtàmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe.

35 «Gée goo kaa pwiri, na ée mwa pitèiwà wà Pwiduée, goro ê pai pòtàmwara wàra diri tèpa âboro kêe naani gòropuu—tapoo naa goo Abéla, pwi âboro na é *tàrù; tiagoo Zakaria†, pwina naî Barakie. Ba guwà§ pòtàmwara Zakaria, naa nabibiu kâra i aupwa ârapwaailò, ma i ére na dau pwicîri! 36 Â go nye ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa

23:31 Apostolo 7.52 **23:33** Mataio 3.7, 12.34; Luka 3.7 **23:35** Genèse 4.8; 2 Chroniques 24.20–21 † **23:35** Abéla—Còo 2e note goo Hébéru 12.24. Zakaria—Pwi bénabwé âboro gée goo tàpé na pòtàmwararà naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament). § **23:35** Guwà—Pai ina wèe pâ, tèpa jooorowà.

wârimuru tàwà, wâguwà tèpa âboro nabàni, goro diri ê pâ pwiibà, na rà pwa wà tèpa jojoorowà.»

Pimeaari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma

Luka 13.34–35

³⁷ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Nyi wâriwà co tàpé *Iérusaléma! Guwà catàmwara tèpa péroféta na é cùrurà medariwà wà Pwiduée—guwà èi pàra tàpé goro atü, â guwà pòtàmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe. Nye ciburà nümoo na go panaimariwà, pwacèwii jè nyaa kâra ja na é panaimari nyi naié na aranara itooé. Êco na tàutàwà. ³⁸ Â guwà còo, [go o mwa pâra jiiwà, â] o jèe ticia na ê Wâra pwapwicîri kàwà! ³⁹ Â go ina tàwà pâ: O jèe câguwà caa còo tiagoro ê tòotù na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuûa pwi âboro na é me naa na nee Pwi Ukai!*»
Psaume 118.26

24

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

Maréko 13.1–2; Luka 21.5–6

¹ Gée na càué, â é còobé gée na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â napwa naa goo wà tèpa *câmu kêe, âna [rà gére picâdiri diri é auba, goo i pâ wâ, â] rà medarié, ba na rà paari tée.

² Â é tòpi tàra pâ: «Guwà còo diri pâ auba bèeni? Âna go ina tàwà ê âjupâra pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticè atü na o mwa pitâgòrà too wê.»

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrè

Maréko 13.3–37; Luka 21.7–30, 17.26–37

³ [Gée na càùé] â é tâaboo wà Iésu, naa gòrojaa Élaio. Â rà pâra darié tèpa câmu kêe, âna nye wàilà co ma wàé, â rà tawèerié pâ: «Gà ina tâbà pâ o wiidà cèna o tèepaa ê pwina gà gére ina. Â o dà cè câmu kêe, ma bà o tâmogòori pâ, ê pàara na gà o mwa wâjué còwâ na, ma ê cè pwâadàra gòropuu?»

⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà ipwacòowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwüruwà. ⁵ Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa ê neeô. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòwà]”. Â rà o ipa-imwüru ê pâ âboro na wâru.

⁶ «Â guwà o tère cè airi paa, na wâmwünyabwe, ma jèkutâ goro paa na wâiti. Â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa ê pâ pwiibà, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu. ⁷ [Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu.] Ba ê pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma pwi jè ukai. Â o pâ nau tèepaa ê pâ copwa na maina, â o gù napuu*, na pâ pâra ére gòropuu. ⁸ Ê pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii ê pâbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpà tà tèpa cèikí

⁹ «[Na pwi pàara bèepwiri, âna] rà o pièpàriwà goodò wà diri é pâ âboro naa gòropuu. Â rà o tâjùruwà, ma tubaèpà tàwà, tiagoro cè pai pòtàmwarawà, gée goo na guwà tèpa âboro kôo.

24:5 Mataio 24.23–24; 1 Ioane 2.18 **24:7** Ésaïe 19.2 * **24:7**
Gù napuu—Tremblement de terre. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ:
Kakürubwaanu. **24:9** Mataio 10.22

10 «Â o wâru tàpé na rà o panuâ ê cèikî kàra. Â rà o pièpàrirà còwâ wà tèpa ibéerà, ma pi-icurirà còwâ. 11 O wâru cè tèpa *péroféta a pwâ, na rà o tèepaa me, â rà o ipa-imwüru pâ âboro na wâru. 12 Â ê èpà, âna o dau pimaina too naa na gòropuu. Â géé goo pwiri, na o wâru cè tàpé na o moo ê pimeaari kàra. 13 Êco na wà pwina é cimwü tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udòé wà Pwiduée [ma naa tée ê *wâro dâra gòiri jaaé]. 14 Â o mwa picémara pitiri ê *Picémara Wâdé goro ê Mwaciri [napwéretòotù]. Â rà o tèreê êdiri pâ Ba naa gòropuu. Â géé na càùru pwiri, â o jèè pwâadàra gòropuu.»

O maina pai maagé kà tèpa âboro

15 «Guwà o pâ nau còo ê capwi† na é tèepaa me —muru na jè miiri, ma jè pwùkùru goo—na ia é inapàparié béaa wà péroféta Daniéla. Â ée mwa tâa na Wâra pwapwicîri kà Pwiduée.»

(Â wà pwina é pûra ni, âna wâdé na é tâmogòori bwàti ê pwini!) 16 «Â, na pàara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gòro ê pâ jaa, wà tàpé na rà tâa *Judée! 17 Â wà pwina é nao gòroigé jii wâ‡, âna é cibwaa tò còwâ, nau mudàra cè jè muru, wâna ê wâ kêe. 18 Â wà pwina é tâa na ê na aupwanapô, âna é cibwaa wâjué còwâ naa jaaé, ma é popa cè ârabwée kêe. 19 Au, wârico! Ba, na é pâ tòotù bèepwiri, âna

24:11 Mataio 24.5,24; 1 Ioane 4.1 **24:13** Mataio 10.22 **24:14** Mataio 28.19 **24:15** Daniel 9.27, 11.31, 12.11 † **24:15** Capwi—Destructeur, désolation, mort. Ê pwina tubaèpà târa diri kaa é muru. **24:17** Luka 17.31 ‡ **24:17** Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ, ba pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. Â rà mu nao wê.

o po dau pwaée kâra pa ilâri na rà nyarana, ma pa ilâri mwara na rà pa-di ê èpo kâra.

²⁰ «Guwà pwapwicîri tà Pwiduée pâ, na ê pai uru kâwâ, âna câcaa tèepaa na pàara na èpà napô, ma na *tòotù pwicîri§. ²¹ Ba, na pàara bèepwiri, âna rà o dau maagé côo wà tèpa âboro. Ba bwaa nye ticè cè pwi jè âboro, cèna é jèe maagé côo wàrapwiri—tapoo gée na autapoo goo ê gòropuu, tiagoro nabà. Â o jèe nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa wàrapwiri còwâ cè pai maagé kèe.

²² «Wiàna câe caa niimiri wà Pwiduée pâ é nama piboo é jéuru tòotù-bà, â pwiri o nye ticè cè pwi jè âboro cèna é upa wâro kèe! Êco na é nye niimiri na é nama piboo, wàrapwiri goo wà tàpé na é jèe pitòrigarirà.»

Tèpa ‘mesia’ na rà tèpa pwâ

²³ «Wiàna é ina tàwâ cè pwi jè âboro pâ: “Guwâ côo! É wâni wà pwi Mesia!” é géepà: “É wâna é ére bèepwiri!” â guwâ cibwaa cèikí naa goo.

²⁴ Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa ‘mesia’ ma tèpa ‘péroféta’ na rà tèpa pwâ. Â rà o pwa é pâ wakè goro pàtamarà na rà o pò goo wà tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwürurà. Â rà ipwadàrapwa mwara ma rà ipa-imwüru tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée.

²⁵ Â êkaa, na go jèe tàmara ina tàwâ é pâ muru, na o mwa tèepaa!

§ **24:20** Na tòotù pwicîri—Naa jaa tèpa Juif, âna pwicîri na rà po pâra na tòotù pwicîri. **24:21** Daniel 12.1 **24:23** Mataio 24.5 **24:24** Deutéronome 13.2–4; 2 Tésalonika 2.8–9; Auinapàpari 13.13–14

26 «Â wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà côo, wà pwi Mesia, âna é wâ namaré!” â guwà cibwaa pâra. Â wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà côo, é tà cârû ni!” â guwà cibwaa cèikî naa goo. 27 Ba wiàna go tèepaa boome côwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, â [êdiri pâ âboro, âna rà o côoô! Ba] o pwacèwii é âra, na ée pwéelaa, na jè o côo pitiri gòropuu. 28 Ba [pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tâ tabéaa wê bwaooré, âna é wêe é macii bà.”»

Pai wâjué me côwâ kà Iésu

29 «Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé côo é pâ âboro. Â géee na càuru pwiri, â o tèepaa i pwi ia é ina wà péroféta Isaia. Ba é tàmara ina pâ:

*O câé té i tòotù.
O bàutê i parui.
Rà tûu pâ ïricò.
Gùmagù pâ pàaé*.*

Ésaïe 13.10; 34.4

30 «Â géewê, â tèepaa naanidò *napwéretòotù, é câmu kêra pai tèepaa kôo, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o kêa goro pai wâgotàra diri é Ba gòropuu. Ba rà o côoô, na go tèepaa boome gòro nee, naa na é pàtàmoò, ma é pai maina ma muugère kôo. 31 Ûna é

24:26 Luka 17.23–24 **24:27** Mataio 24.37–39 **24:28** Job 39.30; Luka 17.37 **24:29** Ésaïe 13.10, 34.4; Ézékiel 32.7; Joël 2.10, 3.4; 2 Péturu 3.10; Auinapàpari 6.12–13 * **24:29** Gùmagù pâ pàaé—Pai ina wèe pâ, o piaraégò pâ ïricò; é, o gùmagù pâ mwaciri ma tèpa ukai kàra; é, o gùmagù tèpa duée. **24:30** Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Auinapàpari 1.7 **24:31** 1 Korénito 15.52; 1 Tésalonika 4.16

upi i tutu na maina wà pwi jè *angela, â go o mwa panuâ me tèpa angela kôo, ba na rà panaimari tàpé na go jèe pitòrigarirà pitiri ê gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

³² «Wâdé na guwà picòo bwàti, ê câmu kâra ê *iri wâi. Ba, na é tapoo ti, â guwà tâmogòori pâ, ée jèe tèepaa me ê pàara na ucuu i napô.

³³ «Wàrapwiri na guwà côo pâ, gére tèepaa diri pâ câmu na go gére ina, â guwà o tâmogòori pâ, o jèe pacoo diri†. ³⁴ Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye côo pwiri, béaari ê pai o bà kâra. ³⁵ Ba o tiâu ê napwéretòotù ma ê gòropuu; â napwa ê popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcî!

³⁶ «Ba nye ticè pwi âboro, cèna tâmogòori cè tòotù ma cè ineretòotù, cèna o tèepaa ê pâ muru bèepwiri. Ba câbà caa tâmogòori mwara wâgo Pwina naî Pwiduee, ma wà tèpa angela kêe. Â nye wàco Caa, na é tâmogòori.

³⁷⁻³⁹ «Â rà o pò goro pai wâjué côwâ kôo, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwütùru gòropuu, na pàara kà Noa. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari ê pa èpo kâra. Â ticè cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wànga kêe wà Noa. Â é nye tèepaa me

† **24:33** O jèe pacoo diri—Pwiri pai wâjué côwâ kà Iésu, é, pwiri pai tédidiri ê ville Jérusaléma, na pwa na naja 70. (Còo Maréko 13.29.)

24:34 Mataio 16.28 **24:35** Mataio 5.18 **24:36** Apostolo 1.7; 1 Tésalonika 5.1–2 **24:37-39** Genèse 6.5–8; Hébéru 11.7 **24:37-39** Genèse 7.21–23

kaa i jawé, â cau poparà diri [wàco Noa ma ê tâa kêe].

«Â go ina tàwà pâ: O nye ipaiwà mwara, ma é pai tèepaa me còwâ kôo. ⁴⁰ Ba, na pwi tòotù-bà, âna o wà tupédu âboro, cèna ru wakè na aupwanapô. Âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi. ⁴¹ Â o du ârailu ilàri cèna ru tòbiti blé, âna o popa tô jèpwi, â é tà tâa tô jèpwi. ⁴² Guwà tà tàcî, ba o câguwà caa tâmogòori cè pàara, cèna ée tèepaa me còwâ wâna, wà Pwi Ukai kàwà! ⁴³ Guwà tâmogòori cai é pwini: Wà pwi apooro pwârawâ, âna câé caa tâmogòori cè ineretootù na ée mwa tò naa na wâ kêe, wà pwi a mura, na é me naa ne. Ba wiàna é tâmogòori, â pwiri é pacooé. ⁴⁴ Wàé kaa pwiri na go ina tàwà pâ: Guwà tà tàcî. Ba go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo Pwina naîri âboro. Êco na o câguwà caa tâmogòori cè pàara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitêre dâra

⁴⁵ «Wàilàapà cè pwi ênawéna pwi a pitêre dâra ma pitòimiriê? Wàéni: I pwi ia é ina tée wà pwi ukai kêe pâ: “Go panuâ tâgà é wakè bèeni: Gà pa-ija pàra tèpa ênawéna, naa na pàara na o pâri.”

⁴⁶ «Â o dau wâdé ba kà pwi ênawéna bèepwiri wiàna é tèepaa me wà pwi ukai, âna é nye tàgére wakè bwàti! ⁴⁷ Guwà còo, wà pwi ukai, âna ée naa tée é pitùâ naa goo é pâ wâdé kêe. ⁴⁸ Êco na, wiàna wà pwi ênawéna, âna é pwi âboro èpà, â é piniimiri pâ, ‘O câé caa nama tèepaa me wà wà pwi ukai.’ ⁴⁹ Â é tapoo èi tèpa bée goro wakè. Â é dau ija ma

24:42 Mataio 25.13 **24:43** Luka 12.39–40; Auinapàpari 16.15

24:47 Mataio 25.21,23

wâdo ma tèpa ipwirié. ⁵⁰ Â, na jè tòotù na câé caa tapacîê, â é nye wâjué me cowa kaa wà pwi ukai. ⁵¹ Â ée mwa naa ê wârimuru na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pàra tèpa ênawéna, na càra caa *tàrù. Â rà o i ma tòngüru poropwârà [gée goro pai maagé kàra].»

25

Ucina goo pa 10 èpo ilàri

¹⁻² [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Ê *Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«Rà mwa tâa 10 èpo ilàri. Â 5 gée goorà, âna rà tèi bwàti, â 5 gée goorà, âna rà tàpo imwüru. [Â mwa cau todàra diri naa na jè piéa.] Â rà mwa popa ê wâra ânye kàra, ba na rà tapacî pwi a piéa. [Ba ée mwa tèepaa me naa bàrane*.] ³⁻⁴ Wà i pa èpo na ia rà tèi bwàti âna rà me pa i wâra ânye kàra, bau é bwà kàra jawé. Â wà i pa èpo na ia rà tàpo imwüru, âna rà popa i wâra ânye kàra, êco na ticè jawé târa. ⁵ Â jèe bàrane, â rà cau tèepaa me, naa na pwârawâ kà i tô a piéa, ba na rà tapacîri pwi a piéa. Êco na câé caa tèepaa me wài, â rà cau puu diri. [Rà puu, rà puu, rà puu...]

⁶ «Â nabwé, â po nabibiu kàra ne, â rà nye tère kaa ê pwâra uu, ma pwâratùra, na ina pâ: “Pa èpo! Wàéni i pwi a piéa! Guwà còobé ma jè pâra caraé!”

25:1-2 Luka 12.35; Auinapàpari 19.7 * **25:1-2** Naa jaa tèpa Juif biu, âna é tèepaa me na ne wà pwi apiéa, ba na é cia me tô wâdèe ma wà diri tèpa âboro na todàra, naa jaa pwi caa kêe, ba na ru piéa wê. Â rà cau popa pâ wâra ânye tèpa todàra.

7 «Â rà tàcî wài i pa èpo, â rà pwabwàti i ânye kàra.
 8 Â wà i pa èpo na ia rà tàpo imwüru âna rà ina tà pa béerà pâ: “Au, jèe ticè jawé târa ânye kâbà! Guwà naa cè jawé, géé goro dàra jawé kàwà.”

9 «Â rà tòpi tàra pâ: “Bwa! Pa èpo, jèe càcaa pâri. Guwà itàa wài naa na pwi pwârawâ bèepwiri géé, ma guwà ilari cè jawé.”

10 «Êco na, na pâara na rà tàgéere pâra na, â é tèepaa me i pwi a piéa. Â rà cau pâra diri tèpa âboro ma wà pwi a piéa, naa na wâra piéa. Â wà i pa èpo ilàri na rà tèi bwàti, âna rà pâra wiâê. Â nabwé, â é târi i goropwârawâ.

11 «Napwa naa goo pa èpo na rà tàpo imwüru, âna rà ipwâ. Â rà mwa itàa me. Â rà [cùu i goropwârawâ, ma] ina pâ: “Pwi ukai, tàpiri i goropwârawâ!”

12 «Êco na é tòpi tàra i pwi a piéa pâ: “Guwà pâra, ba câgo caa tâmogòoriwâ.”»

13 [Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «Guwà tà tàcî, ba câguwà caa tâmogòori cè tòotù, ma cè ineretòotù, na go o mwa tèepaa me còwâ. Nabwé.»

Ucina goo tèpa âracié ênawéna

Luka 19.11–27

14 [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Ê pai pwa goo é Mwaciri napwéretòotù, âna o pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â mwa nümee na é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â é mwa todà tèpa ênawéna

kêe. Â é mwa panuâ tàrà ê tàrù, naa goro diri ê pâ neemuruê.

¹⁵ «Â é jèpa naa tàrà jèpa mwani kêe, ba na rà wakèri, wiâra pai tâmogòrirà kêe. Â é naa tà pwi jèpwi 5 miliô mwani mii†, â wà pwi jèpwi ârailu miliô, â wà pwi béâracié, caapwi miliô. Â nabwé, â é pâra jirà. ¹⁶ Â wà i pwi ia tòpi 5 miliô, âna é nye wakèri kaa i pwi ia naa tée, â é pâmari 5 miliô mwani bèrèè. ¹⁷ Â wà i pwi ia naa tée ârailu miliô, âna é ipwacèwii mwara, â é pâmari mwara ârailu miliô bèrèè. ¹⁸ Â napwa naa goo i pwi ia naa tée caapwi miliô, âna é nye tà pwàniri, â câé caa pawakèri. Â é câjipi naa napuu i mwani na ia naa tée.»

Wâdé ba gà pwi a wakè bwàti!

¹⁹ «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Jèè gòiri pai pâra kà i pwi apooro i mwani. Â nabwé, â é pâ nau wâjué me còwâ naa pwârawâ kêe. Â é todà tèpa ênawéna kêe, ma tawèerirà goro i jèpa mwani, na ia é jèpa pâdi tàrà.

²⁰ «Â é tòpi tée i pwi jè ênawéna pâ: “Pwi ukai, wàéni i 5 miliô mwani na ia gà naa tôo. Â wàéni 5 miliô mwani ârawakè‡ kôo bèrèè.”

²¹ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dâra naa na

25:15 Roma 12.6 † **25:15** 5 miliô mwani mii...2 miliô...1 miliô—Grec: 5 talents, 2 talents, 1 talent. Caapwi *talent*, âna pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na 20 naja. ‡ **25:20** Ârawakè (é, êre wakè)—Profit, résultat de son travail. **25:21** Mataio 24.45–47; Luka 16.10

nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgà cè muru cèna maina. Â gà tème ma ju pi-ija, ma ipwàdéé naima.”

²² «Â é me wà i pwi béârailu kà tèpa ênawéna, â é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Pwi ukai, wàèni i ârailu miliô mwani na ia gà naa tôo. Â wàèni ârailu miliô mwani na go naa dème.”

²³ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dâra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgà cè muru cèna maina. Â gà tème ma ju pi-ija, ma ipwàdéé naima.”

Gà pwi ênawéna na èpà!

²⁴ «Â é me wà pwi béâracié, [â wâgotêe] â é ina tée pâ: “Au, pwi ukai, go nye tâmogòori pâ, gà pwi a putàmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti. Ba gà pwi a piûnyari ê ârawakè na câgà caa câmi, â gà panaimari ê pwina câgà caa wakèri. ²⁵ Â wâgotôo, ba go péa tubatiàu i mwani'gà. Â go nye tà naapwàniri. Â wàèni, â gà nye popa còwâ.”

²⁶ «Â é tòpi tée wà i pwi ukai kêe pâ: “Gà pwi ênawéna na èpà, â gà pwi a pwa ciritàu! Wànau? Gà nye tâmogòori pâ, go piûnyari ê pwina câgo caa câmi, â go panaimari ê pwina câgo caa wakèri. ²⁷ Ûu kaa, â pwiri gà gére tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kôo. Ba wiàna gà gére wàrapwiri, â pwiri go o mwa gére pa, bau cè naîê, géé na wâra mwani!”

²⁸ «Â é ina tà tèpa pwàliici kêe pâ: “Popa jiié caapwi miliô mwani bèepwiri, â guwà naa tà pwina wâru mwani kêe! ²⁹ Ba wà pwina jèe pwa

têe, âna o jèu âjagò têe còwâ. Â o tà têe muru na piêdò ma piwéna[§]. Â wà pwina kîri ê pwina tà têe, âna o nye dàgòtù jiié còwâ ê ji dàramuru na tà têe.
³⁰ Â wà pwi ênawéna bèeni [na cáe caa wakè] âna piticèmururu naa gooé. Â wâdé na tüê naa na bàutê! Â ée mwa i ma é tòngüru poropwêe [gée goro pai maagé còo kêe].” [Nabwé naawê!]

O naaitiri mutô ma nani

³¹ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, wâna pàtâmoo ma pai maina ma muugère kôo, ma wà diri tèpa *angela kôo. Â go o mwa tâa gòro autâa kôo [ba na go pitûâ].

³² «Â o panaimari na arao diri ê pâ Ba. Â go o mwa naaitiri ê pâ âboro, pwacèwii pwi a wéaari macii na é naaitiri mutô ma nani*. ³³ Â go o mwa tòpò tàpé na rà pwa ê câbawâdé kà Pwiduée naa gòro îô étò. Â wà pàra tàpé na càra caa pwa ê câbawâdé kêe, âna go o mwa tòpòrà naa gòro aèmwü kôo.

Cidòri nyuâawà ba guwà tòpio!

³⁴ «Â wâgo pwi ukai, âna go o mwa ina tà tàpé na rà tâa gòro îô étò pâ: “Cidòri nyuâawà, ba é *pwényunyuâariwà wà Pwiduée Caa! Tòme, naa na Mwachiri kà Caa. Â guwà tòpi [êdiri pâ

§ **25:29** Piêdò ma piwéna—En abundance. **25:30** Mataio 8.12; Luka 13.28 **25:31** Mataio 16.27, 19.28 **25:32** Ézékiel 34.17; Auinapàpari 20.11–13 * **25:32** Mutô ma nani—Na pwaa, âna rà tâa naima pâ mutô ma nani. Â, na bàrane, âna naaitirirà, ba pâ nani, âna càra caa pidàpwicâarirà naa goro é moo.

aupwényunyuaari kêe, wâna] ê Mwaciri, na é jèe pwabwàti ba kàwà, gée na autapoo wàra ê gòropuu.
³⁵ Géee goo na, na ia go copwa, â guwà naa uti kôo. Â na ia nümoo dâra wâdo, â guwà naa wâdoò. Â na ia go pwi pârame, â guwà tòpio. ³⁶ Â na ia piticè ârabwée kôo, â guwà naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â guwà meario. Â na ia go tâa na karapuu, â guwà me nau caio.”

³⁷ «Â rà o mwa tà tòpi tóo, wà tàpé na rà *târù pâ: “Pwi Ukai, wiidà na bà cògà na gà copwa, â bà naa uti'gà? Ma wiidà na nümagà dâra wâdo, â bà naa wâdoogà? ³⁸ Â wiidà na gà pwi pârame, â bà tòpigà? Â wiidà na ticè ârabwée'gà, â bà naa ârabwée'gà? ³⁹ Â wiidà na gà maagé, â bà mearigà? Â na gà tâa na karapuu, â bà caigà? [Wiidà na bà pwa tâgà diri pâ pwiibà?]”

⁴⁰ «Â go o mwa tòpi tàra pâ: “Guwà tère bwàti, ba go ina tâwà é âjupâra pâ: Na diri pâ pàara na guwà pwa é pâ pwiibà tà tèpa aéjii kôo na rà kîri, âna wâgo na guwà pwa tóo.”

Pâra jiio ba câguwà caa tòpio!

⁴¹ «Â napwa naa goo tàpé na rà o tâa gòro aèmwü kôo, âna go o mwa ina tàra pâ: “Guwà pâra jiio, ba é tojiiwà wà Pwiduee! Guwà pâra naa na ânye na é nye tà tóo awé, na é jèe ipwabwàti wà Pwiduee, ba kà *Caatana, wà pwi a cicarajè, ma wà tèpa duée kêe. ⁴² Géee goo na, na ia go copwa, â câguwà caa naa cè uti kôo. Â na ia nümoo dâra wâdo, â câguwà caa

naa cè wâdoòè. ⁴³ Â na ia go pwi pârame, â câguwà caa tòpio. Â na ia ticè ârabwée kôo, â câguwà caa naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â câguwà caa meaario. Â na ia go tâa na karapuu, â câguwà caa caio.”

⁴⁴ «Â rà o tòpi tôo pâ: “Pwi Ukai, wiidà na câbà caa pitu tâgà? Wiidà na gà copwa ma nûmagà dâra wâdo, ma gà pwi pârame, ma na ticè ârabwée'gà? Â wiidà na gà maagé, ma gà tâa na karapuu?”

⁴⁵ «Â go o mwa ina târa pâ: “Go ina tâwà è âjupâra pâ: Na diri è pâ pâara na tàutàwà na guwà pitu tà tèpa aéjii kôo na rà dau kîri, âna tàutàwà na guwà pitu tôo.”

⁴⁶ «Â wà tàpéebà, âna rà mwa bàra pâra jiio, nau pwa wârimuru dâra gòiri. Â wà tèpa âboro na rà tàrù, âna rà mwa bàra wârori è *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.»

26

*Rà mudàra ba na rà tètàmwereê
Maréko 14.1–2; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53*

¹ Ûna é ina diri è pâ pwiibà wà Iésu, â é ina tà tèpa *câmu kêe pâ: ² «Tâpéebà, guwà tâmogòori pâ, naa na ârailu tòotù, na o pwa tòotù *Paséka. Â go ina tâwà pâ: O icurio ma tanamiriô naa goro kurucé, wâgo *Pwina naîri âboro.»

³ Na pwi pâara na é ina pwiri wà Iésu, â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma wà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif, âna rà gére pitapitirirà naa jaa wà Caïphe, pwi ukai kâra. ⁴ Ba nûmarà na rà pòtâmwara

Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà pwa tûâ têe, ma tâjùrué pwàniri. ⁵ Ba rà pi-ina tàra pâ: «O po càcaa wâdé na jè tâjùrué na ara pâ âboro, na pàara na pwa i pi-ija maina na. Ba péa rà tà putàmu naa gooje.»

*Tô jè ilàri na é wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu
Maréko 14.3–9; Ioane 12.1–8*

⁶ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwârawâ kà Simona, pwi a pwa maga. ⁷ Â, na rà gére ija, â é tèepaa me wà tô jè ilàri, bau é wâra jawé atü, na wâbé goro é jawé ûrea—pwi jawé na dau maina é wâri wèe. Â é wicèpwiri* naa gòro pûru Iésu.

⁸ Ûna rà côoê wà tèpa câmu kêe, â po dau càcaa wâdé tàra. Â rà pi-ina tàra pâ: «Cina é po dau pwatari i jawé ûrea? ⁹ Po dau maina é wâri wèe! Gorodà na câe caa icuri, ma é naa é wâri wèe tà tàpé na ticè kàra?»

¹⁰ Â é tâmogòori é auniimiri kàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Cina guwà nama é tòina tô ilàri bèeni? Ê pwina é pwa tôo, âna po dau wâdé. ¹¹ Ba rà o nye tà ciburà wâjaawà wà tàpé na ticè kàra. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà. ¹² Â wà tîoni, âna é wicèpwiri naa gò-o i jawé. Â wiàna wàrapwiri, â târa ma pwabwàti cawi é pai o boo kôo naa napwêe. ¹³ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapàpari é *Picémara Wâdé naawê—naa na gòropuu diri—â o piwiâ mwara é

26:7 Luka 7.37–38 * **26:7** Wicèpwiri (é, pwicèpwiri)—Verser.
26:11 Deutéronome 15.11

jèkutâ goo ê pwina é pwa wà tô ilàri bèeni. Â o nye tà ciburà niimiriê.»

É icuri Iésu wà Judas

Maréko 14.10–11; Luka 22.3–6

¹⁴ Wà pwi jè ârapàara tèpa 12 *apostolo na nee Judas Iscariote, âna é pâ nau côo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò. ¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Dà cèna guwà o naa tóo, wiàna go naa tàwà Iésu?»

Â rà naa tée 30 mwani pwaa†. ¹⁶ Â tapoo na pàara bèepwiri, â é tapoo imudàra cè ji pàara cèna é icuri wà Iésu tàra na.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Maréko 14.12–42; Luka 22.7–46; Ioane 13.21–38; 1 Korénito 11.23–25

¹⁷ É jèe tèepaa ê bétapoo tòotù, kàra ‘pi-ija poloa na ticè nyaa kêe’. Â rà medari Iésu wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Bà o pâ nau pwabwàti ê utimuru târa Paséka. Â wâpà na nümagà na jè pi-ija wê?»

¹⁸ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà pâra naa na ville, wâjaa pwi âboro bèeni, â guwà ina tée pâ: “É ina wà pwi a pwa pupûra kâbà pâ, o jèe tèepaa ê pàara kêe. Â bà mwa ija ê utimuru târa Paséka ma wàé, naa jaagà.”»

¹⁹ Â rà pâra, â rà pwabwàti i utimuru târa Paséka.

O ipwa tûu tóo

26:15 Zakarie 11.12; Ioane 11.57 † **26:15** 30 mwani pwaa—Wiàra é naèà kà tèpa Juif, âna wàépwiri mwani na naa tà pwi jè âboro, wiàna pwi ênawéna kîri (esclave) kêe, âna tòtàmwereê paaci. (Còo Exode 21.32.) Pai ina wèe pâ, càra caa nama pwamuru naa goo é wàro kà Iésu. **26:17** Exode 12.14–20

20 Jèe bàrane, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma wà tèpa 12 apostolo kêe. 21 Â é ina tàra pâ: «Go ina tàwà è âjupâra pâ: Pwa pwi jè ârapàarawà na ée mwa ipwa tûâ tûo.»

22 Â rà pikîri tèpa câmu kêe, â rà jèpa pitawèerié jècaa pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo, co Pwi Ukai?»

23 Â é tòpi tàra pâ: «Akaé, wà pwi jè ârapàarawà, âna wàé kaa na ée mwa pwa tûâ tûo—wà pwina bu capai tuboo, naa na i na ngapò ma wàé†.»

24 «Wâgo Pwina naîri âboro, âna go o pâ nau bà, wàra na é jèe inapàpari ê *Tii Pwicîri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Au, wârîco! Ba wà pwiibà, âna pwiri nye gére wâdé ba kêe, wiàna càcaa gére pitèpaé!»

25 Wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é tawèerié pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo, co pwi a pwa pupûra?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

I poloa ma dipâa

26 Ûna rà pi-ija naima, â é popa ê poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kêe, â é ina tàra pâ: «Guwà popa, â guwà ija, ba êni naiio.»

27 Â gée na càùé, â é popa i wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é naa tàra. Â é ina pâ: «Guwà cau wâdo. 28 Ba domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro, bépwanauri ê pâ èpà kàra; domii na é pacoo

26:23 Psaume 41.10 † 26:23 Wiàra ê pai pwa kà tèpa Juif, na rà ija naima, â wà tèpa âji bée, âna rà nye po tuboo goro îrà naa na i na ngapò na caapwi. 26:26 1 Korénito 11.23–25 26:28 Exode 24.8; Jérémie 31.31–34; Zakarie 9.11; 1 Korénito 10.16

ê *auipwataâboro na é pwa wà Pwидуée [na é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàè].

²⁹ «Â go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Jè o mwa wâdo naima cè dipâa cèna bwaa âmuê, naa na Mwachiri kà Caa kôo.»

Gà mwa pitütôowâriô, co Pétéru

³⁰ Â rà nyabiri ê pâ *salamo târa ê pwi *tòotù maina-bà, â géewê, â rà too naa gòrojaa Élaio.

³¹ Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Naa na ne nabà, âna guwà o mwa po capai panuâô diri, [gée goo é pwina o mwa tèepaa medario]. Ba jèè wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*O mwa pôtâmwarã
pwi a wéaari mutô.
O tadidiri pâ mutô.*

Zakarie 13.7

³² «Êco na, wiàna go mwa wâro còwâ géé na aubà, â guwà o mwa pâmariô naa Galilée.»

³³ Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Wà tàpéeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!» ³⁴ Â é tòpi tée wà Iésu, pâ: «Go ina tâgà ê âjupâra pâ: Naa na ne nabà, béaari ê pai wailu to kêra ê ja, â wâgà, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.» ³⁵ Â é ina wà Pétéru pâ: «Bwa! Wiàna ina pâ, o tètâmwaraju, â câgo caa pitütôowârigà!»

Â wailà diri, âna nye caapwi ê pwina rà ina tée.

26:30 Luka 22.39; Ioane 18.1 **26:31** Zakarie 13.7; Ioane 16.32

26:32 Mataio 28.7,16 **26:34** Mataio 26.69–75

É po dau tòina Iésu

³⁶ Géewê, â rà pâra naa na jè ére [na câmi goro upwâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâ nau pwapwicîri wâgéebà.»

³⁷ Â é popa wiâê wà Pétéru ma wà tupédu naî Zébédée. Â é tapoo pikîri ma pidumapiê wà Iésu.

³⁸ Â é ina tàra pâ: «Po dau tòina ma pikîri ê pwâranümo. Â guwà tàpo tâa ni, â jè cau tà tàcî naima. Guwà cibwaa puu!»

³⁹ Â é tàpo paé jiirâ, â é tùu jùrué ma cigòboo. Â é pwapwicîri tà Pwiduée, ma ina pâ: «Caa, wiàna pâri, â gà patâjii jiio ê pâ aré ma tòina bèeni! Êco na gà cibwaa pwa é pwina nümo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

⁴⁰ Â é wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â é còo pâ rà tà puu. Â é ina tà Pétéru pâ: «Gona càcaa pâri ma guwà tàpo tàcî naima ma wâgo, wâna ji caapwi ineretòotù?

⁴¹ «Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà. Ba nümwà na guwà pwa na wâdé, êco na ticè nii kàwà.»

⁴² É jèu pâra còwâ wà Iésu jiirâ, â é jèu pwapwicîri ma ina pâ: «Caa wée, wiàna càcaa pâri ma o popa jiio ê aré ma tòina bèeni, â go ilari jiigà pâ, gà pitu tôo, ma go pitêre dâra câbawâdé'gà.»

⁴³ Ūna é wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â é pâmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau oratâra, â rà nye tà puucinga.

44 Â é jèu pâra cowa jirà, â é jèu pwapwicîri, â é ina cowa ê pwina é jèe ina.

45 Ûna é wajué me cowa darirà, â é pâmarirà cowa na rà tàgére puu. Â é ina tàra pâ: «Wà nau? Guwà bwaa nye gére nao ma puu mwara? Wâdé ba kàwà! Êco na wâgo, Pwina naîri âboro, âna o jèe panuô ni tà tèpa pwa na èpà. [Ba rà tàgére mee ni, ba na rà tâjùruo.]⁴⁶ Guwà cimadò! Ma jè pâra! Ba wà pwina é ipa popai goodò, âna jèe tà wàépwiri!»

Rà tâjùru Iésu

Maréko 14.43–50; Luka 22.47–53; Ioane 18.3–12

47 Ûna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâé pâ âboro na wâru, na rà pa é pâ tauwa ma gò upwâra. Ba rà panuâra me wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa pitûa kâra ê Ba kà tèpa Juif.

48 Â wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é jèe inapàpari tàra ê câmu na ée mwa pwa tée: «Wà pwi âboro na go bwénüuê, âna nye wàé kaa. Â guwà tâjùrué.»

49 Â rà tèepaa me, â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é ina tée pâ: «Bwàcu'gà co pwi a pwa pupûra!» Â é bwénüuê.

50 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Îgà, gà pwa ê wakè'gà.»

Â rà nye pò ma tâjùru kaa wà Iésu wà tèpa âboro.
51 Êco na wà pwi jè a câmu na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù ê tauwa kêe, â é nye tüboo kaa naa gòro pûru

pwi âboro kîri kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. [Êco na] é tépàgà co é jè doronyürué.

⁵² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tùu boo còwâ i tàuwa'gà naa na é wêe! Ba wà tàpé na rà paa goro tàuwa, âna rà o nye bà goro tàuwa.

⁵³ «Guwà tère, wiàna nümoo, â go todà caa kôo, ba na é panuâ me tîo, jè wâra coda goro tèpa *angela ma rà pwamuruô, na rà dau wâru awé! ⁵⁴ Êco na, wiàna wàrapwiri, â o càcaa pâri ma coo i pwi ia jèe wii naa na Tii Pwicîri. Bwa. Wâdé na wâra, ba na o nye pacoo i Tii Pwicîri.»

⁵⁵ Â é ina tà tàpé na rà tâjùrué, pâ: «Wànau, guwà me nau popao, goro é pâ tàuwa, ma é gò upwâra, pwacèwii na go pwi a pôtàmwara âboro! Êdiri na pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà. Â go pacâmuri tèpa âboro, naa na *Wâra pwapwicîri. Êco na câguwà caa tâjùruo!

⁵⁶ «Êco na, diri é pwi bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo é popai kà tèpa *péroféta wâna Tii Pwicîri.»

Â napwa naa goo diri tèpa câmu kêe, âna rà cau panuâe, â rà uru.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

Maréko 14.53–65; Luka 22.54–71; Ioane 18.13–24

⁵⁷ Wà tàpé na rà tâjùru Iésu, âna rà popaé pàdari Caïphe, wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa *dotée goro é Naèa, ma wà tèpa pitûa kà tèpa Juif. ⁵⁸ Â napwa wà Pétéru, âna é picâwiâe géé iti. Â é tèepaa pâ naa jaa pwi ukai kà

tèpa pwa ârapwaaailò. Â é tâaboo naa na pé gòroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa. Ba nümee na é côo cè pwina o tèepaa tà Iésu.

⁵⁹ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma diri ê pé wâra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè tèpa âboro, na rà tèpa pwâ, ma rà pitòti wà Iésu. Ba nùmarà na rà pwa wârimuru tée ma é bà. ⁶⁰ Â wâru tèpa pwâ, na rà me nau pitòti Iésu, êco na càra caa pâmari ê âji majoroé ma rà pòtàmwereê.

Â pâ nau pwâadàra pitèimuru kàra, â ru tèepaa me tupédu ârailu âboro. ⁶¹ Â ru ina pâ: «Ê ji pwi âboro bèepwiri, âna é pi-ina kée pâ, ée mwa tédidiri ê Wâra pwapwicîri kà Pwiduée, â ée mwa pacima côwâ naa na âracié tòotù.»

⁶² Â é nye cimadò kaa i pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona tice bétòpigà? Càngà caa tère ê pwina rà gére pitòtigà goo?» ⁶³ Êco na câe caa tòpi wà Iésu. Â é nye tawèerié côwâ i pwi ukai, pâ: «Naa goro nee Pwiduée na é wâro, â go ilagà pâ gà tòpi. Gona nye wâgà kaa pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée?»

⁶⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina. Â go ina tàwà pâ: Tapoo nabàni, âna guwà mwa côo wà Pwina naîri âboro, na é tâa gòro étò kà Pwiduée na dau pwa pàtamee, [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. Â guwà mwa côoê, wiàna é me naa gòro é pâ nee, géé napwéretòtù.»

Wâdé na é bà!

⁶⁵ [Â po dau dàpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa

26:61 Ioane 2.19–21 **26:63** Ésaïe 53.7; Mataio 27.12 **26:64** Psaume 110.1; Daniel 7.13; Mataio 24.30 **26:65** Mataio 9.3; Ioane 10.33

ârapwaailò, â é nye dau putàmu kaa.] Â é nye tidàpa kaa ê ârabwée kêe, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «É tura ba èpà naa goo Pwiduee [ba é nama ipaiwàilu ma wàé!] Jèe pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é nye pitòtié còwâ!] Ba guwà jèe tère ê pwina é ina. ⁶⁶ Â dà cèna guwà niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wâdé na é bà.»

⁶⁷ Â rà èduri ê naporomee, â rà tòbitié goro îrà. Â wà pàra tàpé, âna rà tamagérié, ⁶⁸ â rà ina tée pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadàra cai, co pwi dòro ‘Mesia’, [wiàna gà pwi péroféta na gà tâmogòori diri]!»

É pitütôowâri Iésu wà Pétéru

Maréko 14.66–72; Luka 22.56–62; Ioane 18.16–27

⁶⁹ Napwa wà Pétéru, âna é nye tà tâaboo gòroigé. Â é medarié tô jè ênawéna, â é ina tée pâ: «Ée, wâgà kaa, âna gà pwi bée Iésu, géé Galilée!»

⁷⁰ Â é tòpi tée na ara diri tèpa âboro, ma ina pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòori ê pwina gà ina!»

⁷¹ Â é nye pâra dàra kaa ê goropwârawâ na aucòobé. Â é côôê tô jè ilàri awakè wê, â é ina tà tèpa tàgére tâa wê, pâ: «Wà pwini, âna pwi bée wà Iésu géé Nazareth!»

⁷² Â é ina mwara wà Pétéru pâ: «Bwa! Go ipwataâboro ba câgo caa tâmogòorié!»

⁷³ Géé na càùé, â wà tèpa tâa wê, âna rà medari wà Pétéru, â rà ina tée pâ: «Akaé! Gà pwi jè a câmu kêe! Ba bà tère naa na wéégere pwâratùrà'gà.»

⁷⁴ Â é nye pigòo kaa wà Pétéru ma ina pâ: «Guwà têre! Câgo caa tâmogòori wà pwiibà. Wâdé na é pwa wârimuru tôo wà Pwiduée, wiàna go pwâ! Guwà còo, go *ipwataâboro tàwà pâ: Câgo caa tâmogòori wà pwiibà!»

Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é nye to kaa i ja. ⁷⁵ Â é mwa niimiri i pwi ia é ina têe wà Iésu pâ: «Béaari é pai to kâra i ja, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

Â é còobé naa gòroigé wà Pétéru, â é dau i pi-jinünü.

27

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Maréko 15.1; Luka 22.66–71

¹ Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma wà tèpa pitûâ kâra é Ba kà tèpa *Juif. Â rà pitêrerà goro é pai o pòtâmwara Iésu. ² Â rà pwa ma piié, â rà popaé pâdari wà *Pilato, pwi kupénoo kà tèpa Roma.

Pai bà kà Judas

Apostolo 1.18–19

³ Napwa wà Judas, wà i pwi ia icuri wà Iésu, âna é còo pâ rà o jêe pòtâmwereê. Â é mwa tà pinünüma naa goo é pwina é pwa tà Iésu, â é dau pikîri goo. Â é wâjué còwâ naa jaa tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma wà tèpa pitûâ. Â é naa tàra còwâ i 30 mwani atü na ia rà naa têe.

⁴ Â é ina tàra pâ: «Au, go pwa é pwina èpà. Ba go icuri pwi jè âboro na ticé èpà kêe, ma é bà.»

Â rà tòpi têe pâ: «Ticè cèna bà côo naa goo!»

⁵ Â é tüboo i mwani naa na Wâra pwapwicîri. Â é pâ nau pidâpuna.

⁶ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaîlò, âna rà tòri i mwani, â rà ina pâ: «Dà cèna jè pwa goro i mwani bèeni? Jè cibwaa tòpò naa jaa i âraimeai târa Wâra pwapwicîri, ba mwani wâri domii.»

⁷ Â rà pitêrerà pâ, na rà wâri napuu na ina goo pâ ‘Napuu kà pwi a pwa îlò puu’ ba na nacârû ba kà tèpa pârame. ⁸ Êkaa pwiri, wà tèpa âboro, âna rà ina goo ê pwi ére-bà pâ ‘Napuu wâri domii’. Â rà bwaa nye ina pwiri tiagoro ni. ⁹ Diri ê pâ pwiibà, âna tèepaa, ba na pacoo ê pâ ucina na ia é pwa wà *péroféta Iéremia*, naa na pâ auwii kêe. Rà popa i 30 mwani atü. Êkaa jêûê na rà niimiri ê Ba *Isaraéla na rà wâri ba kêe. ¹⁰ Â rà wâri i napuu kà pwi a pwa îlò puu. Ba wàépwiri ê câbawâdé kà Pwi Ukai†.

É pitèi Iésu wà Pilato

Maréko 15.2–20; Luka 23.1–25; Ioane 18.28–19.16

¹¹ Rà popa pâ Iésu na ara Pilato, wà pwi kupénoo kà tèpa *Roma. Â é tawèerié wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà pwi ukai kà tèpa Juif?»

27:5 Mataio 26.14–15; Apostolo 1.18–19 **27:9** Jérémie 32.6–15, 18.2, 19.1; Zakarie 11.12–13 * **27:9** Wà péroféta Iéremia—Ê pâ popai naa na nee tii 9 ma 10, âna me géé goo tii kà du péroféta Iéremia ma Zakaria (côo Zakarie 11.12–13), êco na wà Mataio, âna é ina nee Iéremia, ba wàé pwi péroféta na dau maina nee. † **27:10** 2e phrase—é, Ba wàépwiri ê pwina é jêe nye ina tóo wà Pwi Ukai pâ, na go mwa ina.

Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

¹² Â nabwé, â rà pitòti Iésu wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ kâra ê Ba. Â câé caa tòpirà.

¹³ Â é pwa ma ina têe wà Pilato pâ: «Câgà caa tère diri pâ pwina èpà na rà ina naa googà?»

¹⁴ Êco na câé caa tòpi goo cè jè ji caapwi neeremuru wà Iésu. Â é po dau pò gooé wà i pwi kupénoo.

Nümarà goo Barabbas

¹⁵ Napwa i pwi kupénoo, âna câmaajé têe, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka, na é pacòobé géé na karapuu, cè pwi jè âboro, na nüma ê Ba gooé. ¹⁶ Â, na naja bèepwiri, â pwa pwi jè a pwa karapuu na ina gooé pâ Barabbas†, na rà dau tâmogòorié wà tèpa âboro. ¹⁷ Â wâru tèpa âboro na rà tèepaa me naa jaa Pilato, â é ina tàra pâ: «Gona nümwà na go panuâ còwâ wà pwini Barabbas, é, wà Iésu, na ina gooé pâ ‘pwi *Mesia’, [pwi ukai kàwà]?» ¹⁸ Ba é nye tâmogòori pâ, wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, âna rà panuâ têe wà Iésu, goro pai piboo kâra.

¹⁹ Â nabwé, â é tâa gò i aupitèimuru wà Pilato, ba na é pitèi Iésu. Â, na ji pàara-bà, âna é nye tèepaa me kaa, wà pwi jè âboro, na é pame tà Pilato ê popai kà tô wâdèe. Â é ina pâ: «Èruune, âna go pwa naurune naa goo pwi Iésu bèeni. Â go po dau càcaa wâdé goo.

27:12 Ésaïe 53.7 † **27:16** Barabbas—Pàra Tii Pwiciri naa na grec, âna rà ina pâ: Iésu Barabbas. Naa jaa tèpa Juif, âna Iésu, âna neere tèpa âboro na wâru, pwacèwii Dui, Bwàé naa jaajè nabà. **27:18** Ioane 11.47–48, 12.19

Gà panuê, â gà cibwaa tu naa gooé, ba é pwi âboro pwiçiri!»

²⁰⁻²¹ Â é jèu ina tà tèpa âboro wà i pwi kupénoo pâ: «Go o mwa panuê còwâ tàwà pwi jè a pwa karapuu. Wailàapà géé goo tupéeni na nümawà gooé?»

Â rà tòpi tée pâ: «Barabbas!» Ba rà cètùurà wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò ma wà tèpa pitûâ ba na rà ina pwiri, ba na é bà wà Iésu.

Tanamiriê naa goro kurucé!

²² Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Â dà cèna go o pwa tà Iésu, na ia ina gooé pâ ‘Mesia’?»

Â rà tòpi tée pâ: «Nama tanamiriê naa goro *kurucé!»

²³ Â é jèu tawèerirà mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Êco na rà tomara too pâ: «Nama tanamiriê naa goro kurucé!» ²⁴ Â é còo wà Pilato pâ, càra caa téeê, â jèe pâ nau dau maina ê pai gù kàra. Â é popa ê wàra jawé, â é nuwa îê, na ararà diri, â é ina tàra pâ: «Câgo caa pwi majoro pai bà kà pwi âboro bèeni. Â nye wâguwà co!»

²⁵ Â rà cau tòpi tée diri, pâ: «Ûu, nye wàibà kaa tèpa majoroé, wàibà ma wà tèpa èpo kâbà! Â wâdé kaa na é bà. Wiàna bà pwa na èpà, â o wâdé na bà o tòpi urà pai bà kêe.» ²⁶ Â wà Pilato, âna é panuê còwâ tàra wà Barabbas. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é panuê tà tèpa coda, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà pitaurèe gooé tèpa coda

²⁷ Wà tèpa coda, âna rà popa còobé wà Iésu, naa na gòroigé, kêra ê wâ maina kà kupénoo. Â rà todàra diri ê wâra coda. ²⁸ Â rà tòpwùtù ârabwée kêe, â rà naagée naa gooé jè ârabwée mii [pwacèwii ârabwée kà pwi âboro imaina] ba na rà piècaarié. ²⁹ Â rà pàti ê pé bwe korona[§] kêe, goro îri upwâra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa gòro pûruê. Â rà naa naa na îê ètò ê jè bàra watü [pwacèwii ê tâjò kà pwi ukai]. Â rà tùu jùrurà araé, â rà ina tée pâ: «Cidòri nyuâgà, co ‘Pwi Ukai kà tèpa Juif’!»

³⁰ Â rà nye tà èdurié, â rà popa i bàra watü, â rà nye tà pâdi ê pûruê goo. ³¹ Ûna nabwé ê pai piècaarié kàra, â rà tòpwùtù gée gooé i ârabwée mii, â rà nye naagée còwâ naa gooé ê ârabwée kêe. Géewê, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamirié naa goro kurucé.

Rà tanamirié naa goro kurucé

Maréko 15.21–32; Luka 23.26–43; Ioane 19.17–27

³² Ûna rà gére còobé gée na ville, â ipitirà ma pwi âboro gée na ville Cyrène, na nee Simona. Â rà tacoo gooé, ba na é kâa i kurucé kà Iésu. ³³ Â rà tèepaa naa na jè ti kêra jaa na ina goo wê pâ Golgota, âna pai ina wèe pâ ‘Goro pwiripûru* âboro’. ³⁴ Â [wà pàra tàpé, âna] rà pinaanaimari ê

27:28 Luka 23.11 § **27:29** Bwe korona—Couronne. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwe câma. **27:30** Ésaïe 50.6

* **27:33** Pwiripûru (é, pwùrupûru)—Crâne. **27:34** Psaume 69.22

dipâa bau ê jawé na maga†. Â rà naa tà Iésu, â é tàpo nari, êco na nye tàutéé goo.

³⁵ Nabwé, â rà tanamiriê naa goro i kurucé wà tèpa coda. Â rà pwa ma ipâdi naa goorà ê pâ ârabwée kêe. Â rà picàù noo kêra tii, ma rà o tâmogòori pâ o wàilàapà na o popa {i ârabwée gòri kêe}‡. ³⁶ Â rà tâaboo, ba na rà wéaarié.

³⁷ Rà wii naa goro jè ére upwâra, ê auwii na wàéni: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

Wàé kaa pwiri ê majoro ê pai bà kêe. Â rà ténamiri dòiti kêra pûruê. ³⁸ Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro étò kêe; â wà pwi jèpwi naa gòro aèmwü kêe.

³⁹ Wà tàpé na rà paé ma me na ére bèepwiri, âna rà côo Iésu, â rà ura ê pûrurà. ⁴⁰ Â rà tànyiriê, â rà ina pâ: «Gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i Wâra pwapwicîri, ma pagòtù còwâ naa na âracié tòotù? Â wâdé, ba wiàna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà pa-udògà còwâ, ma gà boome gée goro i kurucé bèepwiri!»

⁴¹ Â wà mwara, tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, ma wà tèpa pitûâ, âna rà pitaurée goo Iésu mwara. Â rà ina pâ: ⁴² «É [pi-ina gooé pâ é pwi Mesia] Pwi Ukai kâjè tèpa

† 27:34 Jawé na maga—Pwiri pé wâi târa ma câjè caa tère ê maagé.

27:35 Psaume 22.19 ‡ 27:35 Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Rà wàrapwiri ba na o pacoo ê popai kà pwi péroféta, na ia é ina pâ: “Rà ipâdi naa goorà ê pâ ârabwée kôo. Â rà picàù noo kêra tii, naa goro i ârabwée gòri kôo.” (Psaume 22.19)

27:38 Ésaïe 53.12 27:39 Psaume 22.8, 109.25 27:40 Mataio 26.61; Ioane 2.19

Isaraéla. Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, êco na câe caa tâmogòori ma é ipa-udòé còwâ! Wiàna é boo géé goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèikî naa gooé!

⁴³ «É cèikî naa goo Pwiduée, â é ina pâ é Pwina naîê. Â wiàna nüma wà Pwiduée, â wâdé na é pa-udòé ni!» ⁴⁴ Â nye ipaiwà mwara naa goo tupédu a pwa na èpà na tanamiriru naa goro jènere Iésu. Ba ru nye pitaurèe gooé mwara.

Maagé bà kà Iésu

Maréko 15.33–41; Luka 23.44–49; Ioane 19.28–

30

⁴⁵ Ûna po gopaé bwàti, â nye po bàutê pitiri é napô§, tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija.

⁴⁶ Ûna po âracié ineretòotù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éli, Éli, lama sabakthani?* Pai ina wèe pâ: Pwiduée kôo, Pwiduée kôo, cina gà panuâô?

⁴⁷ [Â càra caa tèreê bwàti] wà pàra tàpé, â rà ina pâ: «Gà còo, é todà péroféta *Élia!»

⁴⁸ Â é nye itàtà kaa pwi jè ârapàararà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na ê dipâa na maga*. Â é tòpò naa goro bàra upwâra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo.

⁴⁹ Â rà ina tée wà pàra tàpé pâ: «Tàpo tâa, co pwini, ba pwiri jè o còo wà *Élia, na é me, nau pa-udòé!»

27:43 Psaume 22.9 § **27:45** Pitiri é napô—é, Pitiri é gòropuu.

27:46 Psaume 22.2 * **27:48** Psaume 69.22 * **27:48** Dipâa na maga—Vinaigre naa na Tii Pwicîri na Popwaalé: Dipâa na càcaa maina wâri wèe, na pinaanaimari bau é jawé.

⁵⁰ Êco na é uu mwara wà Iésu, â nye êgò kaa ôomaa kêe.

Wâru pâ câmu kêra pai bà kêe

⁵¹ Â é pé ciità maina, [na é târiwâri é ére na dau pwicîri] naa na i Wâra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwâadèrèè. Â é gù é napuu, â mabiti pâ atü. ⁵² Â nye cikòmaa kaa pâ auipwàni, â rà wâro còwâ géé na aubà, jè auwâru goo tèpa âboro kà Pwiduée. ⁵³ (Â, na pàara na é wâro còwâ Iésu géé na aubà, âna rà còobé géé na auipwàni. Â rà tò naa *Iéruusaléma, pwi ville pwicîri, â rà ipaarirà târa pâ âboro. Â wâru tàpé na rà còorà.)

⁵⁴ Wà tèpa coda roma na rà wéaari Iésu, bau pwi caa kàra, âna rà pò goro é pai gù wàra i napuu, ma êdiri pâ pwina tèepaa. Â nye dau maina kaa é pai wâgotàra, â rà ina pâ: «Âjupâra, wà pwi âboro bèeni, âna é Pwina naî Pwiduée!»

⁵⁵⁻⁵⁶ Pwa pàra ilàri, na rà tà coo iti, â rà còo diri pwiri—wà Maria géé Magdala ma wà Maria, nyaa kà Jacques ma José†, ma wà nyaa kà tupédu naî Zébédée. Â wâru mwara pa ilàri, na rà jèè pâra wiâê, géé napô Galilée, ba na rà o piâboro kîri kêe, âna rà tâa wê mwara.

Tòpòè naa na auipwàni

Maréko 15.42–47; Luka 23.50–56; Ioane 19.38–42

⁵⁷ Na bàrane, âna é tèepaa me pwi jè âboro na nee Ioséfa, wà pwi âboro géé na village Arimathée, na dau pwa neemuruê. Wàé mwara, âna é pwi âboro

27:51 Exode 26.31–33; Hébéru 10.19–20 **27:55-56** Luka 8.2–3

† **27:55-56** José—Grec: Joseph.

na é mu pâra wiâ Iésu. ⁵⁸ Â é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilari i naii Iésu. Â wà Pilato, âna é ina tà tèpa coda pâ, na rà naa tée.

⁵⁹ Â wà Ioséfa, âna é popa i naii Iésu. Â é cajipié goro jè ciità, na bwaa bwùu. ⁶⁰ Â é popaé pâ, â é tòpòé naa na ê auipwàni na bwaa âmuê, pé pwêe na îri naa na pé atü, ba nye kêe, wàé Ioséfa. Â é pwùru ê jè pé atü maina, nau târiwâri i auipwàni. Â nabwé, â é pâra.

⁶¹ Napwa naa goo wà Maria géee Magdala ma wà tô jè Maria, âna ru tàgéere tâaboo naawê, na ara i auipwàni.

Rà wéaari i auipwàni

⁶² [Diri é pâ pwi bèepwiri, âna pwa na papwicî, tòotù béaari ê *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Na papwicî, â rà mu pwabwàti ê pi-ija kâra tòotù pwicîri.]†

Â, na dàuru kêe, na capàto, tòotù pwicîri, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò ma wà tèpa *Farasaio, âna rà ipitiri naa jaa Pilato. ⁶³ Â rà ina tée pâ: «Gà côo, co pwi ukai, wà i pwi a pa-imwùru tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, âna é ina béaari ê pai bà kêe, pâ: “Naa na béaracié kâra tòotù géee na càuru pai bà kôo, âna go o mwa wâro còwâ géee na aubà.”

⁶⁴ «Â wâdé na gà ina tà tèpa coda pâ, na rà wéaari bwàti i auipwàni naa na âracié tòotù. Ba rà péa mura i naiié wà tèpa *câmu kêe, ma inapàpari pâ, é jèe wâro còwâ géee na aubà! Â wiàna wàrapwiri,

27:58 Deutéronome 21.22–23 **27:60** Ésaïe 53.9 † **27:62**
Pwicîri na rà pwaailò na tòotù pwicîri. **27:63** Mataio 12.40, 16.21;
Maréko 9.31, 10.33–34; Luka 9.22, 18.31–33; Ioane 2.19–21

â é pwi jèkutâ pwâ bèepwiri, âna o dau maina, jii é pwîna pâbéaa!»

⁶⁵ Â é ina târa wà Pilato pâ: «Wâdé. Wàilà-ni pàra tèpa coda. Wiàna nümawà, â guwà nama rà wéaari i auipwàni!»

⁶⁶ Â rà pâra, â rà pwabwàti é pai wéaari é auipwàni. Â rà pugabia§ bwàti i atü opumoori i auipwàni. Â rà tòpò tèpa coda, ba na rà tà wéaari.

28

É wâro cõwâ géé na aubà

Maréko 16.1–10; Luka 24.1–12; Ioane 20.1–10

¹ Jèe nabwé é *tòotù pwicîri kà tèpa *Juif. Â, na pwapwicîri, na bwaa po dàuru*, béaari é pai êgòdò kâra i tòotù, â wà Maria géé Magdala, ma wà tô jè Maria, âna ru pâra naa na auipwàni. ² Ûna gére wàrapwiri, â é nye gù kaa i napuu. Ba é tàbàtù géé napwéretòotù jè *angela kà Pwi Ukai, â é pwùru i atü opumoori wàra i pwêe, â é tâaboo naa gò. ³ Âna é pwâra pwacèwii âra, â napwa ârabwée kée, âna po jajau. ⁴ Â uru nyuâa wà tèpa coda na rà wéaari auipwàni, â rà nye tûuboo kaa naa napuu, pwacèwii tèpa bà. Â rà céca goro pai wâgotàra.

⁵ Â wà i pwi angela, âna é ina târa i du ilàri pâ: «Du èpo, gàu cibwaa nama wâgotàu. Ba go tâmogòori pâ gàu mudà Iésu, wà pwi ia tanamiriê naa goro *kurucé. ⁶ Gàu tère, jèe tiàué ni! Ba é jèe wâro cõwâ géé na aubà, wàra na ia é jèe nye ina. Gàu me nau

§ 27:66 Pugabia—Coincer par un objet dans le sol. * 28:1 Na pwapwicîri, na bwaa po dàuru—é, Na ne. Munaa capàto na ne.

28:6 Mataio 12.40, 16.21

côo ê ére, na ia tòpòé naawê. ⁷ Â gàu nama wàcî nau ina tà tèpa *câmu kêe pâ: “É jèe wâro còwâ gée na aubà wà Iésu, â é tà tapacîwà wâ Galilée. Â guwà mwa côoê naawê.” Â wàépwiri na go ina tàu.»

⁸ Â ru nye nama wâjué wài gée na auipwàni. Tàpo wâgotàru, êco na ru dau ipwàdéé mwara. Â ru itàa nau ina jèkutâ na bwaa âmuê tà tèpa câmu kà Iésu.

⁹ Â wii naigé, â ru pò goo Iésu na ipitirà ma wàé.

Â é ina tàru pâ: «Bwàcu kàu!»

Â ru gée paé, â ru tâaboo naa goro âê, ma ipwamaînaê.

¹⁰ Â é ina tàru pâ: «Gàu cibwaa nama wâgotàu. Â gàu pâ nau ina tà tèpa béeò pâ rà pâra naa Galilée, ba rà o mwa côoô naawê.»

Jèkutâ na rà piwiâ tèpa coda

¹¹ Na pàara na ru gére pâra wii naigé i du ilàri, â rà itàa naa na ville wà pàra tèpa coda na ia rà piwéaari i auipwàni. Â rà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, â rà piwiâ tàra diri pâ pwina tèepaa.

¹² Â wà tàpéebà, âna rà todà diri tèpa béerà, ma wà tèpa pitûâ. Â rà ipitiri, ba na rà pitùra goro é jèkutâ bèépwiri. Â rà niimiri naima pâ, na rà naa jè mwani na dau maina, tà tèpa coda, [ma ina tàra pâ rà pwâ, goro é pwina tèepaa]. ¹³ Â rà ina tàra pâ: «Guwà o ina pâ, wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà mura i naiié†, na pàara na guwà tà puu. ¹⁴ Â wiàna é tère pwiri wà kupénoo, pwi ukai kàwà, â wàibà

28:10 Mataio 26:32

† **28:13** Naiié (é, tàpupèe,

tépupèe)—Cadavre.

na bà mwa patùraé bwàti, ba na o câé caa putàmu naa goowà.» ¹⁵ Â rà popa i mwani wà tèpa coda, â rà pwa pwina rà ina tàra. Â wàépwiri na é pâpitiri ê jèkutâ-bà. Â rà bwaa piwiâ wà tèpa Juif, tiagoo nabàni.

É ipaarié Iésu tà tèpa câmu kêe

Maréko 16.14–18; Luka 24.36–49; Ioane 20.19–23; Apostolo 1.6–8

¹⁶ Rà pâra naa napô Galilée wà tèpa 11 a câmu kà Iésu. Â rà pâra naa gòro ê jaa na ia é ina tàra Iésu pâ, na rà mwa pâra naawê. ¹⁷ Â é tèepaa marirà Iésu, â rà ipwamainâê. Êco na, napwa pâra tàpé[†], âna rà piwâ na rà cèikî pâ wàé.

¹⁸ Â é gée paé dâra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é naa tôo diri ê pàtamee, wânidò napwéretòotù ma wâni gòropuu. ¹⁹ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà pâra pitiri ê gòropuu. Â guwà pwa ma rà cèikî naa good ma pâra wiâô. Â guwà *upwaarà naa goro nee Caa, ma Pwina naiê, ma é Nyuâaê Pwicîri. ²⁰ Â guwà pacâmurirà ma rà pitêre dâra diri pâ pitûa na go jèe naa tàwà. Â go tà wâjaawà, diri na pâ tòotù, tiagoro pwâadâra gòropuu.»

28:16 Mataio 26.32 † **28:17** Napwa pâra tàpé—é, Wàilà diri.

28:18 Ioane 13.3; Éfeso 1.20–22 **28:19** Maréko 16.15–16; Apostolo 1.8

Tii Pwicīri: Âmu Aamwari naa na cî
New Testament in Paicî (NC:pri:Paicî)
Le Nouveau Testament à Paicî

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Paicî

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Paicî

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

94c5d202-9853-5b91-879f-4a3023457d58